

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

(आ.व. २०८०/०८१)

गण्डकी प्रदेश सरकार

कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

कृषि विकास निर्देशनालय

कृषि ज्ञान केन्द्र

म्याग्दी, बेनी

२०८१

प्रकाशक:

गण्डकी प्रदेश सरकार

कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

कृषि विकास निर्देशनालय

कृषि ज्ञान केन्द्र

म्याग्दी, बेनी

फोन : ०६९-५२०१३०

इमेल : akcmyagdi@gmail.com

वेबसाईट : myagdi.akc.gov.np

कृषि मूलश्रुतः जीवनम्॥

दुई शब्द

कृषि क्षेत्रबाट देशको कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा २३.९५ प्रतिशत योगदान रहेको हुँदा यस क्षेत्रको दिगो विकासबाट नै देशमा विद्यमान गरिबी निवारण गर्न सकिन्छ । देशको अधिकांश जनताको बाँच्ने आधार पनि कृषि क्षेत्र भएकोले यसको विकास नभएसम्म आर्थिकस्तरमा परिवर्तन आउन नसक्ने यथार्थ वास्तविकता हो तसर्थ कृषिमा व्यवसायिकरण, विविधिकरण तथा आधुनिकीकरण गरी कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि ल्याई ग्रामीण कृषकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु आजको आवश्यकता हो ।

म्याग्दी जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको १३.४ प्रतिशत मात्र खेतीयोग्य जमिन रहेकोमा ८.५ प्रतिशतमा मात्र खेती हुँदै आएको छ । यस जिल्लामा खाद्यान्न उत्पादन, मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी एवं आलु खेती, फलफूल खेती जस्तै सुन्तला, किवि, एभोकाडो र मसलाबाली तर्फ अदुवा, वेसार, अलैंचीको प्रचुर संभावना तथा खेती भैरहेको छ । यस आर्थिक वर्षमा प्रदेश अनुदान तर्फ खाद्यन आलु उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम, बेमसमी तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम, फलफूल बगैचा स्थापना विस्तार तथा सुदृढीकरण कार्यक्रम, ग्रामीण पोषण सुरक्षण कार्यक्रम, मसला तथा निर्यातयोग्य बाली उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम, खाद्यान्न बाली उत्पादन प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण कार्यक्रम, रैथाने बाली उत्पादन प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण कार्यक्रमहरू रहेका थिए ।

यस पुस्तिकामा जिल्लाको वस्तुगत विवरणका साथै कृषिसँगै सम्बन्धित जानकारीहरू कार्यालयबाट संचालित कार्यक्रमको प्रगति स्थिति, उपलब्धि र विभिन्न तथ्याङ्कहरू प्रस्तुत गरिएको छ । यस पुस्तिकाबाट कृषि तथ्याङ्क एवं सूचना प्राप्त हुनुका साथै कृषि योजना बनाउन सहयोग पुग्ने छ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा आगामी प्रकाशनमा थप परिमार्जित र परिस्कृत रूप दिनको लागि रचनात्मक सुभाषको अपेक्षा राख्दै आवश्यक तथ्याङ्क र विवरण उपलब्ध गराई प्रकाशन कार्यमा सहयोग गर्नुहुने जिल्लाका सम्पूर्ण सरकारी कार्यालय, नगरपालिका तथा गाउँपालिकाको कार्यालय र क्रियाशिल संघ संस्था एवं महानुभावहस्त्रप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । यसैगरी पुस्तिकालाई सार्थक रूप दिन अथक प्रयास गर्नुहुने कृषि प्रसार अधिकृत श्री गंगा लामिछाने, बाली संरक्षण अधिकृत श्री प्रकाश पुन, प्राविधिक सहायक श्री श्याम सरन कुर्मी, नायव प्राविधिक सहायक श्री नवराज भुषाल लगायत अन्य कार्यरत कर्मचारी मित्रहरूलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

असार २०८१

सञ्जीव बाँस्तोला
प्रमुख (अधिकृतस्तर नवौं)

विषय सूची

क्र.स	शीर्षक	पृष्ठ
१	खण्ड-क म्याग्दी जिल्लाको परिचय	
	१.१ जिल्लाको नामकरण	१
	१.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	१
	१.३ भौगोलिक अवस्थिति	२
	१.४ जिल्लाका प्रमुख आकर्षणहरू	२
	१.५ मुख्य हिमालहरू	४
	१.६ हावापानी	४
	१.७ भू-उपयोग स्थिति	५
	१.८ म्याग्दी जिल्लाको आधारभूत जनसांख्यिक विवरण	५
	१.९ नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धि विवरण	७
२	खण्ड-ख म्याग्दी जिल्लाको कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क	
	२.१ कृषि उत्पादन सम्बन्धि विवरण ११	४
३	खण्ड-ग कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दी	
	३.१ परिचय	१९
	३.२ कृषि ज्ञान केन्द्रको कार्य विवरण	१९
	३.३ कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको कार्यक्षेत्र	२१
	३.४ कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको संगठनात्मक संरचना	२१
	३.५ कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको दरबन्दी विवरण	२२
	३.६ कृषि ज्ञान केन्द्र म्याग्दीमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	२२
	३.७ स्थापना कालदेखि हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरू	२३
	३.८ कृषि ज्ञान केन्द्र स्थापना कालदेखि हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरू	२४
४	खण्ड-घ वार्षिक कार्यक्रम तथा अनुदान विवरण	
	४.१ आ.व. २०८०/८१ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम प्रदेश सरकार	२६
	४.२ आ.व. २०८०/८१ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	३७
	४.३ आ.व. २०८०/८१ को कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न कार्यक्रमहरूमा छनौट भइ भुक्तानी भएको रकम	४४
५	खण्ड-ङ विविध	
	५.१ म्याग्दी जिल्लामा रासायनिक मलको बिक्री वितरणको अवस्था	७७

क्र.स	शीर्षक	पृष्ठ
५.२	म्याग्दी जिल्लामा रहेका फलफुल नर्सरीहरू	७७
५.३	म्याग्दी जिल्लामा रहेका एग्रोभेटहरू	७९
५.४	म्याग्दीमा खाद्यान्न वासलातको अवस्था	७९
५.५	२०८०/८१ मा कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीबाट संचालन गरिएका तालिमको विवरण	७९
५.६	आ.व. २०८०/८१ मा स्थानीय तहबाट वितरण गरेका फलफुल बिरुवाको विवरण	८१
५.७	आ.व. २०७६/७७ देखि म्याग्दी जिल्लाका स्थानीय तहबाट कृषि क्षेत्रमा विनियोजन बजेट विवरण (पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास बाहेक)	८१
५.८	स्थानीय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरूको विवरण	८३
५.९	म्याग्दी जिल्लास्थित कार्यालयहरूको फोन नम्बर विवरण	८४
६	खण्ड-च केही महत्वपूर्ण बालीको लाभ-लागत विश्लेषण	
६.१	पृष्ठभूमि	८७
६.२	लाभ लागत अध्ययनको उद्देश्य	८७
६.३	लाभ लागत अध्ययनको औचित्य	८७
६.४	अध्ययनको विश्लेषण तथा ब्याख्या	८८
६.५	खाद्यान्न बालीको लाभ लागत विश्लेषण	८९
६.६.	तरकारी बालीको लाभ लागत विश्लेषण	९९
६.७.	मसलाबालीको लाभ लागत विश्लेषण	११९
६.८	फलफूल बालीको लाभ लागत विश्लेषण	१२२
६.९.	मौरीको लाभ लागत विश्लेषण	१३२
६.१०.	निष्कर्ष	१३४
७	खण्ड-छ बाली कटानी सम्बन्धी विवरण	
	आ.व. २०८०/०८१ ऋप कटिङ्ग विवरण	१३६

खण्ड क

म्याग्दी जिल्लाको परिचय

१.१ जिल्लाको नामकरण

म्याग्दी जिल्ला नेपालको गण्डकी प्रदेशमा पर्ने हिमाली जिल्ला हो । आफ्नै ऐतिहासिक पहिचान बोकेको यस म्याग्दी जिल्लाको नामाकरण विक्रम सम्बत २०१८ सालमा जिल्ला विभाजनमा प्रथम पटक भएको पाइन्छ । धौलागिरि हिमालबाट उत्पत्ति भई जिल्लाको पश्चिम-उत्तरबाट दक्षिण-पूर्व बग्ने म्याग्दी भन्डै जिल्ला भरिनै फैलिएको नदीको नामबाट यस जिल्लाको नामकरण भएको पाइन्छ ।

- एकथरीको विचारमा दुर्गा सप्तसतीमा वर्णित “जयन्ती मंगला काली, भद्रकाली, कपालिन” भन्ने पद्यांशमा देवी भगवतीको सय नाम मध्ये एक मंगला नामबाट नै नदीको नाम रहेको र कालान्तरमा अपभ्रंश भई म्याग्दी हुन गएको भन्ने भनाइ छ ।
- अर्को थरिले नदीको पुरानो नाम माया नदी रहेको र यसको अपभ्रंश हुन गई म्याग्दी हुँदै म्याग्दी भएको भन्ने विश्वास गर्दछन् ।
- तेस्रोथरीका अनुसार म्याग्दी नामकरण मगर भाषाबाट भएको हुनुपर्दछ । समालवंशी मल्लहरूको पर्वत राज्यको एकीकरण गर्नु पूर्व यस नदीको उद्गमस्थलदेखि कालीगण्डकीमा बिलय हुँदासम्मको सम्पूर्ण भू-भाग (ताकम, पुलाचौर, ज्यामरूककोट) मा थापा मगर रजौटाहरूले राज्य गर्दथे । ती थापाहरू मेड उपथरका मगर थिए, जसले गर्दा उनीहरूको राज्य अन्तर्गत बग्ने नदीको नाम थापानदी (मेड-थापा र दि-नदी) रहन गयो । मगर जातिको जनजिब्रोमा अझै पनि म्याग्दी नदीलाई मेडदी भनेर भनिन्छ । यही मेडदी नै पछि गएर म्याग्दी नदी हुन गएको अनुमान पनि गरिन्छ ।

१.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

ऋषि जडभरतले राजा रहुगणलाई ज्ञानोपदेश दिएको क्षेत्र, “जड” जडभरत गुफाको नामले गलेश्वरमा रहेको छ । वर्तमानमा राखु नामले प्रचलित गाउँ नै राजा रहुगणको राजधानी थियो भनिन्छ । ऋषि पुलत्स्यको आश्रम “पुला” वर्तमान पुलाचौर गा.वि.स.मा रहेको छ । यस्तै मुनिवर पुलत्स्यको नाति विश्वका छोरा लंकाधिपति “रावण” को जन्मभूमि पनि यही हो भनिन्छ ।

लिच्छवी राजा मानदेवले गण्डकीपारी मल्लपुरीको बिद्रोह दमन गरेको कुरा इतिहासमा उल्लेख छ । मानदेव प्रथमको मुद्रा मानाङ्क बागलुङमा पाइएको हुनाले मल्लपुरी भनेको बागलुङ म्याग्दी यतै कतै हुनुपर्छ । प्रथम थापा राजा कालु थापा (वि.सं.१२४६) ले ताकममा राज्यको स्थापना गरेका थिए र थापाहरूको राज्यकाल ३०० वर्षसम्म रहेको थियो । वि.सं. १५४५ मा डिम्ब बम मल्लले थापाहरूलाई हराई ताकम राज्यलाई आफ्नो राज्यमा गाभी वर्तमान धौलागिरि अञ्चलका सबै जिल्लाहरू समेटिएको विशाल पर्वत राज्यको स्थापना गरेका थिए । बम मल्लले बनाएको पर्वत राज्यको एक भाग रहुँदासम्म म्याग्दीले आफ्नै विशेषता ओगटेको थियो । राजा कीर्ति बम मल्लले ढोलठानामा दरवार खडा गरी बसेको र बेनीमा ठाना राखेका थिए भनिन्छ । रणबहादुर शाहको राज्यकालमा बहादुर शाहले पर्वत राज्यलाई नेपालमा गाभेपछि म्याग्दी पनि नेपाल अधिराज्यको एक अभिन्न अंगको रूपमा रह्यो । एकीकरण पछि र राणा शासनकालमा यो जिल्ला पाल्पा प्रशासन अन्तर्गत रहेको थियो । वि.सं. १९८५ मा बागलुङमा गौडा स्थापना भएपछि त्यहाँबाटै यहाँको प्रशासनिक र न्यायिक काम सञ्चालन हुन्थ्यो । पछि वि.सं. २०१८ सालको जिल्ला

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

बिभाजनबाट म्याग्दी जिल्लाको नाममा अलग अस्तित्व कायम गरियो ।

१.३ भौगोलिक अवस्थिति

तालिका १: जिल्लाको भौगोलिक अवस्थिति

क्र.सं.	विवरण	मान
१	अक्षांश	२८ डिग्री २० "उत्तरदेखि २८ डिग्री ४७" उत्तरसम्म
२	देशान्तर	८३ डिग्री ०८ "पूर्वदेखि ८३ डिग्री ५३" पूर्वसम्म
३	सीमाना	पूर्वमा कास्की र पर्वत जिल्ला, पश्चिममा डोल्पा र रूकुम पूर्व, उत्तरमा मनाङ र मुस्ताङ तथा दक्षिणमा बाग्लुङ्ग
४	क्षेत्रफल	२,२९७ वर्ग किलो मिटर (२,२९,७०६ हेक्टर)
५	औसत लम्बाई	६३ कि.मि.
६	औसत चौडाई	३६.५ कि.मि.
७	उचाई	७९० मिटर देखि ८,१६७ मिटर सम्म
८	भौगोलिक विभाजन	हिमाल
९	सबैभन्दा होचो भाग	७९२ मि. (बेनी-१, रत्नेचौरको कालिगण्डकी र ढोडेनीखोलाको दोभानपनि सतह)
१०	सबैभन्दा अग्लो भाग	८,१६७ मिटर (धौलागिरी हिमाल)
११	तापक्रम	न्युनतम ३ डि.से. देखि अधिकतम ३६ डि.से. सम्म
१२	सरदर वर्षा	न्युनतम ४०७ मि.लि. देखि अधिकतम २९६० मि.लि.
१३	सरदरमुकामको उचाई	८९९ मिटर (२९४७ फिट)

१.४ जिल्लाका प्रमुख आकर्षणहरू

१.४.१ जिल्लामा रहेका धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरू

क) गलेश्वर धाम: गलेश्वर धाम म्याग्दी जिल्लाको सदरमुकाम बेनी बजारदेखि तीन किलोमिटर उत्तरमा नौ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । मुक्तिनाथ प्रवेशद्वारको रूपमा रहेको यो धाम मुक्तिनाथको नामबाट पनि चिनिन्छ । जस्तोसुकै लामोवर्ष खडेरीमा पनि काहिल्लै पनि नसुकने र ठुलो वर्षामा पनि पानीको सतह घटबढ नहुने ढुंगामा मूल उम्रेर बनेका बराह पोखरी, जडभरत गुफा, विशाल चट्टानमा जग बिना नै निर्माण गरिएको भगवान शिवजीको भब्य मन्दिर, बिष्णु मन्दिर, हवन कुण्ड, १०८ शिवालङ्ग, साढेका विशाल मुर्ति घण्टा यहाका मुख्य आकर्षण हुन् ।

ख) सिंगा तातोपानी कुण्ड: म्याग्दी जिल्लामा रहेका सिंगा तातोपानी कुण्ड प्राकृतिक उपचारका रूपमा चिनिन्छ । तातोपानीको कुण्ड ४१ फिटलम्बाई र २१ फिट चौडाईमा निर्माण गरिएको छ । तातोपानी कुण्डको तापक्रम पोखरीमा ४५-४८ डिग्री सेल्सियससम्म छ भने मूलमा ५४-५७ डिग्री सेल्सियससम्म रहेको छ । कुण्डमा ४०० जनाले एकैसाथ नुहाउन सक्दछन । एकसातासम्म नियमित स्नान गरेमा हाडजोर्नी, चर्म, ग्यास्ट्रुइटिस, नसा, बाथ, ढाड दुख्ने, आड खस्ने, पेट सुनिने, गलगाड लगायतका रोग निको हुने जनविश्वास छ ।

ग) रूप्से भरना: म्याग्दी जिल्लाको प्रसिद्ध भरना हो रूप्से भरना । बेनीबाट मुस्ताङ जाने मार्गमा पर्ने यो भरना

नेपालकै अग्लो भरना मनिन्छ । ७५ मिटर अग्लो छागोबाट खस्ने र त्यसपछी करिब एक किलोमिटर भिरालो पहाडमा नागबेली भएर बग्ने रूप्से भरना कालीगण्डकीमा मिसिने दोभानभन्दा केहि माथि ६९६७ मिटर गहिराई भएको संसारकै गहिरो अन्धगल्छी रहेको छ ।

घ) पुनहिल: हिमाली दृश्यवलोकनका लागि म्याग्दीको पुनहिल उत्कृष्ट मनिन्छ । ३२१० मिटर उचाईमा रहेको पुनहिलबाट माछापुच्छ्रे, अन्नपूर्ण, निलगिरी, धौलागिरी लगायत १५ भन्दा बढी हिमशृंखला साथै म्याग्दी, पर्वत, कास्की लगायत जिल्लाको अवलोकन गर्न सकिन्छ । पछिल्लो समय स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटक माझ लोकप्रिय रहेको पुनहिल अन्नपूर्ण गापामा पर्दछ ।

ङ) महारानी थान: दर्शन, भाकल र पुजा गरेमा मनोकांक्षा पुरा हुने जनविश्वास बोकेको महारानी थान मन्दिर जिल्लाको प्रमुख धार्मिक स्थल मानिन्छ । सदरमुकामको दृश्य अवलोकनका साथै एकान्त र मनोरम स्थल भएकोले महारानी थान पर्यटकीय हिसाबले पनि सम्भावनायुक्त मनिन्छ ।

च) जगन्नाथ मन्दिर: बेनी नगरपालिका-५ गाजेनमा अवस्थित धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रको प्रचुर सम्भावना बोकेको प्रसिद्ध जगन्नाथ मन्दिर वि.सं.१५५० सालमा राजा दिलिपबम मल्लले भारतको उडीसा राज्यबाट भगवान जगन्नाथको स्थापना गरी आफु सोहि ठाउँमा अलप भएको किम्बदन्ति रहेको छ । पश्चिमाञ्चलमै उत्कृष्ट मानिने आजभन्दा ५३० वर्ष पुरानो जगन्नाथ मन्दिरभित्र जगन्नाथ, डिम्बमहाराज, गणेश, रामलक्ष्मण, कृष्ण, बलराम लगायतका ऐतिहासिक मुर्तिहरू रहेका छन् ।

छ) धौलागिरी हिमाल: धौलागिरी हिमाल संसारकै सातौ अग्लो हिमाल हो । यो हिमाल धौलागिरी गा.पा, को वडा नं ४ मुदीमा पर्दछ । यो बेनी बजारदेखि उत्तरपश्चिममा अबस्थित छ । यसको पूर्वमा कालीगण्डकीको गहिरो गल्छीको अर्कोपट्टी अन्नपूर्ण हिमाल पर्दछ । धौलागिरीको शाब्दिक अर्थ “सेतो पहाड” हुन्छ । धौलागिरी र अन्नपूर्ण जस्ता दुई आठ हजारौ हिमाल नदी नजिकै गल्छी वरिपरी रहेकाले कालीगण्डकी गल्छीलाई अनौठो गल्छीको रूपमा लिइन्छ ।

ज) करबाकेली पदमार्ग: म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका- ८ राम्चे काफल डाँडामा करबाकेली थान छ । यो थान यस क्षेत्रको पुन समुदायको कुलदेवताको थान हो । तिनै देवताको नाउँमा यो पदमार्ग नामकरण गरिएको हो । यस पदमार्गले पुनहिल, फूलबारी र करबाकेली थानलाई बेनी बजारसँग जोड्छ । सबै उमेर समूहका पदयात्रीले यस पदमार्गमा सजिलै पदयात्रा गर्न सक्छन् । यात्रामा धौलागिरी, अन्नपूर्ण, मानापाथि हिमाल, पुन समुदायको संस्कृति, जीवनशैली, पुख्र्यौली नाच, यानीमाया, सालैजो, शिरफूले भाका आदि अवलोकन गर्न सकिन्छ ।

झ) कालीगण्डकी नदी: कालीगण्डकी नदी संसारको गहिरो गल्छी बनाएर बग्ने नदी हो । कालो रङ्गको माटो मिसिएर बग्ने भएको कारण यसलाई कालीगण्डकी नामकरण गरिएको हुनुपर्दछ । यो नदी मुस्ताङ जिल्लामा उत्पत्ति भई म्याग्दी जिल्लाको विभिन्न भू-भागमा बग्ने गर्दछ । काग खोला र मुस्ताङ खोला कागबेनी भन्ने स्थानमा मिसिएर कालीगण्डकी नदी बन्दछ । यस नदीले संसारकै गहिरो गल्छी अन्धगल्छीको निर्माण गर्दछ ।

ञ) रिखार क्षेत्र: यस क्षेत्र धौलागिरि हिमालको फेदमा अवस्थित छ । यो क्षेत्र धार्मिक हिसाबले मात्र नभई पर्यटकीय रूपमा पनि महत्वपूर्ण मानिन्छ । यहाँ जनैपूर्णिमाका दिन विशेष पुजाआजा साथै भव्य मेलाको आयोजना हुने गर्दछ । यिनै विविध कारणले गर्दा यस क्षेत्र आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्य बन्न सक्ने प्रबल सम्भावना बोकेको छ ।

ट) खयर बाराही ताल: उत्तरी म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका-५, शिखस्थित पाउद्वारको खोप्रालेख क्षेत्रमा पर्ने खयरबाराही ताल साँच्चिकै सुन्दरताकै खानीका रूपमा चिनिन्छ । विश्वको दशौ अग्लो चुचुरो समुन्द्री सतहदेखि ८०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

९१ मीटर उचाइको अन्नपूर्ण हिमालको दक्षिणतर्फ फेदीमा खयरबाराही ताल पर्दछ। यो ताल आफैमा सुन्दर, आकर्षण र मनमोहक छ। हिमालको दृश्य तालमा पर्नुले पनि सुनमा सुगन्ध थपिन्छ। प्रसिद्ध खयरबाराहीको दर्शन र पूजाआजा गर्ने यहाँ पुग्नेहरू आनन्दित हुन्छन्। वरिपरिबाट पहाडले घेरिएको र बीच भागमा रहेको तालको पृष्ठभूमिमा देखिने हिमालको छायाँ थप रोचक र आकर्षण छ। यही दृश्यले मानिसहरूको थकान, भोग र तिर्खा भुलाईदिन्छ।

ठ) अन्य पर्यटकिय स्थलहरू:

- घोडेपानी (घार)
- धौलागिरी बेस क्याम्प (मुदी)
- ढोरपाटन सिकार आरक्ष (गुरजा र लुलाड)
- पछात्र धुरी (चिमखोला)
- पेरी भरानी ताल (राम्चे)

१.४.२ प्रमुख ताल तथा कुण्ड

- क) खयर बाराही ताल, प्यारी वराह ताल, नागी वराह ताल-पाउद्वार, शिख
ख) भालेबास्ने ताल, वराह ताल, निस्कोट वराह ताल-मालिका
ग) सिँगा तातोपानी कुण्ड-बेनी न.पा.-४, सिँगा
घ) भुरूड तातोपानी कुण्ड-अन्नपूर्ण गा.पा.-२, भुरूडतातोपानी
ङ) भुते रहर दह-बरंगा

१.५ मुख्य हिमालहरू

तालिका २: जिल्लाको मुख्य हिमालहरू

सि.नं.	हिमालको नाम	उचाई (मि.)	सि.नं.	हिमालको नाम	उचाई (मि.)
१	धौलागिरी प्रथम	८१६७	८	कोनबान चुचुरो	६५७०
२	धौलागिरी दोस्रो	७७५१	९	मुकुट हिमाल	६६३९
३	धौलागिरी तेस्रो	७७१५	१०	निलगिरी	७०६१
४	धौलागिरी चौथो	७६६१	११	सीता चुचुरो	६६११
५	धौलागिरी पाचौ	७६१८	१२	त्सोवाराड चुचुरो	६३९५
६	धौलागिरी छैटौ	७१६८	१३	म्यगुमथ चुचुरो	६२७३
७	गुर्जा हिमाल	७१९३			

१.६ हावापानी

जिल्लाको भौगोलिक स्थितिको आधारमा यस जिल्लामा पाइने विभिन्न किसिमको हावापानीलाई उपोष्ण, समशितोष्ण र शितोष्ण र अल्पाइन गरी वर्गीकरण गरिएको छ। यो जिल्ला नदीका खोंच हुँदै सामान्य पहाडदेखि उच्च पहाड र हिमाली शृंखलासम्म फैलिएको हुनाले यहाको हावापानीमा पनि विविधता रहेको छ। यस जिल्लामा कालीगण्डकी किनारमा १००० मिटर भन्दा कम उचाईक क्षेत्रहरूमा पाइने हावापानीदेखि बर्षेभरि हिउँले ढाकिएका ५००० मिटरभन्दा

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

माथिका क्षेत्रहरूमा पाइने हावापानी रहेको पाइन्छ ।

१.७ भू-उपयोग स्थिति

तालिका ३ : जिल्लाको भू-उपयोग स्थिति

क्र.सं.	बिवरण	इकाई	परिमाण
१	कूल जमिनको क्षेत्रफल	हेक्टर	२२९७०६
१.१	खेतीयोग्य जमिनको क्षेत्रफल	हेक्टर	३०८५६
१.१.१	खेती गरिएको जमिनको क्षेत्रफल	हेक्टर	१९४९८
१.१.२	अन्य बाँझो जमीनको क्षेत्रफल	हेक्टर	११३६८
१.२	बन जंगलले ढाकेको क्षेत्रफल	हेक्टर	८४४५२
१.३	अन्य नदि खोला चट्टान आदीले ओगटेको क्षेत्रफल	हेक्टर	११४३८८
१.४	खेती गरिएको जमिन मध्ये सिंचित क्षेत्रफल	हेक्टर	६०१३
१.४.१	बाह्रै महिना सिंचाई हुने क्षेत्रफल	हेक्टर	१६८०
१.४.२	मौसमी सिंचाई हुने क्षेत्रफल	हेक्टर	४३३३
१.४.३	असिंचित क्षेत्रफल	हेक्टर	१३४८५
२	जम्मा घर परिवार	संख्या	२८८३०
२.१	कूल कृषक घरपरिवार मात्र	संख्या	२१७९२
२.२	अन्य घर परिवार संख्या	संख्या	७०३८

१.८ म्याग्दी जिल्लाको आधारभूत जनसांख्यिक विवरण

१.८.१ जनसंख्या र जनघनत्व सम्बन्धि विवरण

तालिका ४: जनसंख्या र जनघनत्व सम्बन्धि विवरण

विवरण	२०५८		२०६८		२०७८	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
कुल जनसंख्या	११४४४७	१००	११३६४१	१००	१०७०३३	१००
पुरुष	५३१७८	४६.४६	५१३९५	४५.२३	५२१५३	४८.७६
महिला	६१२६९	५३.५४	६२२४६	५४.७७	५४८८०	५१.२७
कुल परिवार संख्या	२४४३५		२७७६२		२८८३०	
औषट परिवार संख्या	४.६८		४.०९		३.७१	
लैङ्गिक अनुपात	८७		८२.६		९५.०३	
जनघनत्व	५०		४९		४७	
जनसंख्या वृद्धिदर		१.२९		-०.०७		-०.५७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०५८, २०६८, २०७८

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

१.७.२ जातजाति अनुसार जनसंख्याको विवरण

तालिका ५: जातजाति अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

क्र.सं.	जातजाति	२०७८		२०६८	
		जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१	मगर	३८०१३	३५.५२	४४,८४६	३९.४६
२	क्षेत्री	१८७६९	१७.५४	१९,५१६	१७.१७
३	विश्वकर्मा/कामी	१६२९७	१५.२३	१७,३९३	१५.३१
४	ब्राह्मण/पहाडी	७९३१	७.४१	९,१४२	८.०४५
५	परियार/दमाई	७३१०	६.८६	६,५४२	५.७५७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, २०७८

१.७.३ मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको विवरण

तालिका ६: मातृभाषा अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

क्र.सं	मातृभाषा	२०७८		क्र.सं	मातृभाषा	२०६८	
		जम्मा	प्रतिशत			जम्मा	प्रतिशत
१	नेपाली	९९२१९	९२.७	१	नेपाली	१०७०९१	९४.२४
२	मगर धुत	३९८३	३.७२	२	मगर	२५१६	२.२१
३	छन्त्याल	१०२९	०.९६	३	छन्त्याल	१०६९	०.९४
४	मगर खाम	७२८	०.६८	४	खाम	११४७	१.०१
५	हिन्दी	६१३	०.५८	५	नेपालीभाषा/नेवारी	७०६	०.६२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, २०७८

१.७.४ धर्म सम्बन्धी विवरण

तालिका ७: धर्म अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

धर्म	हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	किराँत	क्रिस्टियन	प्रकृति	बोन	अन्य	जम्मा
२०७८	९३७०८	८७७६	२३४	२२	१६२९	२२६६	४००	१	१०७०३३
प्रतिशत	८७.५५	८.२	०.२२	०.०२	१.५२	२.१२	०.३७	०	१००
२०६८	९९०४७	११७३९	१८०	२०	१५१३	८८५	१९	२३८	११३६४१
प्रतिशत	८७.१६	१०.३३	०.१६	०.०२	१.३३	०.७८	०.०२	०.१२	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, २०७८

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

१.८.५ रोजगारीको अवस्था

तालिका ८: मुख्य पेशानुसार जनसंख्या (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका)

मुख्य पेशा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
सशस्त्र सैनिक	२१५	०.३३	२१०	०.६५	५	०.०२
व्यवथापक	३१७४	४.८४	१८५७	५.७५	१३१७	३.९५
पेशाविद्	२३२३	३.५४	१२०६	३.७३	१११७	३.३५
प्राविधिक र सहायक पेशाविद्	९७४	१.४८	५९३	१.८४	३७८	१.१३
कार्यालय सहायक	७१५	१.०९	४१७	१.२९	२९८	०.८९
सेवा र बिक्री कामदार	२२३५	३.४१	१११८	३.४६	१११७	३.३५
कृषि वन र माछापालन सम्बन्धी कामदार	४४१८५	६७.३२	१९८८३	६१.५५	२४२९९	७२.९२
औजार र सम्बन्धित सामानका बिक्री कामदार	२२३७	३.४१	१९८२	६.१३	२५५	०.७७
यन्त्र र मेसिन संचालक तथा एसेम्ब्लर्स	१०४५	१.५९	९८९	३.०६	५३	०.१७
प्राथमिक पेशकर्मी	८४२६	१२.८४	३९८७	१२.३४	४४३९	१३.३२
उल्लेख नभएको	१०५	०.१६	६१	०.१९	४४	०.१३

१.९ नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धि विवरण

तालिका ९: गाउँपालिका/नगरपालिका सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	पालिकाको नाम	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि	परिवार संख्या	जनसंख्या	लैंगिक अनुपात	पालिका केन्द्र	वडा संख्या
१	अन्नपूर्ण गा.पा.	५५६.४१	३६००	१२३२३	९७.५८	पोखरे बगर	८
२	रघुगंगा गा.पा.	३७९.१३	४१५३	१४११४	९२.११	मौवाफाँट	८
३	धौलागिरी गा.पा.	१०३७	३१७६	१२६१६	९४	मुना	७
४	मालिका गा.पा.	१४७	४५९०	१८३३२	९३.६८	दरवाँड बजार	७
५	मंगला गा.पा.	८८.९	३९११	१४६८८	८९.२५	वावियाचौर	५
६	बेनी नगरपालिका	७६.५७	९३३६	३२६९७	८८.६१	बेनी बजार	१०

म्याग्दी जिल्लाको कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क

२.१ कृषि उत्पादन सम्बन्धित विवरण

तालिका १०: जिल्लामा उत्पादन भएको अन्नबालीको विवरण

क्र.सं.	बाली	आ.व. २०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
१	Paddy (धान)	३,८८४	१३,३५७	३.४४	३८९०	१२०५९	३.१०	३८०६	१२९७८.५	३.४१
१.१	Main season (वर्षे धान)	३८८४.००	१३३५७.००	३.४४	३८९०	१२०५९	३.१०	३८०६	१२९७८.५	३.४१
१.२	Spring Season (चैतेधान)	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	Maize (मकै)	९४३५.००	३२२००.००	३.४१	९५००	२९४५०	३.१	९२००	२८५२०	३.१०
३	Wheat (गहुँ)	२५३०.००	६२७२.००	२.४८	२४००	५५४४	२.३१	२३१०	५३३६	२.३१
४	Millet (कोदो)	२९५८.००	३६५२.००	१.२३	२५००	३०७५	१.२३	२४५०.००	३४००.००	१.३९
५	BuckWheat (फापर)	१७८.००	१९७.५८	१.११	१६०	१७५	१.१	१५०	१६५	१.१०
६	Barley (जौ)	२७५.००	३९५.००	१.४४	२६०	३७२	१.४३	२५०.००	३६०.००	१.४४
	जम्मा	१९,२६०.००	५६०७३.५८	२.९१	१८७१०	५०६७५	२.७१	१८१६६.००	५०७५९.४६	२.७९

तालिका ११: जिल्लामा उत्पादन भएको दलहनबालीको विवरण

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
१	Lentil (मुसुरो)	२०	२०.००	१.००	१०	१०	१.००	८.००	७.००	०.८८

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
२	Pigeon Pea (रहर)	२९.००	४१.००	१.४१	२२	३०.३६	१.३८	२०	२४	१.२०
३	Black Gram (मास)	१५५.००	१५७.००	१.०१	२०	२४	१.२०	२०	२४	१.२०
४	Horse Gram (गहत)	३९.००	४०.००	१.०३	२०	२०.६	१.०३	१६	१७	१.०६
५	Soyabean (भटमास)	५५२.००	७४०.००	१.३४	५६०	७५०	१.३४	५४०.००	७००.००	१.३०
६	Others (अन्य)	३१४.००	३५४.००	१.१३	३२०	३६०.००	१.१३	३०५	३२०	१.०५
	जम्मा	१,१०९	१,३१२	१.२२	९५२	१,१९५	१.२६	९०९.००	१,०९२.००	१.२०

तालिका १२: जिल्लामा उत्पादन भएको तेलहनबालीको विवरण

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
१	Mustard-तोरी	२७५	२६८.००	०.९७	२७०	२६१.९०	०.९७	२६०.००	२४५.००	०.९४
२	Rayo-रायो	२.०	२.०	०.७५				२.०	१.५	०.७५
३	Sunflower-सूर्यमुखी	५.०	७.०	१.४०	२.०	७.०	३.५०	१.५०	५.००	३.३३
४	Sesame	१२.०	१०.०	०.८३	९.०	८.०	०.८९	८.००	६.००	०.७५
५	Ground Nut-बढाम	४०.०	५६.०	१.४०	१५.०	१९.०	१.२७	१५.००	१९.००	१.२७
	जम्मा	३३४	३४३.००	१.०३	२९६	२९६	१.००	२८६.५०	२७६.५०	०.९७

तालिका १३: जिल्लामा उत्पादन भएको मसलाबालीको विवरण

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
१	Ginger-अदुवा	३६.००	३९०.००	१०.८३	४०.००	४३०.००	१०.७५	४०.००	४३०.००	१०.७५
२	Garlic- लसुन	३५.००	२८८.००	८	३२.००	२३१.००	७.२२	२८.००	१९५.००	६.९६
३	Turmeric-बेसार	१९.००	१८२.००	९.५८	१७.००	१६३.००	९.५९	१६.००	१४०.००	८.७५
४	Chilli-खुर्सानी	१२८.००	६६५.००	५	११०.००	५७२.००	५.२०	९५.००	५१०.००	५.३७
५	Onion-प्याज	२४.००	३६०.००	१५	२४.००	३६०.००	१५.००	२२.००	३३०.००	१५.००
	जम्मा	२४२.००	१८८५	८	२२३.००	१७५६.००	७.८७	२०१.००	१६०५.००	७.९९

तालिका १४: जिल्लामा उत्पादन भएको तरकारीबालीको विवरण

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
१	Cauliflower- काउली	९९.६८	९८०.००	९.८३	१०८.००	१०८०.००	१०.००	१०८.००	१०८०.००	१०.००
२	Cabbage-बन्दा	१२३.२०	१५३७.००	१२.४८	१२६.००	१५७५.००	१२.५०	१२६.००	१६३८.००	१३.००
३	Broccoli-त्रोकाउली	२२.४०	३३३.००	१३.००	२०.००	२९६.००	१४.८०	२०.००	३००.००	१५.००
४	Tomato-गोलभेंडा	८७.३६	१२४४.१३	१४.२४	९०.००	१३६८.९०	१५.२१	९५.००	१५२०.००	१६.००
५	Radish-मुला	१५९.०४	१८४२.००	११.५८	१५९.०४	१८४१.९०	११.५८	१५९.००	१८२८.५०	११.५०
६	Broad Mustard Leaf-रायो साग	१३४.४०	१४४९.००	१०.७८	१३४.४०	१४४८.६६	१०.७८	१३४.४०	१४४८.८३	१०.७८

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
७	Carrot-गाँजर	२२.४०	२७८.००	१२.४१	२५.००	३३२.५०	१३.३०	२४.००	३२४.००	१३.५०
८	Turnip-सलगम	०.००	२४.००		३.३६	२३.७३	७.०६	३.००	२१.००	७.००
९	capsicum-भेंडेबुसानी	८.९६	६०.००	६.७०	८.९६	५९.८९	६.६८	९.००	५९.८५	६.६५
१०	Peas-कैराउ	५.६०	६०.००	१०.७१	५.६०	५९.८९	१०.६९	६.००	६४.१४	१०.६९
११	French Beans-	३५.८४	३९६.००	११.०५	४०.००	४४०.००	११.०४	४०.००	४४१.६०	११.०४
१२	French Beans Ploe Type -भॉगे सिमी	६२.७२	६५५.००	१०.४४	६५.००	६७९.२५	१०.४५	६५.००	६८१.२०	१०.४८
१३	French Beans- Bush Type	१४.५६	१८१.००	१२.४३					०.००	
१४	French Beans- Sword type	५.६०	६२.००	११.०७					०.००	
१५	Broad Beans- वकुल्ला	५.६०	५४.२४	९.६९	५.६०	५४.२४	९.६९	६.००	५४.००	९.००
१६	Asparagus Beans	१०.०८	१०७.३५	१०.६५	१०.०८	१०७.३५	१०.६५	१०.००	१०२.५०	१०.२५
१७	Cowpea-वोडी	३३.६०	३२२.०५	९.५८	३३.६०	३२२.०५	९.५८	३४.००	३२३.००	९.५०
१८	Others legumes	२.२४	२५.००	११.१६	२.२४	२४.८६	११.१०	२.००	२२.००	११.००
१९	कुरिलो								०.००	
२०	Tree tomato-रूख गोलभेंडा	२.२४	९.०४	४.०४					०.००	

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
२१	Chilli Akabare- अकबरे खुसानी	१६.८०	१५५.००	९.२३	१६.८०	१५४.८१	९.२१	१६.००	१४६.४०	९.१५
२२	Chilli-खुसानी	१३.४४	१७०.००	१२.६५	१३.४४	१६९.५०	१२.६१	१३.००	१६४.१९	१२.६३
२३	Okra-भिण्डी	२०.१६	२२०.००	१०.९१	२०.१६	२२०.३५	१०.९३	२०.००	२१०.००	१०.५०
२४	Brinjal-भण्टा	२१.२८	२५४.२५	११.९५	२१.२८	२५४.२५	११.९५	२१.००	२५०.९५	११.९५
२५	Onion-प्याज	७.००	७८.००	११.१४	२६.८८	४०६.८०	१५.१३	२७.००	४२७.९५	१५.८५
२६	Cucumber-काक्रो	७७.२८	११५८.२५	१४.९९	७७.२८	११५८.२५	१४.९९	७७.००	११५५.००	१५.००
२७	Pumpkin -फर्सी	३१.३६	५५६.००	१७.७३	३१.३६	५५५.९६	१७.७३	३१.००	५३०.१०	१७.१०
२८	Squash-जुकुनी फर्सी	८.९६	११०.००	१२.२८	८.९६	१०९.६१	१२.२३	९.००	१०९.८०	१२.२०
२९	Bitter Gourd-करेला	४४.८०	५५४.००	१२.३७	४४.८०	५५३.७०	१२.३६	४५.००	५५५.७५	१२.३५
३०	Pointed Gourd- परवर		०.००						०.००	
३१	Sponge Gourd- धिरौला	३१.३६	३८५.३३	१२.२९	३१.३६	३८५.३३	१२.२९	३१.००	३८१.३०	१२.३०
३२	Snake Gourd- चिचिण्डो	१०.०८	९७.१८	९.६४	१०.०८	९७.१८	९.६४	१०.००	९६.४०	९.६४
३३	Bottle Gourd- लौका	१५.६८	२९४.००	१८.७५	१५.६८	२९३.८०	१८.७४	१६.००	३००.००	१८.७५

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९		आ.व. २०७९/८०		आ.व. २०८०/८१				
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
३४	Ash Gourd- कुभिण्डो	२.२४	२८.२५	१२.६१	२.२४	२८.२५	१२.६१	२.००	२४.२०	१२.१०
३५	Balsam Gourd- कौकरी	२.२४	२३.००	१०.२७					०.००	
३६	Kundru	५.६०	५१.००	९.११					०.००	
३७	Chayote-स्कूस	३.३६	३४.००	१०.१२	३.३६	३३.९०	१०.०९	३.००	३०.१५	१०.०५
३८	Coriander Leaf	३.३६	५१.००	१५.१८	३.३६	५०.८५	१५.१३	३.००	४५.३०	१५.१०
३९	Spinach-	४.४८	५७.००	१२.७२	४.४८	५६.५०	१२.६१	४.००	५०.४४	१२.६१
४०	Cress-चमसुरको साग	५.६०	५७.००	१०.१८	५.६०	५६.५०	१०.०९	५.००	५०.४५	१०.०९
४१	Amaranthus- लट्टे साग	२.२४	२७.१२	१२.११	२.२४	२७.१२	१२.११	२.००	२४.२२	१२.११
४२	Fenugreek Leaf-मेथी साग	१.१२	१६.००	१४.२९	१.१२	१५.८२	१४.१३	१.००	१४.०९	१४.०९
४३	Swisschard	१.१२	११.३०	१०.०९	१.१२	११.३०	१०.०९	१.००	१०.०३	१०.०३
४४	Others (Leafy Veg)	४.४८	६८.००	१५.१८	४.४८	६७.८०	१५.१३	३.००	४५.००	१५.००
४५	Colocasia-पिडालु	३४.७२	३३३.३५	९.६०	३४.७२	३३३.३५	९.६०	३०.००	२८८.००	९.६०
४६	Yam-तरुल	३४.७२	४१९.२३	१२.०७	३४.७२	४१९.२३	१२.०७	३२.००	३८५.६०	१२.०५
४७	Elephant Foot yam-हात्तिपाउ तरुल		०.००						०.००	

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
४८	Other (Tubers)	२.२४	२३.००	१०.२७	२.२४	२२.६०	१०.०९	२.००	२०.१०	१०.०५
	जम्मा	१२४१.२४	१४८५०.०७	११.९६	१२५४.६४	१५१९६.९८	१२.११	१२४५.४०	१५२२४.०४	१२.२२

तालिका १५: जिल्लामा उत्पादन भएको नगदेबालीको विवरण

क्र.सं.	बाली	आ.व. ०७८/७९			आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
१	POTATO-आलु	१५४५.००	२३७९३.००	१५.४०	१६५०.००	२५४१०.००	१५.४०	१,७००.००	३१,४५०.००	१८.५०
	Total (जम्मा)	१,५४५	२३,७९३	१५.४०	१,६५०	२५,४१०	१५	१,७००	३१,४५०	१८.५०

तालिका १६: जिल्लामा उत्पादन भएको फलफुलको विवरण

क्र.सं.	बाली	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१		
		कुल क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)	कुल क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे)
१	Citrus fruit (सुन्तला जात)	८७८.०	४९६.०	४३६८.०	९१५.०	४५१५.०	८.७७
१.१	Mandarin (सुन्तला)	७७३.०	४००.०	३४४८.०	८१०.०	३६००.०	८.६
१.२	Sweet Orange (जुनार)	१५.०	१५.०	११७.०	१३.०	१०३.०	७.९
१.३	Lime (कागती)	६०.०	५५.०	५५०.०	६२.०	५५०.०	१०.०
१.४	Lemon (निवुवा)	१९.०	१७.०	१७१.०	१९.०	१८०.०	१०.०
१.५	Others (अन्य)	११.०	९.०	८२.०	११.०	८२.०	९.१

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	बाली	आ.व. २०७९/८०				आ.व. २०८०/८१			
		कुल क्षेत्रफल (हे)	उत्पादनशील क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मै.टन)	उत्पादकत्व (मै.टन/हे)	कुल क्षेत्रफल (हे)	उत्पादनशील क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मै.टन)	उत्पादकत्व (मै.टन/हे)
२	Evergreen Fruit (वर्षे फलफूल)	१७९.०	१५६.०	१३०२.०	८.३५	१७६.००	१५७.००	१२९६.००	८.२५
२.१	Mango-आँप	१५.०	१०.०	६१.०	६.१	१५.०	१०.०	६१.०	६.१
२.२	Banana-केरा	८५.०	८०.०	६००.०	७.५	८५.०	८०.०	६००.०	७.५
२.३	Guava -अम्बा	४१.०	३२.०	३८०.०	११.९	४१.०	३५.०	४००.०	११.४
२.४	Papaya-मेवा	१२.०	१०.०	९९.०	९.९	१०.०	१०.०	९०.०	९.०
२.५	Jackfruit-रूखकटहर	६.०	८.०	८०.०	१०.०	६.०	८.०	८०.०	१०.०
२.६	pineapple-भूईकटहर	८.०	८.०	३६.०	४.५	७.०	७.०	३०.०	४.३
२.७	Litchi-लिची	१०.०	७.०	३८.०	५.४	१०.०	७.०	३५.०	५.०
२.८	Avocado -घ्यूफल	२.०	१.०	८.०	८.०	२.०	१.०	८.०	८.०
३	Deciduous Fruit -हिंडे फलफूल	१०२.०	५५.०	३५१.६	६.३९	९६.००	५५.००	३४७.००	६.३९
३.१	Apple-स्याउ	१५.०	७.०	२८.०	४.०	१६.०	८.०	३२.०	४.०
३.२	Pear-नास्याती	४५.०	३०.०	२४३.०	८.१	४५.०	३२.०	२४०.०	७.५
३.३	Walnut-ओखर	३२.०	१२.०	५६.०	४.७	३५.०	१५.०	७५.०	५.०
३.४	Kiwi-किवी	१०.०	६.०	२४.६	४.१	१३.०	११.०	४४.०	४.०
	Total (जम्मा)	११५९.०	७०७.०	६०२१.६	८.५	११८७.०	७२७.०	६१५८.०	८.५

कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दी

३.१ परिचय

साविक जिल्ला कृषि विकास कार्यालय म्याग्दीको रूपमा सेवा प्रदान गर्दै आएको यस कार्यालय आ.व.२०७५/७६ बाट गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, अन्तर्गतको कृषि विकास निर्देशनालय मातहतमा रही कृषि ज्ञान केन्द्रको नामबाट किसानहरूलाई म्याग्दीमा सेवा प्रदान गर्दै आएको छ। स्थानीय किसानका समस्यामा आधारित परीक्षण गर्ने, प्रयोगशाला सेवाहरू, प्राविधिक र कृषकहरूको क्षमता विकास, स्थानीय कृषि निकायहरूलाई प्राविधिक पृष्ठपोषण तथा विउ विजन तथा उन्नत नश्लको श्रोत केन्द्र विकास, कृषि इन्टर्न, कृषि तथ्याङ्क संकलन, कृषि व्यवसाय विकास सहयोग, किसान कल सेन्टर सन्चालन लगायत संघ र स्थानीय तह बिच सेतुको काम गर्ने जिम्मेवारी यस ज्ञान केन्द्रको रहेको छ।

कृषि विकास सम्बन्धी योजना तर्जुमा, विभिन्न रोग किराहरूको व्यवस्थापन, स्थान विशेषका हावापानी सुहाउँदो प्रविधि र जातहरूको सम्बन्धमा कृषकहरूलाई जानकारी लगायत माटोको अवस्था रोग किरा पहिचान, रासायनिक र प्राञ्चारिक मल र बिउको गुणस्तर परीक्षण लगायतका प्राविधिक प्रयोगशाला सेवा समेत उपलब्ध गराउनका लागि स्थानीय तहमा रहेका कृषि विकास शाखाहरू पर्याप्त हुँदैनन्। त्यस्ता शाखाहरूलाई आवश्यक प्राविधिक पृष्ठपोषण उपलब्ध गराउनुका साथै अन्तर स्थानीय निकायहरू समेतलाई समेट्ने गरी बजार संरचनाहरू निर्माण परियोजनाहरू सन्चालनका लागि यस ज्ञान केन्द्रको भूमिका महत्त्वपूर्ण रहेको छ।

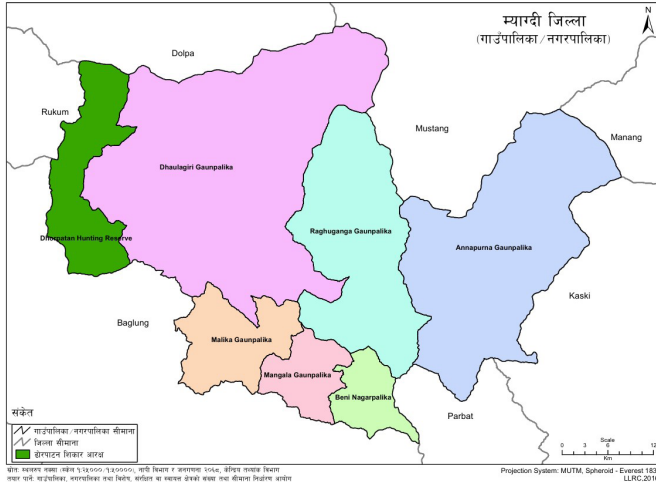
३.२ कृषि ज्ञान केन्द्रको कार्य विवरण

- » जिल्लाको कृषि तथ्याङ्क प्रोफाइल तयार तथा अद्यावधिक गर्ने।
- » स्थानीय निकायमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरूलाई तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।
- » व्यवसायीक किसान, उद्यमी तथा कृषि फर्म संचालकको लागि तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।
- » आधुनिक तथा उन्नत कृषि प्रविधिको प्रदर्शन, परिक्षण तथा सिफारिस गर्ने।
- » माटो तथा मल, बीउ तथा बाली संरक्षण सम्बन्धी सामान्य प्रयोगशाला सेवा प्रदान गर्ने।
- » संघीय कृषि विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाको कार्यान्वयन तथा सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्ने।
- » प्रादेशिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा आयोजनाको कार्यान्वयन गर्ने।
- » प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत कमाण्ड क्षेत्रभित्रका जोन र सुपरजोनको लागि प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने।
- » प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत कमाण्ड क्षेत्रभित्रका पकेट तथा ब्लकको कार्यक्रम संचालन तथा प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने।
- » भौगोलिक विविधता अनुसारको प्राथमिकता प्राप्त बाली वस्तु विकासको योजना मूल्य अभिवृद्धि शृंखला विकास तथा कार्यान्वयनको लागि समन्वय गर्ने।
- » आर्थिक महत्त्वका स्थानीय कृषि विविधताको पहिचान, संरक्षण तथा उपयोग गर्ने।
- » विभिन्न बालीनालीका रोग किराहरूको पेष्ट म्याप तयार गर्ने।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

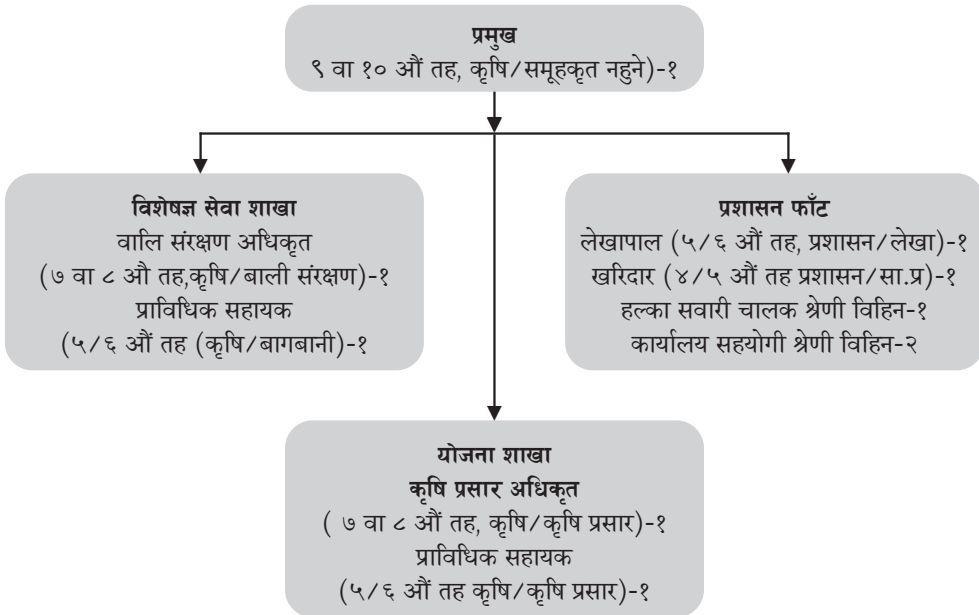
- » विभिन्न बालीनाली तथा रोग किराहरूको संकलन, पहिचान तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- » स्थानीय बाली /रैथाने बाली/लोपोन्मुख तथा उपेक्षित बालीको जर्म प्लाजम सङ्कलन गरी Gene bank लाई उपलब्ध गराउने तथा Gene bank संग सहकार्य गर्ने ।
- » स्थानीय तहका कृषि इकाइहरूबाट कृषि सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन तथा अद्यावधिक गर्ने साथै अंसिना, बाढी, पहिरो जस्ता दैवी प्रकोपको विवरण सङ्कलन गरी तथ्याङ्क प्रादेशिक तथा संघीय तथा तालुक निकायहरूमा पठाउने ।
- » बीउ, विषादी तथा मलखाद विक्रेताहरूको अनुमती, नवीकरण तथा अनुगमन गर्ने साथै तिनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- » कमाण्ड क्षेत्रभित्र रहेका स्रोत केन्द्रहरू, फलफूल तथा तरकारीको नर्सरीहरूलाई प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने ।
- » कमाण्ड क्षेत्र भित्र रहेका फलफूल तथा तरकारी नर्सरीहरूको तालुक निकायको समन्वयमा प्राविधिक अनुगमन गरी प्राविधिक प्रतिवेदनका आधारमा निरोगिताको प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउने।
- » निरोगिताको प्रमाणपत्र विना बीउ, विरूवा, वेर्ना तथा अन्य रोपण सामग्रीहरूको ओसारपसारमा तालुक निकायसंग समन्वय गरी रोक लगाउने ।
- » व्यावसायिक फर्म, विमा, कृषिजन्य उद्योगमा विद्युतिकरण, विषादी विक्रेता आदिको लागि सिफारिस प्रदान गर्ने ।
- » कमाण्ड क्षेत्रभित्र कृषि उद्यम तथा व्यवसाय संचालन गर्न चाहानेहरूको लागि प्राविधिक तथा व्यवसायिक कार्य योजना तयार गर्न सहयोग गर्ने ।
- » कृषक वर्गीकरणको लागि स्थानीय सरकारसंग समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।
- » कृषि स्नातक तथा JT/JTA कोर्ष अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लागि इन्टर्नसिप कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- » संघीय एवम् प्रादेशिक कृषि सम्बन्धी ऐन, नीति, नियम, नियमावली, निर्देशिका सम्बन्धी सरोकारवाला निकायहरूलाई सुसूचित गर्ने, गराउने ।
- » स्थानीय तह अन्तर्गत नगरपालिका, गाउँपालिका तथा वडाको विस्तृत स्थलगत सर्वेक्षण गर्ने ।
- » नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदसँग समन्वय गरी वाह्य अनुसन्धान स्थलको रूपमा कार्य गर्ने ।
- » संघीय तथा प्रदेश सरकारले तोकेका अन्य प्राविधिक कार्यहरू गर्ने ।
- » समग्र कृषि विकासको सम्बन्धमा संघ, प्रदेश र स्थानीय विच पुलको काम गर्ने ।
- » यस अघि साविक जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले प्रतिनिधित्व गर्ने जिल्लास्तरका समितिहरूमा सहभागिता जनाउने ।
- » कृषि विकासमा टेवा पुऱ्याउने अन्य कामहरू गर्ने ।

3.3 कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको कार्यक्षेत्र

3.8 कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको संगठनात्मक संरचना

गण्डकी प्रदेश सरकार
 कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय
 कृषि विकास निर्देशनालय
 कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दी
 म्याग्दी, बेनी

कुल दरबन्दी १०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

३.५ कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको दरबन्दी वितरण

क्र.सं.	पद	तह	सेवा/समूह	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति स्थायी	रिक्त पद	करार
१	प्रमुख	अधिकृतस्तर नवौं/दशौ	नेपाल कृषि/समूहकृत नहुने	१	१	०	०
२	कृषि प्रसार अधिकृत	अधिकृतस्तर सातौं/आठौं	नेपाल कृषि / कृषि प्रसार	१	१	०	०
३	बाली संरक्षण अधिकृत	अधिकृतस्तर सातौं/आठौं	नेपाल कृषि/बाली संरक्षण	१	१	०	०
४	प्राविधिक सहायक (कृषि प्रसार)	पाचौं/छैठौं	नेपाल कृषि/कृषि प्रसार	१	०	१	०
५	प्राविधिक सहायक (बागबानि)	पाचौं/छैठौं	नेपाल कृषि / बागवानी	१	०	१	१
६	सहायक/अधिकृत	पाचौं/छैठौं	प्रशासन/लेखा	१	०	१	०
७	सहायक/अधिकृत	चौथो/पाचौं	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	१	१	०	०
८	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन		१	०	१	१
९	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	२	०	२	२
जम्मा				१०	४	६	४

३.६ कृषि ज्ञान केन्द्र म्याग्दीमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरूको वितरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	स्थायी ठेगाना	पद	स्थायी / करार	मोबाइल नं.
१	श्री सञ्जिव बास्तोला	पोखरा २५, कास्की	प्रमुख	स्थायी	९८५७६२२१४४
२	श्री प्रकाश पुन	त्रिवेणी-७, रूकुम पश्चिम	बाली संरक्षण अधिकृत	स्थायी	९८४७७५२६४९
३	श्री गंगा लामिछाने	पोखरा-२३, कास्की	कृषि प्रसार अधिकृत	स्थायी	९८४६९८४४४३
४	श्री श्याम सरण कुर्मी	यशोधरा-६, कपिलवस्तु	प्राविधिक सहायक	करार	९८६७४००९०८
५	श्री बिष्णु प्रसाद पौडेल	जलजला-७, पर्वत	सहायकस्तर पाचौं	स्थायी	९८५७६५७८१०
६	श्री कृष्ण प्रसाद रिजाल	पर्वत	अधिकृतस्तर छैठौं	स्थायी	९८५७६५०५५०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	स्थायी ठेगाना	पद	स्थायी / करार	मोबाइल नं.
७	श्री नव राज भुसाल	गौरीगंगा-४, कैलाली	ना.प्रा.स	स्थायी	९८४३२८८००८
८	श्री लक्ष्मण रानाभाट	पोखरा-२६, कास्की	हलुका सवारी चालक	करार	९८४०४४८०७०
९	श्री सिता रेग्मी रिजाल	बेनी न.पा. ६, म्याग्दी	कार्यालय सहयोगी	करार	९८६४३९५९५५
१०	श्री तुल बहादुर घर्ती मगर	बेनी न.पा. ३, म्याग्दी	कार्यालय सहयोगी	करार	९८६१८९४५७६
११	श्री बिष्णु कुमार रिजाल	बेनी न.पा. ३, म्याग्दी	सरसफाई सहयोगी	ज्यालादारी	९८४७७४७२५०

३.७ स्थापना कालदेखि हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरू

क्र.सं.	नाम, थर	कार्यगत पद	सेवा अवधि	
			देखि	सम्म
१	श्री जीत बहादुर गुरूड	उप.कृ.वि.अ.	२०३८	२०४२
२	श्री भिमसेन गुरूड	का.मु.उप.कृ.वि.अ.	२०४२	२०४५
३	श्री ख्याम शर्मा पौडेल	का.मु.उप.कृ.वि.अ.	२०४६	२०४७
४	श्री बनारसी ठाकुर	नि.उप.कृ.वि.अ.	२०४७	२०५०
५	श्री कृष्ण प्रसाद बराल	का.मु.कृ.वि.अ.	२०५०-०१-०१	२०५२-४-३१
६	श्री द्रोणराज काफ्ले	का.मु.कृ.वि.अ.	२०५२-०५-०१	२०५२-१२-२५
७	श्री भरत प्रसाद शर्मा	का.मु.कृ.वि.अ.	२०५२-१२-२६	२०५५-३-३२
८	श्री सच्चिदानन्द उपाध्याय	कृ.वि.अ.	२०५५-०४-०२	२०५७-०१-३०
९	श्री महेन्द्र प्रसाद चौधरी	नि.कृ.वि.अ.	२०५७-०२-०१	२०५७-०५-२४
१०	श्री कृष्णबहादुर कडायत	कृ.वि.अ.	२०५७-०५-२५	२०६१-०९-०५
११	श्री लेखनाथ आचार्य	व.कृ.वि.अ.	२०६१-०९-११	२०६६-०२-१०
१२	श्री महेशचन्द्र आचार्य	व.कृ.वि.अ.	२०६६-०३-१८	२०६९-०७-११
१३	श्री वेदप्रसाद पौडेल	व.कृ.वि.अ.	२०६९-०७-१७	२०६९-११-१३
१४	श्री लक्ष्मण प्रसाद पौडेल	नि.व.कृ.वि.अ.	२०६९-११-१४	२०७०-०२-११
१५	श्री बसन्तकुमार श्रेष्ठ	व.कृ.वि.अ.	२०७०-०२-१२	२०७२-०६-२३
१६	श्री श्याम प्रसाद रिजाल	व.कृ.वि.अ.	२०७२-०७-११	२०७५-०६-०६
१७	श्री नरेश चन्द्र घिमिरे	प्रमुख, रा.प.द्वि.प्रा.	२०७५-०६-०७	कृषि ज्ञान केन्द्र

३.८ कृषि ज्ञान केन्द्र स्थापना कालदेखि हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरू

क्र.सं.	नाम, थर	कार्यगत पद	सेवा अवधि	
			देखि	सम्म
१	श्री नरेश चन्द्र घिमिरे	व.कृ.प्र.अ.	२०७५-०६-०७	२०७६-०२-०३
२	श्री गोविन्द राज कोईराला	व.बाग.वि.अ.	२०७६-०२-०५	२०७८-०६-१७
३	श्री किरण सिग्देल	व.बाग.वि.अ.	२०७८-०६-१८	२०८०-०५-१२
४	श्री सञ्जीव बास्तोला	नि.प्रमुख	२०८०-०५-१३	२०८०-०८-०९
५	श्री सञ्जीव बास्तोला	प्रमुख	२०८०-०८-२०	हालसम्म

वार्षिक कार्यक्रम तथा अनुदान विवरण

४.१ आ.व. २०८०/८१ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम प्रदेश सरकार

बजेट उप शिर्षक न. ३१२०१०१६
बजेट रू. हजारमा

क्र. स.	कार्यक्रम	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
		परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष
१) पूँजगत अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू																
१.१	मोटरसाइकल खरिद	१२०	४	००२	१५०	४	००२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१.२	प्रिन्टर खरिद	१५०	४	०००	१००	४	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१.३	कार्यालय तथा तालिम हलमा ए सी जडान	५२०	८	००८	२८०	८	००८	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१.४	प्रयोगशालामा आवश्यक यन्त्र उपकरण खरिद	१२०	४	००४	२४०	४	००४	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१.५	कार्यालय तथा आवास रङ्गोगन तथा मर्मत संभार	५२०	४	००२	१५०	४	००२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१.६	कार्यालयको लागि फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	२५	४	०००	१००	४	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	पूँजगत तर्फको जम्मा		४१०		००८४		००८४									

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
		वर्ष	भाग	परिमाणु	वर्ष	भाग	परिमाणु	वर्ष	भाग	परिमाणु	वर्ष	भाग	परिमाणु	वर्ष	भाग	परिमाणु
२)	चालु तर्फका कार्यक्रमहरू															
२.१	धाराको महसुल	०३	४०.०	२१	५०.०	२५	५०.०	२५	५०.०	२५	५०.०	२५	५०.०	२५	५०.०	२५
२.२	का. स. पाँचौं स्तर	२१११	२५.४	२१	२५.४	२१	२५.४	२१	२५.४	२१	२५.४	२१	२५.४	२१	२५.४	२१
२.३	सहायकस्तर चौथो/पाचौं	२२६४	४४.४	२२	४४.४	२२	४४.४	२२	४४.४	२२	४४.४	२२	४४.४	२२	४४.४	२२
२.४	अधिकृतस्तर सातौं/आठौं	५७३४	०२.२	५७	०२.२	५७	०२.२	५७	०२.२	५७	०२.२	५७	०२.२	५७	०२.२	५७
२.५	अधिकृतस्तर नवौं/दशौं	६३९	१६.४	६३	१६.४	६३	१६.४	६३	१६.४	६३	१६.४	६३	१६.४	६३	१६.४	६३
२.६	अधिकृतस्तर छैठौं/सहायकस्तर पाचौं	५०३४	९.२	५०	९.२	५०	९.२	५०	९.२	५०	९.२	५०	९.२	५०	९.२	५०
२.७	हलुका सवारी चालक	७४२	०३.०	७४	०३.०	७४	०३.०	७४	०३.०	७४	०३.०	७४	०३.०	७४	०३.०	७४
२.८	बिद्युत महसुल	०३	४०.०	०३	४०.०	०३	४०.०	०३	४०.०	०३	४०.०	०३	४०.०	०३	४०.०	०३
२.९	पिउने पानी खरिद	५७२	२०.०	५७	२०.०	५७	२०.०	५७	२०.०	५७	२०.०	५७	२०.०	५७	२०.०	५७
२.१०	टेलिफोन इन्टरनेट जडान सेवा महसुल र रिचार्ज	५७२	२२.०	५७	२२.०	५७	२२.०	५७	२२.०	५७	२२.०	५७	२२.०	५७	२२.०	५७

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	क्षेत्र	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण
२.११	स्थानीय भत्ता	जना	०३६	०२८	५३	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११
२.१२	स्थायी कर्मचारीको महंगी भत्ता	जना	१५०	१६०	१००	५२	५२	५२	५२	५२	५२	५२	५२	५२	५२	५२	५२
२.१३	पेट्रोल- दुई पात्रे	तीर	०३६	०३६	०३६	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११
२.१४	डिजेल	तीर	११	११	११	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३
२.१५	मोबिल	तीर	११	११	११	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३
२.१६	ग्याँस	संख्या	११	११	११	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३
२.१७	सवारी साधन बाहेक मेशिनरी औजारमा प्रयोग हुने अन्य इन्धन	रु	११	११	११	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३
२.१८	खरिद समिति लगायत अन्य बैठक भत्ता	जना	११	११	११	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३
२.१९	प्रसूति स्याहार भत्ता	जना	११	११	११	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३
२.२०	कार्यालय सहयोगी	जना	११	११	११	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	क्षेत्र	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण
२.२१	पाले पहरा भत्ता	जना	२०	००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२२	निजामती कर्मचारीहरूको पोशाक खर्च	जना	२०	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२३	हलुका सवारी साधन मर्मत खर्च	वडा	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२४	दुई पाङ्गे सवारी साधन मर्मत खर्च	वडा	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२५	मेसिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा संचालन खर्च	कटप	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२६	मसलन्द तथा अन्य कार्यालय सामग्री	कटप	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२७	पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका खरिद	कटप	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२८	कार्यक्रमको सूचना तथा समसामयिक प्राविधिक सन्देश प्रकासन तथा प्रसारण	कटप	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.२९	इन्जिनियरिङ सेवा र परामर्श	जना	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.३०	करारमा कार्यरत कर्मचारीलाई पोशाक	जना	२०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	क्षेत्र	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण	वर्ष	भाग	परिमाण
२.३१	कार्यालय तथा बैगचा सरसफाइ	जना	८९४	१८०	१	२७	१०६	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७
२.३२	ह सवारी चालक करार	जना	२३६	८५	१	७७	२३	२	७७	२३	२	७७	२३	२	७७	२३	२
२.३३	सहायकस्तर पाचौ प्राविधिक करार	जना	७८२	४३	१	२०४	६२	२	२०४	६२	२	२०४	६२	२	२०४	६२	२
२.३४	अधिकृतस्तर सातौ प्राविधिक करार	जना	१४५	५७	१	४०	१३	१	४०	१३	१	४०	१३	१	४०	१३	१
२.३५	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण खर्च	जना	७०४	५४	३	२०४	६२	२	२०४	६२	२	२०४	६२	२	२०४	६२	२
२.३६	स्थायी कर्मचारीको योगदानमा आधारित विमा कोष रकम	जना	८१	०४	८	२०४	६२	२	२०४	६२	२	२०४	६२	२	२०४	६२	२
२.३७	कृषि सम्बन्धि दिवस प्रतियोगिता कार्यक्रम	कृषि	००६	६२	३	००६	६२	३	००६	६२	३	००६	६२	३	००६	६२	३
२.३८	कार्यालय परिसरमा गाडेन व्यवस्थापन	कृषि	०७	४४	२	०७	४४	२	०७	४४	२	०७	४४	२	०७	४४	२
२.३९	कार्यक्रम अनुगमन	कृषि	०५२	२३	२	०५२	२३	२	०५२	२३	२	०५२	२३	२	०५२	२३	२
२.४०	कर्मचारीहरू सरुवा भाएर जादाको भ्रमण तथा अन्य भ्रमण खर्च	कृषि	००४	२४	२	००४	२४	२	००४	२४	२	००४	२४	२	००४	२४	२

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	स्थान	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष
२.४१	विमा तथा निवकरण शुल्क	संख्या	४	०.४०	१०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२.४२	अतिथि सत्कार, चियापान तथा विविध	महिना	१२	०.२४	१५	०	५	०.१०	५	०	५	०	५	०	५	०	५
३	प्रविधि प्रवर्धन तथा सेवा सम्बन्धि कार्यक्रमहरू			०.००				०.००					०.००				०.००
३.१	कृषि सम्बन्धि विभिन्न समितिहरूको बैठक	संख्या	५	०.१२	१५	०	५	०.१२	५	०	५	०	५	०	५	०	५
३.२	कृषि तथ्याङ्क संकलन तथा प्रकाशन	पटक	१	०.१०	१	०	१	०.१०	१	०	१	०	१	०	१	०	१
३.३	उन्नत कृषि प्रविधि प्रदर्शन कार्यक्रम	संख्या	१०	०.१०	१	०	१	०.१०	१	०	१	०	१	०	१	०	१
३.४	प्रयोगशाला सेवा तथा संचालन	पटक	२	०.१०	१	०	१	०.१०	१	०	१	०	१	०	१	०	१
३.५	स्थानीय तहमा कृषि शिविर संचालन	संख्या	३	०.१०	१	०	१	०.१०	१	०	१	०	१	०	१	०	१
३.६	Pesticide Poisoning Surveillance	पटक	२	०.१०	१	०	१	०.१०	१	०	१	०	१	०	१	०	१
३.७	आई.पी.एम. कृषक पाठशाला संचालन	संख्या	२	०.१०	१	०	१	०.१०	१	०	१	०	१	०	१	०	१

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	स्थिति	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष
३.८	रोग किराको सर्भे सर्भेलेन्स तथा पेष्ट म्याप तयारी	संखि	१	०.८०	२००	१	०.००	२००	१	०.००	२००	१	०.००	२००	१	०.००	२००
३.९	रोग कीराको सर्भे सर्भेलेन्स	पठ	१	११.०	१००	१	०.००	१००	१	०.००	१००	१	०.००	१००	१	०.००	१००
३.१०	उत्कृष्ट किसानलाई पुरस्कृत गर्ने	पठ	१	११.०	५०	१	०.००	५०	१	०.००	५०	१	०.००	५०	१	०.००	५०
३.११	समस्या समाधान तथा प्राविधिक पृष्ठपोषणका लागि Technical Group Monitoring	पठ	१	१८.०	२००	१	०.००	२००	१	०.००	२००	१	०.००	२००	१	०.००	२००
४	खाद्यान्न बाली विकास आयोजना	संखि	३	४८.०	०५४	३	०.००	०५४	३	०.००	०५४	३	०.००	०५४	३	०.००	०५४
४.१	खाद्यान्न बाली सम्बन्धि स्थलगत तालिम	पठ	८	८१.४	०००४	८	०.००	०००४	८	०.००	०००४	८	०.००	०००४	८	०.००	०००४
४.२	खाद्यान्न बालीको प्रशोधन मुल्य अभिवृद्धि तथा बजार प्रवर्धन कार्यक्रम	पठ	८	८१.४	०००४	८	०.००	०००४	८	०.००	०००४	८	०.००	०००४	८	०.००	०००४
४.३	खाद्यान्न बाली उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम	संखि	१	१०.४	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८
४.४	खाद्यान्न बालीमा अभियानमुलक बाली संरक्षण कार्यक्रम	पठ	१	१०.०	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८
५	आलु तथा तरकारी बाली प्रवर्धन आयोजना	पठ	१	१०.०	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८	१	०.००	००८

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	श्रेणी	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष
५.१	आलु तथा तरकारी बाली सम्बन्धि स्थलगत तालिम	संख्या	१	१८०	२००	१	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०
५.२	आलु तथा तरकारी बालीमा अभियानमुलक बाली संरक्षण कार्यक्रम	पटक	१	१४०	२२४	०	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०
५.३	बेमौसमी तरकारी खेत प्रवर्धन कार्यक्रम	हेक्टर	२८	१९३.६	२०७	५	०	५	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	फलफूल बाली विकास आयोजना																
६.१	फलफूल बाली सम्बन्धि स्थलगत तालिम	संख्या	३	६१०	२०३	०	०	०	३	०	०	३	०	०	३	०	०
६.२	फलफूलको मुल्य अभिवृद्धि तथा बजार प्रवर्धन कार्यक्रम	पटक	१	४०	५०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०
६.३	फलफूल बगैचा व्यवस्थापना तथा सुदृढिकरण सहयोग	हेक्टर	३	४०	२४	०	०	०	३	०	०	३	०	०	३	०	०
६.४	फलफूल बगैचा स्थापना तथा विस्तार	हेक्टर	२	१२.१	२०३	०	०	०	२	०	०	२	०	०	२	०	०
६.५	फलफूल नर्सरी स्रोत केन्द्र स्थापना	संख्या	२	५२	२००	०	०	०	२	०	०	२	०	०	२	०	०
६.६	फलफूल बगैचामा अभियानमुलक बाली संरक्षण कार्यक्रम	पटक	१	१५	२०१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	प्रकार	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष	परिमाण	भार	वर्ष
७	बीउ उत्पादन प्रवर्धन आयोजना	वैदेशिक															
७.१	आत्मनिर्भरताको लागि बीउ उत्पादन प्रवर्धन आयोजना	वैदेशिक	५	१०.१	०५७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	रैथाने बाली प्रवर्धन आयोजना	देशीय															
८.१	रैथाने बाली उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम	देशीय	१०	१२.१	१००१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८.२	रैथाने बाली प्रशोधन तथा बजार प्रवर्धन कार्यक्रम	देशीय	५	१२.१	१००१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९	कृषि व्यवसाय प्रवर्धनका लागि अनुदानमुलक कार्यक्रम	देशीय															
९.१	मसला तथा निर्यातयोग्य बाली उत्पादन प्रशोधन तथा बजारीकरण कार्यक्रम	देशीय	१	१०.०	१०५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९.२	उत्पादनका आधारमा प्रोत्साहन सहयोग कार्यक्रम	देशीय	१००	१२.०	१००३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९.३	प्राञ्चारिक मल वितरण	देशीय	३	११.८	१०५१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९.४	बाली बीमाको बीमा शुल्कमा अनुदान	देशीय	१	३२.०	१००३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	क्षेत्र	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष
१.५	तालिम गोष्ठी तथा कृषि तथ्याङ्क सम्बन्धि कार्यक्रम	सुनसरी	१	०.००	०००												
१.६	स्थानीय तहका पदाधिकारी कृषि प्राविधिकहरूसँगको समन्वयात्मक बैठक	सुनसरी	१	०.००	०००												
१.७	कार्यक्रम सार्वजनिकीकरण तथा सार्वजनिक सुनुवाइ	पर्वट	२	०.००	०००												
१०	जलवायुमैत्री प्रविधि प्रवर्धन कार्यक्रम	पर्वट	२	०.००	०००												
१०.१	जलवायुमैत्री कृषि प्राविधि प्रवर्धन कार्यक्रम	पर्वट	२	०.००	०००												
११	समुदायस्तरमा प्राविधियुक्त कृषि प्रविधि प्रवर्धन कार्यक्रम	सुनसरी	५	०.००	०००												
११.१	खायन आलु उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम	सुनसरी	५	०.००	०००												
१२	पोषण सुरक्षा कार्यक्रम	सुनसरी	५	०.००	०००												
१२.१	ग्रामिण पोषण सुरक्षण कार्यक्रम	सुनसरी	५	०.००	०००												
१३	शीतोष्ण फलफुल खेति बिस्तार तथा व्यवसायिकरण आयोजना	सुनसरी	५	०.००	०००												

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. स.	कार्यक्रम	संकेत	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य			
			परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	परिमाण	शत	वर्ष	
१३.१	कार्यक्रम संचालनक लागि अनुगमन तथा व्यवस्थापन खर्च	प२क	१	११०	०३३	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१३.२	उच्च घनत्व प्रविधिमा आधारित स्याउका बिरूवा खरिद, ढुवानी तथा बितरण	संख्या	०५७	२२०	११३	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१३.३	उच्च घनत्व प्रविधिमा आधारित ओखरका बिरूवा खरिद तथा बितरण	संख्या	०३७	७५०	३०२	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१३.४	ओखर बगैचा स्थापना तथा व्यवस्थापन	रोपनी	२३	१२०	५२	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१३.५	शीतोष्ण फलफुल व्यवस्थापन तालिम	संख्या	१	११०	०३३	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१३.६	स्याउ बगैचा स्थापना व्यवस्थापन	रोपनी	५	३२०	५२३	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१३.७	सूचना प्रकाशन प्रचार प्रसार	प२क	१	३००	०२	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४	मकै बीउ उत्पादन तथा मकै बाली प्रबर्दन आयोजना			०००			०००											
१४.१	बिज बृद्धी कार्यक्रम	हेक्टर	०१	२२१	०००१	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४.२	मकैको उत्पादनोपान्त व्यवस्थापन बजारीकरण तथा मूल्य अभिवृद्धि सहयोग कार्यक्रम	प२क	१	१७०	००५	०	०००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	कार्यक्रम	वर्ष	वार्षिक लक्ष्य			प्रथम त्रैमासिक लक्ष्य			दोस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			तेस्रो त्रैमासिक लक्ष्य			चौथो त्रैमासिक लक्ष्य		
			परिमाण	भार	व्यय	परिमाण	भार	व्यय	परिमाण	भार	व्यय	परिमाण	भार	व्यय	परिमाण	भार	व्यय
१४.३	क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	५२५	१	११.०	५७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४.४	बीउ उत्पादन अनुगमन निरीक्षण	५२५	१	११.०	५७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१४.५	सूचना प्रकाशन प्रचार प्रसार	५२५	१	१०.०	५२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	चालु खर्च अन्तर्गत कार्यक्रमहरूको जम्मा		१२.५	१७१३		०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	कुल जम्मा		००७	१७२०७		०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

४.२ आ.व. २०८०/८१ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

बजेट / खर्च रु. हजारमा

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत	
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	खर्च	वित्तीय	भारित
१) पूँजीगत अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू										
१.१	मोटरसाइकल खरिद	वटा	१	०.५७	४००	१	०.५७	४००.००	१००.००	१००
१.२	प्रिन्टर खरिद	संख्या	१	०.०७	५०	१	०.०७	४२.३७	८४.७३	१००
१.३	कार्यालय तथा तालिम हलमा ए सी जडान	पटक	२	०.२८	२००	२	०.२८	१९८.६०	९९.३०	१००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत		
			परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार	खर्च	वित्तीय	भारित
१.४	प्रयोगशालामा आवश्यक यन्त्र उपकरण खरिद	वटा	१	०.१४	१००	१	०.१४	९९.९०	९९.९०	१००
१.५	कार्यालय तथा आवास रङ्गोगन तथा मर्मत संभार	पटक	१	०.५७	४००	१	०.५७	३९६.४२	९९.१०	१००
१.६	कार्यालयको लागि फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	सेट	१	०.०७	५०	१	०.०७	५०.००	१००.००	१००
जम्मा पुँजीगत तर्फको जम्मा				१.७१	१२००		१.७१	११८७.२८	९८.९४	१००
२) चालु तर्फका कार्यक्रम										
६.३	धाराको महसुल	महिना	१२	०.०९	६०	१२	०.०९	६०.००	१००.००	१००
६.६	का. स. पाँचौ स्तर	जना	२	१.५८	१११२	१	०.७९	३२.३१	२.९१	५०
६.७	सहायकस्तर चौथो/पाचौँ	जना	३	१.९१	१३४४	३	१.९१	६३३.४१	४७.१३	१००
६.८	अधीकृतस्तर सातौँ/आठौँ	जना	२	२.४०	१६८५	२	२.४०	७०४.००	४१.७८	१००
६.९	अधीकृतस्तर नवौँ/दशौँ	जना	१	१.३७	९६३	१	१.३७	५८४.००	६०.६४	१००
६.१०	अधीकृतस्तर छैठौँ/सहायकस्तर पाचौँ	जना	३	२.२९	१६०५	३	२.२९	७५१.६५	४६.८३	१००
२.७	हलुका सवारी चालक	जना	१	०.६०	४१८	०	०.००	०.००	०.००	०
२.८	बिद्युत महशुल	महिना	१२	०.०९	६०	१२	०.०९	६०.००	१००.००	१००
२.९	पिउने पानी खरिद	पटक	४	०.०४	२५	४	०.०४	२५.००	१००.००	१००
२.११	टेलिफोन इन्टरनेट जडान सेवा महसुल र रिचार्ज	पटक	४	०.२२	१५६	४	०.२२	९३.०३	५९.६३	१००
२.११	स्थानीय भत्ता	जना	१०	०.५१	३६०	१०	०.५१	२२१.१२	६१.४२	१००
२.१२	स्थायी कर्मचारीको महंगी भत्ता	जना	१०	०.३४	२४०	१०	०.३४	९३.५२	३८.९७	१००
२.१३	पेट्रोल-दुई पात्रे	लीटर	३६०	०.०९	६५	३६०	०.०९	६५.००	१००.००	१००
२.१४	डिजेल	लीटर	१७४०	०.४५	३१४	१७४०	०.४५	३१४.००	१००.००	१००
२.१५	मोबिल	लीटर	२४	०.०४	३०	२४	०.०४	३०.००	१००.००	१००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत	
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	खर्च	वित्तीय	भारित
२.१६	ग्याँस	संख्या	२४	०.०६	४५	२४	०.०६	४५.००	१००.००	१००
२.१७	सवारी साधन बाहेक मेशिनरी औजारमा प्रयोग हुने अन्य इन्धन	लि	१००	०.०३	२०	१००	०.०३	२०.००	१००.००	१००
२.१८	खरिद समिति लगायत अन्य बैठक भत्ता	पटक	३	०.०६	४५	३	०.०६	४३.५०	९६.६७	१००
२.१९	प्रसूति स्याहार भत्ता	जना	२	०.०१	१०	०	०.००	०.००	०.००	०
२.२	पाले पहरा भत्ता	जना	२	०.०३	१८	०	०.००	०.००	०.००	०
२.२१	निजामती कर्मचारीहरूको पोशाक खर्च	जना	१०	०.१४	१००	१०	०.१४	१०.००	१०.००	१००
२.२२	हलुका सवारी साधन मर्मत खर्च	वटा	१	०.५०	३५०	१	०.५०	३५०.००	१००.००	१००
२.२३	दुई पात्रे सवारी साधन मर्मत खर्च	वटा	३	०.०६	४५	३	०.०६	४५.००	१००.००	१००
२.२४	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा संचालन खर्च	पटक	४	०.११	८०	४	०.११	७९.९६	९९.९६	१००
२.२५	मसलन्द तथा अन्य कार्यालय सामग्री	पटक	१२	०.४१	२८८	१२	०.४१	२८८.००	१००.००	१००
२.२६	पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका खरिद	पटक	१५	०.०२	१५	१५	०.०२	१५.००	१००.००	१००
२.२७	कार्यक्रमको सूचना तथा समसामयिक प्राविधिक सन्देश प्रकासन तथा प्रसारण	पटक	२५	०.१८	१२५	२५	०.१८	१०६.००	८४.८०	१००
२.२८	इन्जिनियरिङ सेवा र परामर्श	जना	१	०.२०	१४०	०	०.००	०.००	०.००	०
२.२९	कार्यालय सहयोगी	जना	२	०.९२	६४३	२	०.९२	५४३.४४	८४.५२	१००
२.३	कार्यलय कार्यरत कर्मचारीलाइ पोशाक	जना	४	०.०६	४०	०	०.००	०.००	०.००	०
२.३१	कार्यालय तथा बागैचा सरसफाइ	जना	१	०.२७	१९२	१	०.२७	१९२.००	१००.००	१००
२.३२	ह सवारी चालक करार	जना	१	०.५२	३६४	१	०.५२	३५८.९६	९८.६१	१००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत		
			परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार	खर्च	वित्तीय	भारित
२.३३	सहायकस्तर पाचौ प्राविधिक करार	जना	१	०.६१	४२८	१	०.६१	४२८.००	१००.००	१००
२.३४	आँधकृतस्तर सातौ प्राविधिक करार	जना	१	०.८५	५९७	१	०.८५	१२०.४५	२०.१८	१००
२.३५	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण खर्च	जना	३	०.१५	१०८	३	०.१५	९.१७	८.४९	१००
२.३६	स्थायी कर्मचारीको योगदानमा आधारित विमा कोष रकम	जना	२	०.१०	७२	२	०.१०	१०.९३	१५.१८	१००
२.३७	कृषि सम्बन्धि दिवस प्रतियोगिता कार्यक्रम	पटक	६	०.४३	३००	६	०.४३	२५६.७१	८५.५७	१००
२.३८	कार्यालय परिसरमा गार्डेन व्यवस्थापन	पटक	४	०.११	८०	४	०.११	७९.२५	९९.०६	१००
२.३९	कार्यक्रम अनुगमन	पटक	४	०.६४	४५०	४	०.६४	४५०.००	१००.००	१००
२.४	कर्मचारीहरू सरुवा भएर जादाको भ्रमण तथा अन्य भ्रमण खर्च	पटक	४	०.१४	१००	४	०.१४	१००.००	१००.००	१००
२.४१	विमा तथा निवकरण शुल्क	संख्या	४	०.१०	७०	४	०.१०	७०.००	१००.००	१००
२.४२	आतिथि सत्कार, चियापान तथा विविध	महिना	१२	०.२१	१५०	१२	०.२१	१४९.९४	९९.९६	१००
३	प्राविधि प्रवर्धन तथा सेवा सम्बन्धि कार्यक्रमहरू									
३.१	कृषि सम्बन्धि विभिन्न समितिहरूको बैठक	संख्या	५	०.२१	१५०	५	०.२१	१००.००	६६.६७	१००
३.२	कृषि तथ्याङ्क संकलन तथा प्रकाशन	पटक	१	०.७१	५००	१	०.७१	३८६.६५	७७.३३	१००
३.३	उन्नत कृषि प्राविधि प्रदर्शन कार्यक्रम	संख्या	१०	०.७१	५००	१०	०.७१	३८९.५०	७७.९०	१००
३.४	प्रयोगशाला सेवा तथा संचालन	पटक	४	०.१४	१००	४	०.१४	१००.००	१००.००	१००
३.५	स्थानीय तहमा कृषि शिविर संचालन	संख्या	६	०.४३	३००	६	०.४३	२५४.७०	८४.९०	१००
३.६	Pesticide Poisoning Surveillance	पटक	४	०.२८	२००	१	०.०७	४१.००	२०.५०	२५
३.७	आई.पी.एम.(IPM) कृषक पाठशाला संचालन	संख्या	२	०.४३	३००	२	०.४३	२९९.६०	९९.८७	१००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत	
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	खर्च	वित्तीय	भारित
३.८	रोग किराको सर्भे सर्भेलेन्स तथा पेष्ट म्याप तयारी	संख्या	४	०.२८	२००	०	०.००	०.००	०.००	०
३.९	रोग कीराको सर्भे सर्भेलेन्स	पटक	४	०.१४	१००	४	०.१४	८९.२४	८९.२४	१००
३.१	उत्कृष्ट किसानलाई पुरस्कृत गर्ने	पटक	१	०.११	७५	१	०.११	३४.४०	४५.८७	१००
३.११	समस्या समाधान तथा प्राविधिक पृष्ठपोषणका लागि Technical Group Monitoring	पटक	४	०.२८	२००	४	०.२८	४९.५०	२४.७५	१००
४	खाद्यान्न बाली विकास आयोजना									
४.१	खाद्यान्न बाली सम्बन्धि स्थलगत तालिम	संख्या	३	०.२१	१५०	१	०.०७	५०.००	३३.३३	३३.३३
४.२	खाद्यान्न बालीको प्रशोधन मुल्य अभिवृद्धि तथा बजार प्रवर्धन कार्यक्रम	पटक	२	१.४२	१०००	१	०.७१	१८०.२०	१८.०२	५०
४.३	खाद्यान्न बाली उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम	हेक्टर	१२	१.७१	१२००	१२	१.७१	११०५.६१	९२.१३	१००
४.४	खाद्यान्न बालीमा अभियानमुलक बाली संरक्षण कार्यक्रम	पटक	४	०.२८	२००	४	०.२८	१९९.२०	९९.६०	१००
५	आलु तथा तरकारी बाली प्रवर्धन आयोजना									
५.१	आलु तथा तरकारी बाली सम्बन्धि स्थलगत तालिम	संख्या	४	०.२८	२००	३	०.२१	१४९.७०	७४.८५	७५
५.२	आलु तथा तरकारी बालीमा अभियानमुलक बाली संरक्षण कार्यक्रम	पटक	४	०.१७	१२०	४	०.१७	११८.००	९८.३३	१००
५.३	बेमौसमी तरकारी खेति प्रवर्धन कार्यक्रम	हेक्टर	२८	३.९९	२८००	८	१.१४	७३४.४२	२६.२३	२८.५७
६	फलफूल बाली विकास आयोजना									
६.१	फलफूल बाली सम्बन्धि स्थलगत तालिम	संख्या	६	०.४३	३००	५	०.३६	२४९.६०	८३.२०	८३.३३
६.२	फलफूलको मुल्य अभिवृद्धि तथा बजार प्रवर्धन कार्यक्रम	पटक	१	०.७१	५००	०	०.००	०.००	०.००	०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत	
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	खर्च	वित्तीय	भारित
६.३	फलफूल बगैचा व्यवस्थापना तथा सुदृढिकरण सहयोग	हेक्टर	३०	१.७१	१२००	३०	१.७१	९५२.२६	७९.३६	१००
६.४	फलफूल बगैचा स्थापना तथा विस्तार	हेक्टर	२०	४.२७	३०००	१५	३.२०	१८३०.००	६१.००	७५
६.५	फलफूल नर्सरी स्रोत केन्द्र स्थापना	संख्या	२	२.८५	२०००	२	२.८५	१३६५.२३	६८.२६	१००
६.६	फलफूल बगैचामा अभियानमुलक बाली संरक्षण कार्यक्रम	पटक	४	०.५७	४००	४	०.५७	४००.००	१००.००	१००
७	बीउ उत्पादन प्रवर्धन आयोजना									
७.१	आत्मनिर्भरताको लागि बीउ उत्पादन प्रवर्द्धन आयोजना	हेक्टर	५	१.०७	७५०	०	०.००	०.००	०.००	०
८	रैथाने बाली प्रवर्धन आयोजना									
८.१	रैथाने बाली उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर	१०	१.४२	१०००	१०	१.४२	९५३.६५	९५.३६	१००
८.२	रैथाने बाली प्रशोधन तथा बजार प्रवर्धन कार्यक्रम	पटक	५	१.४२	१०००	४	१.१४	६१४.००	६१.४०	८०
९	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि अनुदानमुलक कार्यक्रम									
९.१	मसला तथा निर्यातयोग्य बाली उत्पादन प्रशोधन तथा बजारीकरण कार्यक्रम	पटक	१	०.७१	५००	१	०.७१	४५८.९२	९१.७८	१००
९.२	उत्पादनका आधारमा प्रोत्साहन सहयोग कार्यक्रम	मे टन	१००	०.४३	३००	०	०.००	०.००	०.००	०
९.३	प्राञ्जरिक मल वितरण	पटक	३	२.१४	१५००	३	२.१४	७३४.३८	४८.९६	१००
९.४	बाली बीमाको बीमा शुल्कमा अनुदान	पटक	४	०.४३	३००	१	०.११	२२.१६	७.३९	२५
९.५	तालिम गोष्ठी तथा कृषि तथ्याङ्क सम्बन्धि कार्यक्रम			०.००						

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत	
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	खर्च	वित्तीय	भारित
१.६	स्थानीय तहका पदाधिकारी कृषि प्राविधिकहरूसँगको समन्वयात्मक बैठक	संख्या	४	०.२८	२००	३	०.२१	१००.००	५०.००	७५
१.७	कार्यक्रम सार्वजनिकीकरण तथा सार्वजनिक सुनुवाइ	पटक	२	०.१४	१००	१	०.०७	४८.०९	४८.०९	५०
१०	जलवायुमैत्री प्रविधि प्रवर्धन कार्यक्रम									
१०.१	जलवायुमैत्री कृषि प्रविधि प्रवर्धन कार्यक्रम	पटक	२	२.८५	२०००	२	२.८५	१३२४.००	६६.२०	१००
११	समुदायस्तरमा प्रविधियुक्त कृषि प्रविधि प्रवर्धन कार्यक्रम									
११.१	खायन आलु उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम	हेक्टर	१२५	३७.३९	२६२५०	९२	२७.५२	१६९६४.००	६४.६२	७३.६
१२	पोषण सुरक्षा कार्यक्रम									
१२.१	ग्रामिण पोषण सुरक्षण कार्यक्रम	संख्या	५	३.५६	२५००	५	३.५६	२३६४.९५	९४.६०	१००
१३	शीतोष्ण फलफुल खेति बिस्तार तथा व्यवसायिकरण आयोजना									
१३.१	कार्यक्रम संचालनक लागि अनुगमन तथा व्यवस्थापन खर्च	पटक	१	०.१९	१३०	०	०.००	०.००	०.००	०
१३.२	उच्च घनत्व प्रविधिमा आधारित स्याउका बिरूवा खरिद, ढुवानी तथा बितरण	संख्या	७५०	०.८८	६१९	०	०.००	०.००	०.००	०
१३.३	उच्च घनत्व प्रविधिमा आधारितन ओखरका बिरूवा खरिद तथा बितरण	संख्या	७६०	०.५७	४०३	७६०	०.५७	३९९.६०	९९.१६	१००
१३.४	ओखर बगैचा स्थापना तथा व्यवस्थापन	रोपनी	३८	०.४१	२८५	०	०.००	०.००	०.००	०
१३.५	शीतोष्ण फलफुल व्यवस्थापन तालिम	संख्या	१	०.१९	१३०	०	०.००	०.००	०.००	०

क्र. सं.	क्रियाकलाप विवरण	ईकाई	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति / खर्च			प्रगति प्रतिशत		
			परिमाण	भार	वजेट	परिमाण	भार		खर्च	
१३.६	स्याउ बगैचा स्थापना व्यवस्थापन	रोपनी	५	०.४६	३२५	०	०.००	०.००	०	१००
१३.७	सूचना प्रकाशन प्रचार प्रसार	पटक	१	०.०६	४०	१	०.०६	४०.००	१००.००	१००
१४	मकै बीउ उत्पादन तथा मकै बाली प्रबर्द्धन आयोजना									
१४.१	बिज बृद्धी कार्यक्रम	हेक्टर	१०	१.४२	१०००	१०	१.४२	९९१.८४	९९.१८	१००
१४.२	मकैको उत्पादनोपरान्त व्यवस्थापन बजारीकरण तथा मूल्य अभिवृद्धि सहयोग कार्यक्रम	पटक	१	०.७१	५००	०	०.००	०.००	०.००	०
१४.३	क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	पटक	१	०.११	७५	१	०.११	७५.००	१००.००	१००
१४.४	बीउ उत्पादन अनुगमन निरीक्षण	पटक	१	०.११	७५	१	०.११	४२.५५	५६.७३	१००
१४.५	सूचना प्रकाशन प्रचार प्रसार	पटक	१	०.०४	२५	१	०.०४	१५.४०	६१.६०	१००
	चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा			९८.२९	६९०१४		७५.५४	४१७४५.६९	६०.४९	७६.८५
	कुल जम्मा खर्च			१००	७०२१४		७७.२५	४२९३२.९७	६१.१५	७७.२५

४.३ आ.व. २०८०/८१ को कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न कार्यक्रमहरूमा खनोट भइ श्रुतानी भएको रकम

४.३.१. समुदायस्तरमा प्रविधियुक्त कृषि उत्पादन प्रबर्द्धन आयोजना अन्तर्गत खायन आलु उत्पादन प्रबर्द्धन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लामा खायन आलु खेति बिस्तार साथै प्रोत्साहन गरी आलुको उत्पादन बढाउने लक्ष्य रहेको थियो। सो कार्यक्रममा हिउदे आलुमा २० वटा र बर्खे आलुमा ३ वटा कृषक समूह/सहकारीलाई ७५% अनुदान दिइएको थियो। यस कार्यक्रम अन्तर्गत आलु बीउ खरिदमा अनुदान, यान्त्रिकरणमा सहयोग, आकस्मिक बाली संरक्षण सामग्री खरिद तथा निशुल्क वितरण, सिँचाई व्यवस्थापन सहयोग, आलुको प्याकेजिङ तथा बजारीकरण सहयोग कार्यक्रम, आलुको वजारीकरणको लागि सामग्री सहयोग, आलु बीउ तथा सामग्री ढुवानीमा अनुदान, प्राविधिक सहयोग, उत्पादन प्रोत्साहन जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको थियो। यस कार्यक्रमबाट ९२ हेक्टर क्षेत्रफलमा आलु खेति विस्तार भएको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

खायन आलु उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम (हिउडे) विवरण

क्र. सं.	समूह/सहकारीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	दिनांक (मिति)	कार्यक्रमिक	संस्थागत	कार्यविवरण
१	धापुड महिला कृषक समूह	मंगला-४, धापुड	मनमाया चोचाडे	९८४७४४८२५५	८५	३४८३६६	००७२४	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
२	नमस्ते कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड (बीउ आलु)	बेनी-७	मुकुन्द शर्मा रिजाल	९८६३०४४८९२	३०	००४२७	००७२४	बीउ, मल, फाली खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
३	लगनशिल आमा समूह	मंगला-२, ताराखेत	चन्द्रवली अधिकारी	९८२२७८३६३४	३०	०६०००	००७२४	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
४	मिलिजुली तरकारी तथा जडिबुटि समूह	धौलागिरी-४, खिवाड	धन ब बुढाथोकी	९८६७७०३८९८	५५	००४२७	००७२४	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
५	कुडुले अर्गानिक ताजा तरकारी उत्पादन कृषि समूह	बेनी-५, कुडुले	गिरेन्द्र बानिया	९८४७६४८२९२	४०	००४२७	००७२४	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद
६	गुप्तेश्वर कृषक समूह	मंगला-१ खानिगाड	यमबहादुर बुढाथोकी	९८४७४४८०८२	४३	००४२७	००७२४	बीउ, तराजु, मिनीटिलर खरिद

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	समूह/सहकारीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नं.	(मुद्रा)	क्रियात्मक	संक्रियक	संक्रियक	कार्यविवरण
७	बुच्चेढुङ्गा कृषि तथा पशुपन्छि समूह	बेनी-९ तोरीपानी	गोरी दर्जि	९८४६५१२२७९	८६	६२०८६७	२४०२२८	७२०३७७	औजार उपकरण खरिद, वीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
८	फुलवारी कृषक तथा पशुपन्छि कृषक समूह	मालिका-४ फुलवारी	मान सिं सापकोटा	९८६३७९५५२९	४८	८७२२४२	२८२७६४	७९०२२२	औजार उपकरण खरिद, वीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
९	नयाँ गाउ कृषि तथा पशुपन्छि समूह	बेनी-५, नयाँ गाउ	बेलबहादुर पुन	९८१३११३३३४	३२	६३२६७८	७७४४४	०२७२३६	औजार उपकरण खरिद, वीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
१०	पौरखी कृषि तथा पशुपन्छि पालन समूह	बेनी-६ जरबुटा	नारायण थापा	९८४७६०२०२०	३०	४३८७२८	७७०३७	७२६२२६	औजार उपकरण खरिद, वीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
११	डाडाखेत कृषि तथा पशुपन्छि कृषक समूह	बेनी-४, डाडाखेत	देवीमाया खत्री	९७४५९८३२६७	३०	७९८४२८	६६२३७	०६७२२६	औजार उपकरण खरिद, फाली, वीउ खरिद
१२	श्री पर्वतीय आलु तथा ताजा तरकारी उत्पादक कृषक समूह	बेनी-१०, पात्लेखेत	गोकुल शर्मा	९८४७७५९४३८	६०	२४७४२	२०३३३४	०८२३३३	औजार उपकरण खरिद, वीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	समूह/सहकारीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नं.	(दिनांक)	किसानाङ्क	संस्थाङ्क	मिति	कार्यविवरण
१३	दुलोखोला महिला कृषक समूह	बेनी-४, दुलोखोला	जुना खत्री	९८६७७४२०७३	८०	५६४७७३	५२०३८८	०७१०१	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
१४	भगवती कृषक समूह	बेनी-४, राक्सै	लक्ष्मी खत्री	९८४७७४५०७६	३३	४४४२७८	५२७७७६	५२७७७६	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
१५	अम्बोट आमा समूह	बेनी-२, अम्बोट	लक्ष्मी धिमिरे	९८६६३५१४३३	३०	६३७४५८	७७५३७	०५६३२६	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
१६	इच्छा महिला कृषक समूह	बेनी-९	सरस्वती शर्मा सुवेदी	९८४७६४८८८५	३०	४४७७५८	३०४५७	५२७६२६	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
१७	नमुना अर्वाड दह कृषक समूह	मंगला-३, अर्भाड	सवित्रा जैसी	९८६७६३१४४३	३०	००७८२८	६६४०७	६६४०७	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
१८	नमस्ते कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड (खायन आलु)	बेनी-७	मुकुन्द शर्मा रिजाल	९८६३०४४८९२	६४	६७४०४५	७५००७६	०६८०७३	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद
१९	श्री गणेश आमा समूह	बेनी-२, खबरा	सिता शर्मा	९८६६३२९२६२	५०	६४०६६२	७६६२२४	०५६७७५	औजार उपकरण खरिद, बीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	समूह/सहकारीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	(पिताको) पता	कार्यालयको नाम	कार्यालयको पता	कार्य विवरण
२०	व्यासी जडिबुटी तथा कृषि समूह	धौलागिरी-६, मराङ	प्रेम लाल उपाध्याय	९८६४४३७३४४	३४	१०६२४२२	२६२१०	औजार उपकरण खरिद, वीउ खरिद, सिंचाई व्यवस्थापन
जम्मा								
					१०	०६२४२२	१०६२४२२	

खायत आलु उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम (बर्छे आलु) को विवरण

क्र. सं.	समूह/सहकारीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	क्षेत्रफल (हेक्टर)	कार्यालयको नाम	कार्यालयको पता	कार्य विवरण
१	बेलढुङ्गा कृषक समूह	बेनी-३, भकित्ली	तारा सिंह पुन	९८४७७९८०५७	०५	०५२४८७	१३२३३३	वीउ, मल, स्प्रेयर, बोरा खरिद, सिंचाइ पाइप ६०० मिटर, मिनि टिलर-४
२	उत्पादन कृषि फलफुल तथा पशुपंक्षी कृषक समूह	रघुगांगा-६, ठाडाखानी	पस्तक छन्थाल	९८६६५४१०३१	०३३	२७६३४०४	२७४५२६	वीउ, स्प्रेयर, पाइप, कोदालो, बोरा खरिद, मिनि टिलर-३, चिप्स मेसिन-२२
३	लगनशिल कृषि फलफुल तथा पशुपंक्षी कृषक समूह	रघुगांगा-६, ठाडाखानी	तुल प्रसाद छन्थाल	९७४१८१८७९५	३२३	४७७०८९	२८७७८८४	वीउ, पाइप, स्प्रेयर, कोदालो, बोरा, तराजु, मिनि टिलर-३, चिप्स मेसिन-२२

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	समूह/सहकारीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	(पिप्लो) लक्ष्य	कार्यक्रमांक	प्रतिफलक	सकल लागत	कार्य विवरण
४	गाईखर्क तरकारी तथा जडीबुटी कृषक समूह	धौलागिरी-४, मुदी	माया देवी गर्बुजा	९८४३६७८६५६	२३	३२१५३५	४२३७७४	२४५२५७	वीउ, त्रिपाल, बोरा, स्प्रेयर, पाइप, तराजु, मिनि टिलर-३ खरिद
५	मालिका बिउ आलु उत्पादन पकेट संचालक समिति	मंगला-२, हिदी	लक ब. पुर्जा पुन	९८४७६५०९३२	०७	२०७८०३	५६१००८	४६७६०७	वीउ, पाइप, स्प्रेयर, तराजु, चिप्स मेसिन-११, मिनि टिलर-५ खरिद
६	मुसुडखानी अर्गानिक तरकारी जडीबुटी तथा पशुपंक्षी कृषक समूह	बेनी-३, मुसुड	डम्बर बहादुर गोतामे	९८४३४५९१८१	५७	६०५७३५	५३५१७४	४५८७५७	वीउ, पाइप, तराजु, खरिद, ड्रम ५००० लिटर-१
७	स्वर्गश्रम अर्गानिक कृषक समूह	बेनी-३, मुसुड	लालबहादुर घर्ति	९८६६४०४७३७	०५	८३०४६२	७७३६२४	४२७२७५	वीउ, स्प्रेयर, ड्रम २००० लि.-४, मिनि टिलर-४, तराजु खरिद
८	लालीगुरांस तरकारी बीउ उत्पादन कृषक समूह	अन्नपुर्ण-६, खिवाड	रिना गर्बुजा	९८६७६८६६८६	५६	६७७२६८	७५८७७	४६०६६६	आलु वीउ खरिद, मिनि टिलर-१, स्प्रेयर-८, त्रीपाल-९
९	भुक्तभुके कृषि पशुपंक्षी तथा जडीबुटी कृषक समूह	बेनी-२, भक्तिम्ली	खिम कुमारी खत्री	९८४७६३७५९४	०७	३५६३०३	४४४४०४	२७२७०७	वीउ, मिनि टिलर-५, स्प्रेयर, तराजु र सिंचाइ ड्रम २००० लि.-५ खरिद

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	समूह/सहकारीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	क्षेत्रफल (हेक्टर)	कार्यालयको स्थिति	कार्यकायको प्रकार	कार्यविस्तारको प्रकार	कार्यविस्तारको क्षेत्रफल	कार्यविस्तारको मूल्य	कार्य विवरण
१०	दर्मिजा कृषि तथा पशुपंक्षी समूह	रघुगंगा-४, दर्मिजा	हिरामान पाइजा	९८६३५१२९२८	०२	२५४४५६	४५००००	४५००००	४५००००	४५००००	वीउ खरिद, सिंचाइ पाइप २२०० मिटर, मिनि टिलर-२, स्प्रेयर र तराजु
११	प्रगतिशिल महिला अन्य बचत तथा कृषि सहकारी	धौलागिरी-७, ताकम	अस्मिता खत्री	९८४७७०८५१३	३६	४४७४४६	४४७४४६	४४७४४६	४४७४४६	४४७४४६	आलु वीउ खरिद, सिंचाइ पाइप १६०० मिटर, मिनि टिलर-१, स्प्रेयर-२
१२	पौलस्य छन्दपीडित पशुपंक्षी कृषि समूह	बेनी-५, भिरमुनी	योगेन्द्र बशादुर बानिया	९८४७६४२५४३	०६	६६३८५४	६६३८५४	६६३८५४	६६३८५४	६६३८५४	आलु वीउ खरिद, सिंचाइ पाइप २०० मिटर, मिनि टिलर-१, स्प्रेयर, तराजु, फाली खरिद
१३	हातेमलो कृषक समूह	धौलागिरी-७, ताकम	तोरण थापा	९८६०८४२३४३	०६	०३६८२६	०३६८२६	०३६८२६	०३६८२६	०३६८२६	वीउ, सिंचाइ पाइप १२०० मिटर, मिनि टिलर-१, तराजु र बोरा खरिद
जम्मा					८०९	२६२५८७३	२६२५८७३	२६२५८७३	२६२५८७३	२६२५८७३	

४.३.२. आलु तथा तरकारी बाली प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत बेमौसमी तरकारी खेति प्रवर्द्धन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लामा बेमौसमी तरकारी खेतिको उत्पादनमा सहजीकरण गरी बाँझैरि बजारमा माग अनुसारको तरकारीको आपूर्ति गराउनु थियो । सोहि कार्यक्रमको लागि आव्वहान गरिएको सुचनामा २३ वटा कृषि फर्म छनौट भएकोमा २२ वटाले कार्यसम्पन्न गरेको थियो । यो कार्यक्रम ५०% अनुदानमा संचालन गरिएको थियो । कार्यक्रमबाट बीउ खरिदमा अनुदान, यान्त्रिकरणमा सहयोग, सिंचाई ब्यबस्थापन, प्लास्टिक टनेल निर्माण आदि शिर्षकमा अनुदान प्रदान गरिएको थियो ।

बेमौसमी तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम

क्र. सं.	अनुदानग्राही सस्था / कृषक	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	फल	कार्यालयको अनुदान	कृषक साभेदारी	कार्यसम्पन्न रकम	कार्यविवरण
१	कार्की कृषि फर्म	बेनि-२, खबरा	चन्द्र ब. कार्की	९८६७६२४१५१	५०००००	९७३६०	१०००००	२०००००	बीउ, मल, औजार उपकरण खरिद, सिंचाई ब्यबस्थापन
२	खत्री पोल्टी फर्म	रघुगंगा-२, मोवफाट	रिसी बहादुर खत्री	९८४७७७४२३१	५०००००	३४५००	३४५००	६९०००	बीउ, मिनीटिलर, सिल्योलिन प्लास्टिक खरिद
३	चित्र कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	अन्नपूर्ण-८, काफलडाडा	चित्र ब. गर्बुजा	९८४६०६९७२५	५०००००	४४०००	४४०००	८८०००	बीउ, मल , औजारउपकरण खरिद, सिंचाई ब्यबस्थापन
५	जि.सी कृषि फर्म	बे.न.पा-६	नारायण जि.सी	९८४७६०२०२०	५०००००	४२९९९	४२९९९	८५९९८	बीउ, मल , औजारउपकरण खरिद, सिंचाई ब्यबस्थापन
६	वानिया तरकारी फर्म	बे.न.पा-९, तोरीपानी	भद्र बहादुर बानिया	९८६६००९४६३	५०००००	३४९८५	३४९८५	६९९६९	बीउ, सिंचाई ब्यबस्थापन
७	रत्नेचौर रोका कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-१, रत्नेचौर	गुमान सिंह रोका	९८४४९०४१७०	५०००००	२९८५०	२९८५०	५९७००	बीउ, मल, टनेल निर्माण, सिंचाई ब्यबस्थापन

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था / कृषक	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	पेयिष्ठ	कार्यालयको अनुदान	कृषक साभेदारी	कार्यसम्पन्न रकम	कार्यविवरण
८	रत्न कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा-६, शाकनपोखरी	रेवती शर्मा	९८४७६२८०१४	बि.सि. पोखरी	३२२५०	३२२५०	६४५००	वीउ, मल खरिद
९	प्रशन्न तरकारी फलफुल तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा-४, डाडाखेत	सविता सुवेदी	९८४१५४४११०	बि.सि. पोखरी	२४५००	२४५००	४९०००	वीउ, मल खरीद, टनेल निर्माण
१०	मिलन फलफुल कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा-३, भविकमिल	भक्त बहादुर थापा	९८४७६७५२२५	पोखरी	२८२४८	२८२४८	५६४९६	वीउ, मल, टनेल निर्माण, सिंचाइ व्यवस्थापन
११	सउने कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा-२, खबरा	लिला घिमिरे	९८४७६५०४८३	बि.सि. पोखरी	३४७२५	३४७२५	६९४५०	वीउ, मल, टनेल निर्माण, सिंचाइ व्यवस्थापन
१२	रसाइली कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा-५, पुलाचौर	हर्क बहादुर कामी	९७६५६७२३४२	बि.सि. पोखरी	२५०००	२५०००	५००००	विउ, मल खरिद
१३	निराजन कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगांगा-२, घट्ट	ज्यान्ती कटुवाल	९८४१०३१९९९	बि.सि. पोखरी	३४४९५	३४४९५	६८९८९	वीउ, मल, औजारउपकरण खरिद, सिंचाइ व्यवस्थापन

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानप्राही संस्था / कृषक	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	पेसु	कार्यालयको अनुदान	कृषक साभेदारी	कार्यसम्पन्न रकम	कार्यविवरण
१४	ओखरबोट बहुउद्देशीय कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मालिका-४, ओखरबोट	हिरा बहादुर पुन	९८४७४४८२९५	पेसु	३४५००	३४५००	६९०००	वीउ, मल खरिद
१५	अस्मिता बहुउद्देशीय कृषि तथा पशु फर्म	धवलागिरी-७, ताकम	याम कुमारी शर्मा	९८६७६८२४५३	पेसु	२९११५	२९११५	५८२२९	वीउ, मल, औजारउपकरण खरिद, सिंचाइ व्यवस्थापन
१६	प्रकृति कृषि फलफुल तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा-९, हिलदह	प्रकाश खत्री	९८४४५९२४३०	पेसु	३९७५०	३९७५०	७९४९९	वीउ, मल, औजारउपकरण खरिद
१७	विनायक कृषि तथा हस्तकला फर्म	रघुगांगा-८, कुइनेमंगले	अगोन्द्र छन्त्याल	९८६७६४७४७१	पेसु	४४५००	४४५००	८९०००	वीउ मल, औजारउपकरण खरिद
१८	फुलवारी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-२	भगत बहादुर रावल	९८५११६००९०	पेसु	४४७५०	४४७५०	८९५००	वीउ, मल, औजारउपकरण खरिद, सिंचाइ व्यवस्थापन
१९	धारापानी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	धवलागिरी-७, ताकम	ओम बहादुर थापा	९८६२९०४३६१	पेसु	२०५२५	२०५२५	४१०४९	वीउ, मल, सिंचाइ व्यवस्थापन
२०	क्षेत्र बहुउद्देशीय कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मंगला-४, बुकेनि	क्षेत्र बहादुर रोका	९८४४३७०५५३	पेसु	२४७५०	२४७५०	४९५००	वीउ, मल खरीद, टनेल निर्माण

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था / कृषक	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	पृष्ठ	कार्यालयको अनुदान	कृषक साभेदारी	कार्यसम्पन्न रकम	कार्यविवरण
२१	बिहानी पशुपिन्ड तथा चल्ला सप्लायर्स	धवलागिरी-७, ताकम	कौशिला आचार्य खत्री	९८६४३९३६४६	५६	२४७५०	२४७५०	४९५००	बीउ, विषादी, मिनिटिलर खरिद
२२	गंगा पशुपिन्ड तथा फलफुल कृषि फर्म	बेनी-३	खिम बहादुर आले मगर	९८६०२९८६२८	५६	३४४७५	३४४७५	६८९५०	बीउ, मल, औजारउपकरण खरिद
जम्मा						७६००२५	७६२६६५	१५२५३२९	

४.३.३. रैथानेबाली प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत रैथाने बाली उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा ५ वटा कृषक समूह छनौट भई कार्यसम्पन्न गरेका थिए । सो कार्यक्रम अन्तर्गत म्याग्दी जिल्लामा रहेको कोदो, जौ जस्ता रैथाने बालीको उत्पादन लाई प्राथमिकता दिइएको थियो । यो कार्यक्रम ८५% अनुदानमा संचालन गरिएको थियो । सो कार्यक्रममा बालीको उत्पादनक लागि बिउ, मिनिटिलर सिंचाई व्यवस्थापनदेखि प्रशोधन साथै बजारीकरणक लागि मेटलबिन, श्रेससम्म अनुदान प्रदान गरिएको थियो ।

रैथाने बाली उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था / कृषक	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	पृष्ठ	कार्यालयको अनुदान	कृषक साभेदारी	कार्यसम्पन्न रकम	कार्यविवरण
१	सानालोक कृषक समूह	बेनी-२, सानालोक	प्रेम खत्री	९८४७७४६७९६	५६	१९४९५४.३	३४४०३.७	२२९३५८	बीउ, औजार उपकरण खरिद, सिंचाई पाइप
२	डल्लीपोखरी कृषि तथा पशुपंक्षी कृषक समूह	बेनी-९, डल्लीपोखरी	मिठु दर्जी	९८४७६८३२९३	५६	२००६०१.७	३५४००.३	२३६००२	मिनिटिलर, मेटलबिन, त्रीपाल, सिंचाई पाइप खरिद

क्र. सं.	अनुदानप्राप्ती संस्था / कृषक	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	पृष्ठ	कार्यालयको अनुदान	कृषक साभेदारी	कार्यसम्पन्न रकम	कार्यविवरण
३	बगर कृषक समूह	धवलागिरी-४, बगर	मिना कुमारी घर्ती	९८६६१३८२४९	१	२४६२९१.८	४३४६३.२५	२८९७५५	मिनिटिलर, श्रेसर, सिंचाइ पाइप र मकै छोडाउने मेसिन
४	मानिवराह कृषि, फलफुल, जडिबुटि तथा पशुपन्छि समूह	रघुगंगा-६	अशोक शेर पुन्जा	९८६२८५२१९५	१	१९८५५६.६	३५०३९.४	२३३५९६	मिनिटिलर, श्रेसर, त्रीपाल, सिंचाइ पाइप खरिद
५	काफलबोट कृषि तथा पशुपन्छि कृषक समूह	रघुगंगा-७, चिमखोला	नर बहादुर गर्बुजा	९८६४३७६२०९	१	८५०००	१५०००	१०००००	मिनि पावर टिलर खरिद- २
						जम्मा	९२५४०४.४	१६३३०६.७	१०८८७११

४.३.४. रैथानेबाली प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत रैथाने बालीको प्रशोधन तथा बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा ५ वटा कृषि फर्म छनोट भएकोमा ३ वटा कार्यसम्पन्न गरेका थिए । सो कार्यक्रम अनुरूप म्याग्दी जिल्लामा रहेको कोदो, जौ जस्ता रैथाने बालीलगाई प्राथमिकता दिइएको थियो । यो कार्यक्रम ५०% अनुदानमा संचालन गरिएको थियो । सो कार्यक्रममा रैथाने बालीको प्रशोधन र बजार प्रवर्द्धनक लागि बिक्री कक्ष निर्माण, दाल पिस्ने मेसिन, आटा पिस्ने मेसिन, प्याकिङ मेसिन, डिजिटल काटा, मेटल विन, त्रिपाल, लेवल मेसिन, मकै छोडाउने मेसिन खरिद, साथै लोगो तथा स्टिकर छपाइ सम्म अनुदान प्रदान गरिएको थियो ।

४.३.५. खाधान्बाली प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत खाधान्बाली उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लाको प्रमुख खाद्यान्न बालीहरूको खेति गर्न सहजीकरण साथै प्रोत्साहन गरी खाद्यान्न बालीको उत्पादन बढाउने लक्ष्य रहेको थियो। सो कार्यक्रममा ३ वटा कृषक समूह/सहकारीलाई ७५% अनुदान दिइएको थियो। यस कार्यक्रम अन्तर्गत मिनि टिलर पेट्रोल-७, डिजेल-३, श्रेशर-६, मेटल विन-१, सिंचाइ पाइप २४५० मि. र त्रिपाल जस्ता सामग्रीहरूमा अनुदान प्रदान गरिएको थियो।

खाद्यान्न बाली उत्पादन प्रवर्धन कार्यक्रम

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था/कृषक	सम्पर्क व्यक्ति नाम	सम्पर्क नं.	संस्था	कार्यालयको अनुदान	कृषक साभेदारी	कार्यसम्पन्न रकम	कार्यविवरण
१	जन चेतना व्यवसायिक कृषि सहकारी संस्था लि.	गोपाल प्रसाद सुवेदी	९८४२८४८३००	१७७	३९०७८७.५	१३०२६३	५२१०५०	मिनि टिलर पेट्रोल-२, डिजेल-२, श्रेशर-१, मेटल विन-६, सिंचाइ पाइप ८०० मि.
२	रनबाङ्ग डुरूड कृषि, वन तथा पशुपंक्षी विकास समूह	जिवन कार्कि	९८४६४०६४१९	१८	२१४६५०	७१५५०	२८६२००	मिनि टिलर डिजेल-१, श्रेशर-१, मेटल विन-५, सिंचाइ पाइप १२७५ मि., त्रिपाल
३	देउराली व्यवसायिक कृषि सहकारी संस्था लि.	दिल बहादुर थापा मगर	९८४७६६५६८१	१८	५००१७५	१६६७२५	६६६९००	मिनि टिलर पेट्रोल-५, श्रेशर पेट्रोल-४, त्रिपाल-३०, सिंचाइ पाइप-३७५ मिटर
जम्मा					११०५६१३	३६८५३८	१४७४१५०	

४.३.६. खाधान्बाली प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत खाधान्बाली प्रशोधन, मूल्य अभिवृद्धि तथा बजार

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस खाधान्बाली प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गतको खाधान्बाली प्रशोधन, मूल्य अभिवृद्धि तथा बजार कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लाको प्रमुख खाद्यान्न बालीहरूको बजारीकरणमा सहजीकरण साथै प्रोत्साहन गर्ने लक्ष्य रहेको थियो। यो कार्यक्रम ५०% अनुदानमा २ ओटा कृषि फर्मलाई प्रदान गरिएको थियो। यस कार्यक्रम अन्तर्गत आटा पिस्ने मेसिन-२, कुटानी पिसानी कम्बाइन मिल-२, प्याकिङ तथा लेवल्लिङ मेसिन-२/३, डिजिटल काटा-२, प्लास्टिक बाल्टी-१२, लोगो छपाइ/पलास्टिक खरिद, मेटल विन-४, बोरा छपाइ, त्रिपाल खरिद-४, स्टिकर छपाइ आदिमा अनुदान दिइएको थियो।

खाधवन बालीको बजार प्रवर्धन कार्यक्रम

क्र. सं.	संस्था/संस्थान	वर्ष	सम्पर्क नं.	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	कार्य विवरण	
१	सेवा मार्केटिंग मि	बन्धी-२	९८४७७०२०४९	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	आटा पिस्ने मेसिन-१, कुटानी पिसानी कम्बाइन मिल-१, प्याकिङ तथा लेवल्लिङ मेसिन-१/२, डिजिटल काटा-१, प्लास्टिक बाल्टी-२ आदि।	
२	सिवायु प्रा. वि.	बन्धी-२	९८६३०४४८९२	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	संस्था/संस्थान	आटा पिस्ने मेसिन-१, कुटानी पिसानी कम्बाइन मिल-१, प्याकिङ तथा लेवल्लिङ मेसिन-१/१, डिजिटल काटा-१, प्लास्टिक बाल्टी-१०, लोगो छपाइ/पलास्टिक, मेटल विन-४, बोरा छपाइ, त्रिपाल खरिद-४	
जम्मा				००२१२२६	००००००६	००००००६	००००००६	००००००६	००००००६	००००००६

४.३.७. मकै विउ उत्पादन तथा मकै बाली प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत बीज बृद्धि कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लाको मकैको बिउको माग जिल्लाकै उत्पादनले आपूर्ति गर्नु पर्छ भन्ने उदेश्यका साथ बेनी नगरपालिका १, तोरीपानी र बेनी नगरपालिका १०, पात्लेखेतमा २०० रोपनी क्षेत्रफलमा मकैको बीज वृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । सो कार्यक्रममा २ वटा कृषक समूह/सहकारी/उद्धमीलाई ८५% अनुदान दिइएको थियो ।

मकैको बीज बृद्धि कार्यक्रम

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था / कृषकको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	पिप्ला कार्यक्रम	पिप्ला क्षेत्रफल	पिप्ला मूल्य	कार्यविवरण
१	तोरीपानी भगवती बीउ बिजन कृषि फर्म	बेनी-९, तोरीपानी	ज्ञान बहादुर बि.क.	९८४७७४५६११	१-पिप्लाकृषक	२००४४२	१००४४२	बीउ, मकै छोडाउने तथा रोप्ने मेसिन, बोरा सिलाउने मेसिन, मिनिटिलर, डिजिटल काटा, त्रीपाल, स्प्रेयर, दाढे, मेटलविन
२	पात्लेखेत व्यवसायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड धवलागिरी बीउ उत्पादन उप-समिति	बेनी-९, पात्लेखेत	अर्जुन पराजुली	९८४७७१२७०७	१-पिप्लाकृषक	२००४४२	१००४४२	बीउ, मकै छोडाउने तथा रोप्ने मेसिन, बोरा सिलाउने मेसिन, मिनिटिलर, डिजिटल काटा, त्रीपाल, स्प्रेयर, पाइप
जम्मा							२००४४२	

४.३.८. मसला तथा निर्यातयोग्य बाली उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण सहयोग कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेशमा मसला तथा निर्यातयोग्य बाली प्रवर्द्धन गर्ने उदेश्यले गण्डकी प्रदेश कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा आवेदन माग गरी बिगत लामो समयदेखि अदुवा, बेसारजस्ता मसला खेति गरिरहेका २ वटा कृषि फर्मलाई यो कार्यक्रम प्रदान गरिएको थियो । यो कार्यक्रम ५०% कार्यालयको अनुदान र ५०% कृषक साभेदारीमा सम्पन्न गरिएको हो । सो कार्यक्रम बाट ८ रोपनी क्षेत्रफलमा अदुवा खेति र १४ रोपनी क्षेत्रफलमा बेसार खेति विस्तार भएको छ । यो कार्यक्रममा बिउ तथा औजार उपकरण खरिदमा अनुदान प्रदान गरिएको थियो ।

मसला तथा निर्यातयोग्य बाली उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण कार्यक्रम

क्र. सं.	फर्मको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	प्राकार	किराया/दाक	प्रतिफल/कृषक	मूल्य	कार्यविवरण
१	जैसी कृषि पशुपान्छ तथा बहुउद्देश्यीय फर्म	मंगला-३, बरंजा	सावित्रा जैसी	९८६७६३१४४३	अर्था, १०२१८	८७७५०८	८७७५०८	६२५४४२	बीउ, औजार उपकरण खरिद
२	नरि एकिकृत पशुपान्छ तथा कृषि फर्म	मंगला-३, दह	नरिलाल कामी	९८४९४७१२०३	अर्था, १०२१८	५२४६५८	५२४६५८	१७८३०५	बीउ, औजार उपकरण खरिद
					जम्मा			८६५७७७	

४.३.९. जलवायुमैत्री प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्यादी जिल्लामा जलवायुमैत्री खेतीमा किसानहरूलाई अप्रसर गराउने उद्देश्यले यो कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । यो कार्यक्रममा ८५% कार्यालयको अनुदान र १५% अनुदानग्राहीको साभेदारीमा २ वटा कृषक समूह/सहकारीद्वारा सम्पन्न गरिएको थियो । सो कार्यक्रममा अन्तर्गत ७ वटा पलाष्टिक टनेल घर निर्माण, च्याप कटर खरिद, ४ वटा मिनि टिलर, १३ वटा हजारि, १३ वटा थोपा सिंचाइ सेट, २००० वटा सुन्तलाको बिरूवा र गार्डेन पाइप तथा स्प्रे आदि खरिद गरिएको थियो ।

जलवायूमैत्री कृषि प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम

क्र. सं.	समूह/सहकारी	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नं.	कि.मि.को.को	ना.सं.	सं.क्र.को.को	कार्यविवरण	प्र.क्र.को.को
१	लेकाली बहुउद्देश्यीय कृषक समूह	अन्नपुर्ण-२, तातोपानी	डिल बहादुर गोतामे	९८६७६६१५०२	७९८८८८५९	८२८८७८	०८८८८८८८	पलाष्टिक टनेल घर निर्माण-७, च्याप कट, मिनि टिलर-२, हजारी-१३, थोपा सिंचाइ सेट-१३, बीउ विजन र गार्डेन पाइप तथा स्प्रे खरिद ।	००००००
२	खिवाड खाम्ला कृषि तथा पशुपन्डि सहकारी संस्था लिमिटेड	धवलागिरी-२, खिबांग	ओम देवी घर्ती	९७४८७६३८७५	०५९९९९९	०५३३३३	००००००	सुन्तलाको बिरूवा- २०००, सुक्ष्म तत्व, मिनिटिलर-२, क्रेट तथा भर्याड खरिद	
					जम्मा	३५४७०३७	८९९९९९	०५९९९९	

४.३.१०. पोषण सुरक्षा कार्यक्रम

पोषण सुरक्षा गण्डकी प्रदेश सरकारको प्राथमिकतामा रहेको विषय हो । ग्रामिण क्षेत्रमा पोषण सुरक्षाका दृष्टिकोणले संवेदनशील समूहको पोषकतत्वको उपभोग बढाउने तथा खाध्यवस्तु उत्पादनमा विविधिकरण गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा सुधार ल्याउने अभिप्रायले गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीमा यो कार्यक्रम प्राप्त भएको हो । सो कार्यक्रममा ५ वटा पोषण सुरक्षाका दृष्टिकोणले संवेदनशील कृषक समूहलाई ९०% अनुदानमा यो कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । यो कार्यक्रममा दैनिक पोषणमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने खालका र थोरै लगानीमा सुस्वात गर्न सकिने व्यवसाय जस्तै तरकारी खेति, कुखुरापालन, मौरीपालन जस्ता क्षेत्रमा अनुदान प्रदान गरिएको थियो ।

४.३.११. फलफूल विकास आयोजना अन्तर्गत फलफूल बगैचा स्थापना तथा विस्तार कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लामा व्यवसायिक तरिकाले सुन्तला, केरा, किवी लगायतका फलफूलको बगैचा स्थापना तथा विस्तार गर्ने लक्ष्य लिइएको थियो । यसै अनुरूप ३८ वटा फलफूल खेति गर्ने कृषि फर्मसँग सम्झौता गरिएकोमा ३३ वटा फर्मले कार्यसम्पन्न गरेका थिए । यो कार्यक्रम कार्यालयको अनुदान ५०% र अनुदानग्राहिको ५०% साभेदारीमा सम्पन्न भएको थियो । यस कार्यक्रमबाट २८४ रोपनी क्षेत्रफलमा सुन्तला, केरा, किवी लगायतका फलफूल बगैचा स्थापना तथा विस्तार गरिएको थियो ।

फलफूल बगैचा स्थापना तथा विस्तार कार्यक्रम विवरण

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	फर्मको संख्या	वि.सं.	किसानको संख्या	सं.सं.	कार्यविवरण	ः
१	राधाकृष्ण कृषि तथा पशुपालन फर्म	बेनी-५, पुलाचौर	लक्ष्मी शर्मा	९८४७६३९७९७	१	०५२	००५७२	००५७२	बिरूवा खरिद, पाइप: १६० मि. ड्रम १००० लि-२ र विषादी/सुक्ष्म तत्व खरिद	१६०
२	रायखोर जडिवुटी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-६, रायेखोर	मिनबहादुर पुन	९८६१४३५४२४	१	०५	०१४४२	०१४४२	बिरूवा खरिद र पाइप: ५०० मिटर	५००
३	जोन कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मंगला-१, रातोमाटा	डेकबहादुर घर्ती क्षेत्री	९८१०३६३०५६	१	००२	०००५३	०००५३	सुन्तला कागती बीरूवा खरिद, विषादी सुक्ष्म तत्व खरिद, पाइप खरिद: १०००मि.	१०००
४	रानीवास कृषि पशुपालन विउ उत्पादन नर्सरी	मंगला-३, रानीबास	सूविता आचार्य	९८४३८३७८६०	१	००	०५२२३	०५२२३	बिरूवा खरिद, मिनिटिलर पेट्रोल-१, भयाडि र विषादी/सुक्ष्म तत्व खरिद	५२३

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	फोन नं.	विक्री मूल्य	कार्यालय	प्रारंभिक मूल्य	अंतिम मूल्य	कार्यविवरण	संश्लेषण
५	जैविक कृषि फर्म	बेनी-५, कुडुले	मुक्ति खड्का	९८५७६२१७१६	१५	१५	केरा खरिद, गल बेल्ला कोदाली, क्यारेट, भयाड र विषादी/सुक्ष्म तत्व आदि खरिद	०५७७७	०५७७७		
६	धौलाश्री सुन्तला फर्म	बेनी-४, थामडाडा	श्रीकला घले	९८४७६५१४०६	०३१	०३१	बिरूवा खरिद, ड्रम २००० लि.: २	०२५७७	०२५७७		
७	घर्ती सुन्तला तथा फलफूल फर्म	मालिक -४, आखर बोट	कविराम घर्ती मगर	९८४७४४८४४१	००१	००१	सुन्तला बिरूवा खरिद, पाइप: २००मि. तराजु	७२२०७	७२२०७		
८	पूर्जा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-५, भि	मन बहादुर पूर्जा	९८४७२९३०३३	०२२	०२२	बिरूवा खरिद, विषादी सुक्ष्म तत्व, पाइप: ३००मि. कोदालो, ड्रम १००० लि.: १ र डिजिटर तराजु: १ खरिद र इन्टेक निर्माण	०००२२२	०००२२२		
९	खत्री कृषि फर्म	रघुगंगा-३, पिप्ले	हर्कबहादुर खत्री	९८४७७४६९९२	००१	००१	बिरूवा खरिद, विषादी सुक्ष्म तत्व, स्प्रे २ इन १: १, पाइप: २००मि., भयाड: १, सिकेचर र आरी खरिद	२११११	२११११		
१०	थापा कृषि पशुपंक्षी तथा माछा पालन फार्म	बेनी-३, भकिम्ली	पूर्ण बहादुर थापा	९८४७६०३०३२	०३१	०३१	क्रिबि बिरूवा खरिद, कन्क्रिट पोल निर्माण: ९०	०११११	०११११		०१११

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	फोन नं.	वित्तव संचाल	कार्यालयको स्थान	कर्मचारीको संख्या	समय	कार्यविवरण	संकेतिक संख्या
११	मौसमी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-९, तोरीपानी	विनोद चोखाल	९७६५९३२३८६	११०२२	००	११११११	००	२०११	बिरूवा खरिद, बिषादी सुक्ष्म तत्व, ड्रम १००० लि.-२, पाइप: ३००, स्प्रेयर: १, डिजिटल तराजु: १ र सिंचाइ पम्प खरिद	११०२२
१२	समृद्ध कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-३, भकिम्ली	खिनदेवी पुन राना मगर	९८४७७८४७१७	१०१११	०२	१०१११	०२	२०११	क्रिबि विरूवा खरिद, बिषादी सुक्ष्म तत्व खरिद, कृत्रिम पिलर खरिद: २२, ट्रस पाइप पिलर आदि ।	१०१११
१३	खडका कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-९, तोरीपानी	रामबहादुर खडका	९८४७६२४२६७	१०१०१	०२१	१०१०१	०२१	२०११	बिरूवा खरिद, बिषादी सुक्ष्म तत्व, ड्रम १००० लि.-१, पाइप: २०० र सिंचाइ पम्प	१०१०१
१४	सिताके च्याउ तथा बहु.उ कृषि फर्म	बेनी-४, सुर्खेमला	टीका प्रसाद राना	९८६७६६१८१८	१०१०१	०२२	१०१०१	०२२	२०११	बेनी खरिद, सिंचाइ व्यवस्थापन, कृषि औजार र बिषादी तथा सुक्ष्म तत्व खरिद	१०१०१
१५	कुमार किराना स्टोर्स तथा कृषि बहु. फर्म	अन्नपूर्ण-७, दोसल्ले	खक बिर पाईजा	९८४७७१२१५७	१०१०१	०२१	१०१०१	०२१	२०११	बिरूवा खरिद, सिकेचर आरी/ट्रि फर्नर खरिद, बिषादी सुक्ष्म तत्व खरिद आदि ।	१०१०१
१६	चित्र कुमारी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मंगला-३, बरजा	चित्रकुमारी रोका	९८४७७२३५४६	१०१०१	०१	१०१०१	०१	२०११	क्रिबि विरूवा खरिद, कृत्रिम पोल निर्माण: १०५, ट्रस पाइप, मल बिषादी खरिद ।	१०१०१

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	फोन	वित्तव संचाल	कार्यालय	संचालक	समाप्त	मूल्य	कार्यविवरण	प्रस्तावित
१७	भण्डारी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-२, भगवती	गिरिबिहादुर भण्डारी क्षेत्री	९८४७७३८१३७	००३७२	००३७२	००३७२	००३७२	००३७२	००३७२	मुन्तला बिरूवा खरिद, मोटर पम्प खरिद, सिंचाइ पाइप: २००मि. ड्रम १००० लि: २	००३७२
१८	आरजु कृषि तथा पशुपालन फर्म	अन्नपूर्ण-७, औल	कुमबहादुर पूजा	९८४६६५८५३४	००२५२	००२५२	००२५२	००२५२	००२५२	००२५२	बिरूवा खरिद, ड्रम १००० लि., बिषादी सुक्ष्म तत्व, कोदाली गल हसिया खरिद	००२५२
१९	राजु कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-४, दर्मिजा	राजुकुमार वि.क.	९८६६०७३२७८	००१०५	००१०५	००१०५	००१०५	००१०५	००१०५	बेर्ना खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, गल बेल्वा घन र ड्रम १००० लि: १ खरिद	००१०५
२०	भण्डारी कृषि बागवानी तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-३, पिप्ले	सोम भण्डारी	९८४७७५२४२५	००००९	००००९	००००९	००००९	००००९	००००९	मुन्तला बीरूवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-३००मि. ड्रम १००० लि	००००९
२१	यती अर्गानिक कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-९, घतान	मुकेश सेरचन		००५३३	००५३३	००५३३	००५३३	००५३३	००५३३	बेर्ना खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप-१०००मि. र बगैचा ब्यवस्थापन समग्रीहरू।	००५३३
२२	सुमित्र कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-९	सुमित्रा विक	९८४७७३१९२४	००२५३	००२५३	००२५३	००२५३	००२५३	००२५३	बिरूवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-३००लि. ड्रम १०००लि.- १ र स्प्रेयर।	००२५३

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	फोन नं.	वित्तव सहायता	कार्यालय	प्रकार	मूल्य	कार्यविवरण	संयोजक
२३	मुलपानी कृषि तथा पशुपन्छ फर्म	बेनी-९	कल्पनाकुमारी शर्मा	९८४७६४९३२०	००१	००५३३	००५३३	००५३३	००५३३	मुन्तलाबीरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-१५०मि. भर्याङ्क ।	मुन्तलाबीरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-१५०मि. भर्याङ्क ।
२४	पाण्डे कृषि तथा पशुपन्छ फर्म	रघुगंगा-३, पिप्ले	डम्बर बहादुर पाण्डे	९८४७६४२३४६	००२	००००५	००००५	००००५	००००५	मुन्तलाबीरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-८००मि. मनिटिलर डिजेल:१, डिजिटल तराजु, ड्रम १००० लि.-१ र भर्याङ्क	मुन्तलाबीरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-८००मि. मनिटिलर डिजेल:१, डिजिटल तराजु, ड्रम १००० लि.-१ र भर्याङ्क
२५	शक्ति कृषि फर्म	बेनी-३, भकिम्ली			०३४	०३४	०३४	०३४	०३४	मुन्तलाको बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-७०० र अन्य समग्री ।	मुन्तलाको बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-७०० र अन्य समग्री ।
२६	काउले कृषि तथा पशुपक्षी पालन समूह	बेनी-५, काउले	भोजबहादुर कार्की	९८०५१४८६५७	००३	००५०५	००५०५	००५०५	००५०५	मुन्तलाबीरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-७००मि. र अन्य समग्री ।	मुन्तलाबीरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-७००मि. र अन्य समग्री ।
२७	शुसान्त कृषि तथा पशुपन्छ फर्म	बेनी-९, घतान			०४४	००५०५	००५०५	००५०५	००५०५	बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप-३००मि. र ड्रम १००० लि.:१, ठेलागाढा ।	बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप-३००मि. र ड्रम १००० लि.:१, ठेलागाढा ।
२८	बिश्वासी कृषि तथा पशुपन्छ फर्म	मंगला-२, कुहु			०४८	००५०५	००५०५	००५०५	००५०५	बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-६००मि. र ड्रम २००० लि.:१ ।	बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-६००मि. र ड्रम २००० लि.:१ ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	फोन नं.	वित्तिय सहायता	कार्यालयको स्थान	समाप्त भएको मिति	प्रारम्भ भएको मिति	कार्यविवरण	प्रतिफल
२९	सुनिल कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-९, तोरीपानी	रूपा क्षेत्री	९८४७७५२०९७	१०	३२५००	००५३	००५३	सुन्तलाको बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-२००मि. र ड्रम १००० लि: १		
३०	फूलबारी फलफूल कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-३, भकिम्ली	गुमा देवी सापकोटा	९८४७६४९३९२	१०	०५२०५	०५२०५	०५२०५	सुन्तलाबीरुवा खरिद, पाइप खरिद-५००मि. ।		
३१	एमन्सी सुन्तला उत्पादन कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-९, तोरीपानी	खिम कुमारी गिरी	९८४७७६२५७४	०३१	७२५२५	७२५२५	७२५२५	सुन्तलाको बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-५००मि. र गल/बेल्ट्या/कोदालो		
३२	सज्जन कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी-९, तोरीपानी	ध्रुवबहादुर चोखाल	९८४७६४२२००	०२१	०५२०५	०५२०५	०५२०५	सुन्तलाबीरुवा खरिद, पाइप खरिद-१०००मि. ।		
३३	बादुक सुन्तला खेती समूह	रघुगञ्जा-१ बादुक	काजु फगामी	९८४१८२२६७६	००१	००५२५	००५२५	००५२५	सुन्तलाको बिरुवा खरिद, बिषादी/सुक्ष्म तत्व, पाइप खरिद-४००मि. र गल/बेल्ट्या/कोदालो		
जम्मा											

४.३.१२. फलफूल विकास आयोजना अन्तर्गत फलफूल बगैचा व्यवस्थापन तथा सुदृढिकरण कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लामा व्यवसायिक तरिकाले सुन्तला, केरा, किवी लगायतका फलफूलको बगैचा व्यवस्थापन साथै सुदृढिकरण गर्ने लक्ष्य लिइएको थियो । यसै अनुरूप २७ वटा फलफूल खेति गर्ने कृषि फर्मसँग सम्झौता गरिएकोमा २१ वटा फर्मले कार्यसम्पन्न गरेका थिए । यो कार्यक्रम कार्यालयको अनुदान ५०% र अनुदानग्रहिको ५०% साभेदारीमा सम्पन्न भएको थियो । यस कार्यक्रम बाट ४७२ रोपनी क्षेत्रफलको फलफूल बगैचा व्यवस्थापन तथा सुदृढिकरण गरिएको थियो ।

फलफूल बगैचा व्यवस्थापन तथा सुदृढिकरण कार्यक्रम विवरण

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नं.	दिनांक	दिनांक	दिनांक	दिनांक	कार्य विवरण	दिनांक
१	धौलागिरी ब.उ.कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	अन्नपूर्ण-६, विरौटा	शिवबहादुर खडका	९८६०१९७८७५	१२	००५२५	००५२५	००५२५	बडोपिष्ट, भयाङ, पावर स्प्रेयर र डिजिटल तराजु खरिद	००५२५
२	सुनिल कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे. न. पा.-९ म्याग्दी	रूपा क्षेत्री	९८४७७५२०९७	७	०००२६	०००२६	०००२६	बडोपिष्ट तथा अन्य समायोहरू	०००२६
३	रोका अर्गानिक कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मंगला-५ अर्मन	धन बहादुर रोका	९८४९९५९९४६	०६	००००२	००००२	००००२	बडोपिष्ट र भयाङ	००००२
४	बाडुक सुन्तला खेती समूह	रघुगङ्गा-१ बाडुक	काजु फगामी	९८४१८२२६७६	५२	०००७३	०००७३	०००७३	बडोपिष्ट, सिकेचर, पावर स्प्रे, बिषादी सुक्ष्म तत्व आदि ।	०००७३
५	कोशेली पशुपालन तथा फलफूल फर्म	बेनि-३ भकिल्मी	दिल बहादुर थापा	९८४७६५०५००	०२	००००३	००००३	००००३	बडोपिष्ट, पाइप खरिद: १००मि. भयाङ:२, ड्रम १००० लि: २	००००३

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	दिनांक	हफ्ता	कार्यालय	प्रकार	कार्य विवरण	दिनांक	प्रकार
६	सन्दीप कृषि तथा पशुपालन फर्म	धौलागिरी -७ धारापानी	नोल बहादुर थापा	९८६०८८७७७१	१८/०८/२०१९	०९	७९९९५	७९९९९	बर्डोपिष्ट, पाइप खरिद: ३०० मि. भर्याङ:१, पावर स्प्रेयर	७९९९९	७९९९९
७	हरिकला कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मंगला -२ लरेनी	लोक बहादुर साकी	९७४६४४३६९१	१८/०८/२०१९	०९	०७९९८	०७९९८	बर्डोपिष्ट, पाइप खरिद: २००मि. स्प्रेयर	०७९९८	०७९९८
८	कडेल आर्गानिक कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मालिका-४ लोसरीवाड	गोविन्द कडेल	९८४७७४५८३६	१८/०८/२०१९	०९	०७९९८	०७९९८	बर्डोपिष्ट, स्प्रेयर	०७९९८	०७९९८
९	विनिता फलफूल तरकारी तथा पशुपंक्षी फर्म	अन्नपूर्ण-६ म्यादी	विनिता के सी	९८४७७०२५८२	१८/०८/२०१९	०९	०७९९८	०७९९८	बर्डो पेष्ट, पाइप खरिद: २००मि. भर्याङ र तराजु	०७९९८	०७९९८
१०	शेरपुञ्जा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मंगला-१ भर्जुला	धन देवी शेरपुञ्जा	९८६४३७६३९९	१८/०८/२०१९	०९	०७९९८	०७९९८	बर्डो पेष्ट, ड्रम खरिद १००० लि. -१, भर्याङ र तराजु	०७९९८	०७९९८
११	फूलबारी फलफूल कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बेनी न.पा.-३, भकम्ली	गुमा देवी सापकोटा	९८४७६४९३९२	१८/०८/२०१९	०९	०७९९८	०७९९८	बर्डो पेष्ट, भर्याङ र स्प्रेयर	०७९९८	०७९९८
१२	धापुड काफलडाँडा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	मंगला-४ धापुड	मन बहादुर थजाली	९८४४९०३११०	१८/०८/२०१९	०९	०७९९८	०७९९८	बर्डो पेष्ट, ब्याट्री स्प्रेयर, भर्याङ र तराजु	०७९९८	०७९९८

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	अनुदानग्राही संस्था	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	दिनांक	हफ्ता	कार्यालय	कर्मचारी	कार्य विवरण	दिनांक
१३	टाकुरा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा.-२ टाकुरा	दिपक बहादुर मल्ल	९८४२२०३८४	१६	०६	३२२२५	०२	पाइप खरिद: ३००मि. शोपा सिंचाइ, ट्याङ्की २००० लि:१, भर्याङ	०२/०२/०६
१४	एमन्सी सुन्तला उत्पादन कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा.-९ तोरीपानी	खिम कुमारी गिरी	९८४७७६२५७४	१६	०५	७९९९	०२	बडो पेष्ट, सिकेचर करौती	०५/०२/०६
१५	श्रीकृष्ण सुन्तला फलफूल बगेचा तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा.-३ मरेक	बीर बहादुर थापा क्षेत्री	९८५७६४०८०७	१६	०६	००५९५	०२	बडोपेष्ट, भर्याङ: १, स्प्रेयर र डिजिटल तराजु	०६/०२/०६
१६	बाँडुक सामुहिक कृषि फर्म	रघुगंगा-६ रायखोर	राम प्रसाद तिलिजा	९८४६१०९६८८	१६	००	४३३३०४४	०२	बडो पेष्ट, पाइप खरिद: ७००मि. भर्याङ	०६/०२/०६
१७	सज्जन कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	बे.न.पा.-९ म्याग्दी	ध्रुव बहादुर चोखाल	९८४७६४२२००	१६	०२	००००२	०२	बडो पेष्ट र पाइप खरिद: ५००मि.	०२/०२/०६
१८	रायखोर जडिवुटी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-६, रायखोर	मिन बहादुर पुन	९८६१४३५४२४	१६	०२	००००२	०२	पक्की पोल निर्माण:२५	०२/०२/०६
१९	धौलाश्री सुन्तला फर्म	बेनी-४, शामडाडा	श्रीकला घले	९८४७६५९४०६	१६	०२	००००२	०२	बडोपेष्ट, भर्याङ, पावर स्प्रे आदि ।	०२/०२/०६

४.३.१३. फलफुल बाली विकास आयोजना अन्तर्गत फलफुल नर्सरी स्रोत केन्द्र स्थापना

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रमको लक्ष्य अनुरूप २ वटा कृषि फर्म छनौट भएका थिए । सो कार्यक्रममा फलफुल नर्सरी स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने उद्देश्य अनुरूप ६ वटा ग्रिन हाउस निर्माण, तिनपाते बिजु माउबोट खरिद, सिमेन्ट बालुवा गिट्टि इन्टेक निर्माण, ट्याङ्की ४००० लि, सिंचाइ पाइप १००० मि., मिनि टिलर पेट्रोल-१, विषादी तथा सुक्ष्म तत्व लगायत नर्सरी जन्य समग्रीहरू खरिदमा ५०% अनुदान प्रदान गरिएको थियो ।

फलफुल नर्सरी स्रोत केन्द्र स्थापना

क्र. सं.	समूह/फर्म को नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नं.	फोन नं.	मोबाइल नं.	कार्यविवरण	दिनांक
१	बेलढुङ्गा फलफुल नर्सरी	बेनि-३ भकिम्ली	केयरीसिंह पुन	९८४७६३५६६२	५३०२२१	९९७३३९	ग्रिन हाउस निर्माण-३, तिनपाते विरूवा खरिद रुटस्टको लागि, फगरिड सिस्टम जडान पम्प सहित, क्यारी निर्माण, ट्याङ्की २००० लि, पावर स्प्रे, विषादी तथा सुक्ष्म तत्व लगायत नर्सरी जन्य समग्रीहरू खरिद	०६०८०८ ०९/०८/०८
२	धौलागिरी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	धौलागिरी-७ सिवाड	ओमराज मगर	९८४६२६४७०५	३७०७७६	०६२७९६	ग्रिन हाउस निर्माण-३, तिनपाते बिजु माउबोट खरिद, सिमेन्ट बालुवा गिट्टि इन्टेक निर्माण, ट्याङ्की २००० लि, सिंचाइ पाइप १००० मि., मिनि टिलर पेट्रोल-१, विषादी तथा सुक्ष्म तत्व लगायत नर्सरी जन्य समग्रीहरू खरिद ।	२२०८०८ ०९/०८/०८
			जम्मा		६४६८६६६	१८८४३३६		२४२०६१८

४.३.१४. उन्नत कृषि प्रविधि प्रदर्शन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा कृषि क्षेत्रमा बिकसित भएका उन्नत प्रविधिहरूको कृषक समक्ष प्रदर्शन गरी कृषकहरूलाई उन्नत प्रविधि अबलम्बन गर्न प्रोत्साहित गरिन्छ। सो कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय प्रविधि र उन्नत प्रविधिमा आधारित खेति गरी दुइ प्रविधिबीच तुलना गरी कृषकहरूलाई उन्नत प्रविधिबाट हुने लाभको बारेमा जानकारी तथा ज्ञान प्रदान गरिन्छ। सोहि कार्यक्रम अन्तर्गत म्याग्दी जिल्लाको विभिन्न ठाउमा मल्लिचंगसहितको प्लास्टिक टनेल, कन्य च्याउ खेति, मौरिपालन, किवी खेतिमा प्रदर्शन कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो।

उन्नत कृषि प्रविधि प्रदर्शन कार्यक्रम

क्र.सं.	फर्मको नाम	ठेगाना	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.	प्रविधि	प्रकार	समय	संख्या	प्रकार	कार्यविवरण
१	माईथान कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-५, भनी	फक्त बहादुर थजाली	९८४४९१६०२२	प्लास्टिक टनेल	प्लास्टिक	००२९२	०	००२९२	बासको टनेल, प्लास्टिक मल्लिचंग, बीउ, मल, बिषादी
२	धौलागिरी मसरूम फर्म	मंगला-१, भर्जुला	योगेन्द्र जुजाली	९७४८४०९६३०	प्लास्टिक टनेल	प्लास्टिक	००२९२	०	००२९२	कालो प्लास्टिक, जुटको बोरा, डोरी, च्याउको बीउ
३	दुर्गा कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-६, पाखापानी	जित बहादुर पुन	९८४९५७४४११	प्लास्टिक टनेल	प्लास्टिक	०००२२	०	०००२२	२३ पोल र जिआइ तार
४	डि.एण्ड.पि कृषि जडीबुटी तथा पशुपंक्षी फर्म	रघुगंगा-६, पाखापानी	अशोक शेरपुन्जा	९८६२८५२१९५	प्लास्टिक टनेल	प्लास्टिक	०००२२	०	०००२२	पोल र जिआइ तार
५	रामकृष्ण कृषि, पशुपंक्षी तथा फलफुल नर्सरी फर्म	बे.न.पा-९, नेप्टेचौर	सरस्वती चोखाल	९८४६८३४१३०	प्लास्टिक टनेल	प्लास्टिक	००००२	०	००००२	छ वटा गोला सहित घाट

४.३.१५. स्थानीय तहमा कृषि शिबिर संचालन कार्यक्रम

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त यस कार्यक्रममा म्याग्दी जिल्लामा माटोमा रहेका खाद्यतत्वहरू, अम्लिय तथा क्षरियपना, प्रांगारिक पदार्थ आदिको अवस्था पहिचान गर्न, माटोको उर्वराशक्ति हास सुधार गरी विभिन्न बालीहरूको आवश्यकता अनुरूप खाद्यतत्व आपूर्ति गर्न स्थलगत रूपमा कृषकहरूको खेतबारीको निशुल्क माटो परिक्षण सेवा संचालन गरिएको थियो । जिल्लाको धौलागिरी-३, मुना, मंगला-२, बाबियाचौर, रघुगंगा -७, चिमखोला र मालिका -६, दरबाङ्गमा गरी ४ ठाउमा गरिएको माटो परिक्षण सिबिरमा आएको ३२८ वटा माटोको नमुनाको आधारमा माटोको अवस्था पी.एच.-१४.९४% अम्लिय, ८४.१५% तटस्थ, ०.९१% क्षरीय, नाईट्रोजनको मात्रा- ५५.१८% मा कम, ३३.२३% मा मध्यम, ११.५९% मा अधिक, फोस्फोरसको मात्रा- २०.४३% मा कम, ५७.६२% मा मध्यम, २१.९५% मा अधिक, र पोटासियमको मात्रा- २७.४४% मा कम, २४.७% मा मध्यम, ४७.८७% मा अधिक पाईएको थियो ।

माटो परिक्षण शिबिरको विवरण

क्र.सं.	सिबिर संचालन गरेको स्थान	कुल नमूना	कुल खेत/बारी	परिक्षण गरेको माटोको अवस्था											
				पि.एच. को स्थिति			नाईट्रोजन को स्थिति			फोस्फोरसको स्थिति			पोटासियमको स्थिति		
				कम	मध्यम	अधिक	कम	मध्यम	अधिक	कम	मध्यम	अधिक	कम	मध्यम	अधिक
१	धौलागिरी-३, मुना	६४	६४	१५	४९	०	१९	४३	२	०	६४	०	४	२६	३४
२	मंगला-२, बाबियाचौर	७८	७८	७	६८	३	६१	९	८	७	४५	२६	८	५१	१९
३	रघुगंगा-७, चिमखोला	७०	९०	२३	६७	०	४०	३९	११	३३	५१	६	५२	०	३८
४	मालिका-६, दरबाङ्ग	८०	९६	४	९२	०	६१	१८	१७	२७	२९	४०	२६	४	६६
जम्मा		२९२	३२८	४९	२७६	३	१८१	१०९	३८	६७	१८९	७२	९०	८१	१५७
माटोको अवस्था (प्रतिशतमा)		१४.९४	८४.१५	०.९१	५५.१८	३३.२३	११.५९	२०.४३	५७.६२	२१.९५	२७.४४	२४.७	४७.८७		

विविध

५.१ म्याग्दी जिल्लामा रासायनिक मलको बिक्री वितरणको अवस्था आ.व. २०८०/८१

क्र.सं.	संस्था / रासायनिक मल	यूरिया (मेट्रिक टन)	डी.ए.पी. (मेट्रिक टन)	पोटास (मेट्रिक टन)
१	म्याग्दी जिल्लाको जम्मा	१६९	५९	१४
१.१	बेनी नगरपालिका	७२	४९.४५	११.०५
१.१.१	बास्कुना कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	२	१.८	१.३५
१.१.२	धौलागिरी एग्रोभेट सेन्टर	३२	२४.५	४.८५
१.१.३	गुन्जन भेट फर्म	१७	७.२५	१.२५
१.१.४	हराभरा कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	४	१.२५	०.०५
१.१.५	ज्योति एग्रो सप्लायर्स	३	५	३
१.१.६	राधा किसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	५	४.५	०.३५
१.१.७	श्री देउराली व्यवसायिक कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	२	०.८५	०.२
१.१.८	श्री घतान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	८	४.३	०
१.२	मालिका गा. पा.	४	०.७५	१.५५
१.२.१	श्री अन्नपुष्पम सहिद स्मृति सहकारी संस्था लिमिटेड	४	०.७५	०.०५
१.३	मंगला गा. पा.	९४	८.८५	१.५
१.३.१	श्री अर्मान बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड	२	२	०
१.३.२	श्री कृष्ण ट्रेडर्स	८९	६	०
१.३.३	श्री भर्चुला कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	३	०.८५	०

५.२ म्याग्दी जिल्लामा रहेका फलफुल नर्सरीहरू

क्र.सं.	नर्सरीको नाम	नर्सरी धनी	ठेगाना	सम्पर्क नं.	फलफुलको किसिम	नर्सरीको किसिम
१	बानिया नर्सरी फर्म	सागर बानिया	बेनि-९	९८४७६४२४४६	बिजु: सुन्तला, कागाति, ओखर कलमि: ओखर	जालि घर
२	सुमन मल्टि एग्रो नर्सरी	जोग बहादुर बि.क	अन्नपूर्ण-३, दाना	९७४५९९४१०४	बिजु: सुन्तला	खुल्ला जमिनमा

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	नर्सरीको नाम	नर्सरी धनी	ठेगाना	सम्पर्क नं.	फलफुलको किसिम	नर्सरीको किसिम
३	प्रगतिशिल मल्टि एग्रो तथा फलफुल नर्सरी	दिलमाया पुन	अन्नपुर्ण-३, दाना	९८०६१७९७२८	बिजु: सुन्तला	खुल्ला जमिनमा
४	निलगिरी एग्रोटेक कृषि नर्सरी तथा पशुपंक्षी फर्म	दुर्गात सुवेदि	अन्नपुर्ण-३, दाना	९८४२४५७०९१	बिजु: सुन्तला, कागति	खुल्ला जमिनमा
५	बरंजा नर्सरी तथा पशुपंक्षी फर्म	रेशम बुढाथोकी	मंगला-४, बरंजा धुर्पु	९८४७९५३६१३	बिजु: सुन्तला, कागति	प्लाष्टिक घर
६	कडेल कृषि फर्म	हरिकृष्ण कडेल	मालिका-४, ओखरबोट	९८५७६३३६२६	बिजु: सुन्तला	खुल्ला जमिन
७	ज्योति कृषि फर्म	चित्र बहादुर कामी	मालिका-६	९७४८४२७००७	बिजु: सुन्तला, कागति	प्लाष्टिक घर
८	कडेल अर्गानिक कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	गोविन्द कडेल	मालिका-४	९८४७७४५८३६	सुन्तला (बिजु)	खुल्ला जमिन
९	बेलढुङ्गा फलफुल नर्सरी	केयरसिंह पुन	बे.न.पा-३, भकिम्लि	९८४७६३५६६२	बिजु: सुन्तला, कागति	खुल्ला/प्लाष्टिक घर
१०	आरति फलफुल तथा नर्सरी	मन कुमारी पुन	बे.न.पा-३	९८४७६२७७३८	बिजु: सुन्तला, कागति	जालि घर
११	भगवति नर्सरी तथा पशुपंक्षी फर्म	पशुपति कडेल	रघुगंगा-२ घट्ट	९८५७६५२४५०	सुन्तला (बिजु)	खुल्ला जमिन
१२	रकाल एग्रो फर्म	भरत बहादुर रकाल	बे.न.पा-१०, पात्लेखेत	९८५७६४०६६१	बिजु: सुन्तला, कागति	खुल्ला जमिन/प्लाष्टिक घर दुवै

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

५.३ म्याग्दी जिल्लामा रहेका एग्रोभेटहरू

क्र.स	एग्रोभेटको नाम	एग्रोभेट धनीको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	विधिका एग्रो सिड	टिका पुन	मंगला-२, बाबियाचौर	९८६७९४९१४४
२	ज्योति एग्रो सप्लायर्स	कुशल पौडेल	बेनी-७, बेनीबजार	९८५७६३३६०३
३	रिजाल भेटनेरी सेन्टर	असुन रिजाल	मालिका-६, दरबांग	९८४६७९८७६४
४	न्यु धौलागिरी बिउ भण्डार	जगत के.सी.	बेनी-७, बेनीबजार	९८६७६९६०५९
५	गुन्जन एग्रोभेट	बिनोद के.सी.	बेनी-७, बेनीबजार	९८४६३९२४९४
६	धौलागिरी एग्रोभेट	ठहार बहादुर के.सी.	बेनी-७, बेनीबजार	९८४७६२४२१८

५.४ म्याग्दीमा खाद्यान्न वासलातको अवस्था

क्र.सं.	कृषि वस्तु	प्रति व्यक्ति आवश्यक (के.जी.)	कुल आवश्यक (मे.टन)	कुल उपभोग्ययुक्त उत्पादित (मे.टन)	बचत वा अपुग (मे.टन)	खाद्यान्न बचत प्रतिशत
१	खाद्यान्न	२०१	२१५०७	२४२३२	२७२५	१२.६७
२	तरकारी	९१	९७३७	१२०९२	२३५५	२४.१८
३	दलहन	३३	३५३१	९९४.४७	-२५३६.५३	-७१.८४
४	तेलहन	११	११७७	१२८.३४	-१०४८.६६	-८९.१
५	आलुको मात्र	३०	३२१०	२२८४५.५	१९६३५.५	६११.७

५.५ २०८०/८१ मा कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीबाट संचालन गरिएका तालिमको विवरण

क्र.सं.	तालिम/गोष्ठीको विषय	तालिम भएको स्थान	संख्या	सहभागी संख्या					संचालित तालिम/गोष्ठीको उपलब्धी	
				महिला	पुरुष	जम्मा	हलिया	जनजाति		अन्य
२	व्यवसायिक खाद्यन आलु उत्पादन ३ दिने तालिम	कृषि ज्ञान केन्द्रको तालिम हल	२	३४	२५	५९	४	२१	३४	व्यवसायिक आलु खेति प्रविधि सम्बन्धि जानकारी
२	आलु उत्पादन सम्बन्धि १ दिने स्थलगत तालिम	रघुगंगा-६, ठाडाखानी, रघुगंगा-४, दर्मिजा	२	२२	३२	५४	२	५२	०	आलुखेतीलाइ व्यवसायिक तिर अकर्षित गराउने, मल र बिषादीको उचित प्रयोग, प्रमुख रोग र किरा सम्बन्धि जानकारी

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	तालिम/गोष्ठीको विषय	तालिम भएको स्थान	संख्या	सहभागी संख्या					संचालित तालिम/गोष्ठीको उपलब्धी	
				महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति		अन्य
३	मकैको बिज बृद्धि सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	कृषि ज्ञान केन्द्रको तालिम हल	१	२२	१३	३५	७	१	२७	मकै बीउ उत्पादन कार्यक्रम प्राप्त गर्ने कृषक समूहका कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि
४	खाद्यान्न बाली उत्पादन सम्बन्धि स्थलगत तालिम	बेनि-६	१	१५	१०	२५	०	०	२५	धानको खेत प्रविधि साथै धानको बीउ उपचार सम्बन्धि जानकारी प्रदान
५	फलफूल बगैचा व्यवस्थापन सम्बन्धि स्थलगत तालिम	धौलागिरी-७ ताकम, बेनी-३ मरेक, मालिका-७ बिम, अन्नपुर्ण-६ घार	४	४४	६७	१११	३	६०	४८	व्यवसायिक तरिकाले सुन्तलाको बगैचा व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धि जानकारी
६	सुन्तलामा औसा कीरा व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थलगत तालिम	अन्नपुर्ण-३ दाना	१	५	१२	१८	०	१२	१८	सुन्तला उत्पादन गर्ने कृषकहरू औसा कीरा व्यवस्थापन सम्बन्धि जानकारी
७	आलु तथा तरकारी बाली खेती सम्बन्धि तालिम	अन्नपुर्ण-६ घार, मंगला-५ पोक, बेनी-३, भकिम्ली	३	४८	४२	९०	५	३२	५३	आलु तथा तरकारी बाली उत्पादन लाइ व्यवसायिक तिर अकर्षित गराउने, मल र बिषादीको उचित प्रयोग, प्रमुख रोग र किरा सम्बन्धि जानकारी
जम्मा			२०	२८९	४४९	७३८	५८	३७१	३२१	

५.६ आ.व. २०८०/८१ मा स्थानीय तहबाट वितरण गारेका फलफुल बिरुवाको वितरण

क्र.सं.	पालिकाको नाम	बिरुवाको संख्या																
		बर्षे						हिउदे										
		आप	लिच्ची	केरा	एभोकाडो	अम्बा	अन्य	स्याउ	किवी	ओखर	अन्य	सुन्तला	कागती	जुनार	अन्य			
१	बेनी नगरपालिका			३९००					४००						५००			
२	मालिका गाउँपालिका								९९०						१२४०	२०००		
३	रघुगंगा गाउँपालिका														३१०	२०		
४	मंगला गाउँपालिका														१४०००	२९००		
५	धौलागिरी गाउँपालिका														७२६०	१०००		
६	अन्नपूर्ण गाउँपालिका												११४		४०४०	७१५		
	जम्मा	०	०	३९००	०	०	०	०	१३९०	११४	०	०	२७३५०	६६३५	०	०		

जम्मा बिरुवा संख्या . ३९३८९

५.७ आ.व. २०७६/७७ देखि म्याग्दिव जिल्लाका स्थानीय तहबाट कृषि क्षेत्रमा विनियोजन बजेट वितरण (पशुपंक्षी तथा मत्स्य विकास बाहेक)

क्र.सं.	पालिकाको नाम	कृषि क्षेत्रमा विनियोजन बजेट (रु. हजारमा)																			
		२०७६/७७				२०७७/७८				२०७८/७९				२०७९/८०				२०८०/८१			
		स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान				
१	बेनी नगरपालिका			५०००	२८००		४६००	८१००	६२४०	६७००	३०५०	१५००									
२	मालिका गा.पा.	१११८७	१६४५	७८३५	६४९०.११	७२९८	६३००	४७६७	७०२०	२३७५	६९१२										
३	रघुगंगा गा.पा.	१३००	४०००	३९००	४२००	२८००	६५००	३५००	४०००	२०००	११००										
४	मंगला गा.पा.	८३०८.९६	१८४०	३८६८.०६	४५००	६२९०	७९००	४१५०	७५००	२५००	१८२४										

क्र.सं.	पालिकाको नाम	कृषि क्षेत्रमा वित्तियोजन बजेट (रु हजारमा)											
		२०७६/७७		२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१			
		स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान	स्थानीय स्रोतबाट	संघिय अनुदान		
५	धौलागिरी गा.पा.	१२२४	१०००	५५४१	२८००	३३८०	३९००	२६८०	४०००	२५००	३४००		
६	अन्नपूर्ण गा.पा.	२०००	१०००	४०००	४०००			३०००	८४२०	३२००	८०२४		

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

५.८ स्थानीय तहमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यरत पालिका	सम्पर्क नम्बर	कार्य क्षेत्र
१	बिमल रोका मगर	कृषि अधिकृत (छैटौ)	मंगला गाउँपालिका	९८६७१७२०५८	
२	प्रसान्त पौडेल	प्रा.स.		९७६५६३३५६४	
३	तारा बानिया	ना.प्रा.स.		९८६७६१६६००	
४	सिमा सुबेदी	ना.प्रा.स.		९८६७६२९९४९	
५	बिक्रम नेपाली	ना.प्र.स.		९८६२४६०४०४	
६	सुस्मिता सुबेदी	कृषि अधिकृत (छैटौ)	मालिका गाउँपालिका	९८६७६६४९५०	कृषि शाखा
७	अनिता डाँगी	ना.प्रा.स.		९८४१९८६८४६	कृषि शाखा
८	कविता कुमारी शर्मा	ना.प्रा.स.		९८६७६६९३५४	वडा नं. ६ र ७
९	ममता घर्ती मगर	ना.प्रा.स.		९८६४४२९१०६	वडा नं. ५
१०	मिना सेवा दर्जी	ना.प्रा.स.		९८४६९०४०२५	वडा नं. १ र ३
११	गणेश चोखाल	ना.प्रा.स.		९८६९२९३६३२	वडा नं. २ र ४
१२	समिक्षा पोख्रेल	कृषि अधिकृत (सातौं)	धवलागिरी गाउँपालिका	९८६६०००९१४	कृषि शाखा
१३	महेश रिजाल	कृषि अधिकृत (छैटौ)		९८४७६७२६१५	कृषि शाखा
१४	रोहन रावत	ना.प्रा.स.		९८६४७२६२७४	वडा नं. ४
१५	आश्विन खत्री	ना.प्रा.स.		९८४६८०६४२६	कृषि शाखा
१६	अमृत थापा	ना.प्रा.स.		९८६४४३७१६३	कृषि शाखा
१७	रिता पाइजा	ना.प्रा.स.		९८४४३७०९६३	वडा नं. ६
१८	कुल बहादुर खत्री	ना.प्रा.स.		९८६७७०८५१३	वडा नं. ७
१९	दिपक राज जोशी	कृषि अधिकृत (सातौं)	रघुगंगा गाउँपालिका	९८५७६४८६२४	कृषि शाखा
२०	जनक शर्मा	प्रा.स.		९८४८२४९६५३	वडा नं ५ र ६
२१	कर्ण बहादुर बडुवाल	ना.प्रा.स		९८६९९७८१५७	वडा नं ३ र ४
२२	पुस्पा शर्मा	ना.प्रा.स		९८४७७०३०९८	वडा नं ७ र ८
२३	सिता खड्का भण्डारी	ना.प्रा.स		९८४७७८०११५	वडा नं १ र २
२४	हेमन्त ब शाहि	प्रा.स.	अन्नपुर्ण गाउँपालिका	९८६८३३६६२५	
२५	कृति आचार्य	कृषि स्नातक		९८४६८४५१०३	
२६	सम्भना खत्री	ना.प्रा.स		९८४७६०३६६३	

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यरत पालिका	सम्पर्क नम्बर	कार्य क्षेत्र
२७	आकृती ढुङ्गाना	कृषि अधिकृत (सातौं)	बेनी नगरपालिका	९८४३६७२९८५	
२८	रबिन्द्र प्रसाद पन्त	ना.प्रा.स.		९८४८७०९०३९	

५.२ म्याग्दी जिल्लास्थित कार्यालयहरूको फोन नम्बर विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	फोन नं	मोवाइल
१	म्याग्दी जिल्ला अदालत	५२०५५९	९८५७६५५५५९
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	५२०३४३	९८५७६२७७७७
३	जिल्ला समन्वय समिति	५२०५३०	९८५७६३९२२२
४	जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई		९८५७८०५४२
५	बेनी नगरपालिको कार्यालय	५२१०९५	९८५७०४७१११
६	श्रीवक्स गुल्म, अर्थुङ्गे व्यारेक	५२०५२७	९८६७७७७५०१
७	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	५२०३७५	९८५७६२५५५५
८	सशस्त्र प्रहरीवल	५११०७७	९८५८०५०३९१
९	जिल्ला सरकारी वकील कार्यालय	५२०२१६	९८४७६२१३४५
१०	डिभिजन वन कार्यालय	५२०१३५	९८५७६२५१३५
११	जलस्रोत तथा सिं.वि.डि.का.	५२१२२५	९८५७६२७२२५
१२	प्रधानमन्त्री कृषि परियोजना कार्यान्वयन इकाई, म्याग्दी	५२१३४५	९८५७६२२१४४
१३	पुर्वाधार विकास कार्यालय	५२१०३४	९८४७५४८२८४
१४	बेनी अस्पताल	५२०५२५	९८४९१५६१४७
१५	जिल्ला निर्वाचनकार्यालय	५२०५२६	९८५७६२७१०९
१६	मालपोत कार्यालय	५२०१२४	९८५७६२३१२४
१७	जिल्ला हुलाक कार्यालय	५२०२२२	९८५७६४०१०४
१८	कारागार कार्यालय	५२०२००	९८५७६७४७७७
१९	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	५२०१०५	९८५७६४०१८८
२०	भेटेनरी अ. तथा प.वि.के	५२०१२१	९८५७६२६२३४
२१	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	५२०१४०	९८५७६२७१४०
२२	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	५२०१४३	९८४१७३२२९३
२३	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	५२०२७३	९८४००१४९५४

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

सि.नं.	कार्यालयको नाम	फोन नं	मोवाइल
२४	नापी कार्यालय	५२०३४१	९८४१२५४३४३
२५	घरेलु तथा साना उद्योग वि.स	५२०१६२	९८५७६३२५३२
२६	अन्नपुरा गाउँपालिकाको कार्यालय		९८५७६८३८१०
२७	रघुगंगा गाउँकार्यापालिकाको कार्यालय		९८५७६४८६१०
२८	मालिका गाउँकार्यापालिकाको कार्यालय		९८५७६२७७५५
२९	मंगला गाउँकार्यापालिकाको कार्यालय		९८५७६४२६४२
३०	धवलागिरी गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय		९८५७६७५९८७
३१	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	५२०५४०	९८५७६२२४५५
३२	नेपाल बैंक लिमिटेड	५२०९६०	९८५७६४००५५
३३	कृषि विकास बैंक	५२०४६६	९८५७६२२९९९
३४	नेपाल टेलिकम	५२०४४४	९८५६०२७१११
३५	नेपाल विद्युत प्राविधिकरण	५२०४०३	९८४६१८९३६७
३६	राहुघात जलविद्युत आयोजना	५२१०१७	९८५७६५५७००
३७	तातोपानि साना जलविद्युत केन्द्र	५२०४०३	९८४१५४२२३२
३८	का. प्रशारण करिडोर आयोजना		९८५१०८५१११
३९	सडक डिभिजन कार्यालय बाग्लुङ्ग	५२०९५२	९८५७६४९८२६
४०	शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	५२०१२०	९८५७६३७१२०
४१	स्वास्थ्य कार्यालय		९८४६०८५६६९
४२	खानेपानी इकाई कार्यालय	५२०११०	९८६६३८२७६
४३	भु. तथा व्य.कार्यालय, पर्वत		९८४७६६६७६६

केही महत्वपूर्ण बालीको लाभ-लागत विश्लेषण

६.१ पृष्ठभूमि

प्रत्येक वर्ष बढ्दै गइरहेको दैनिक उपभोग्य वस्तुहरूको आवश्यकता परिपूर्ति गर्नको लागि कृषिजन्य उपजको उत्पादन तथा आपूर्तिमा वृद्धि हुँदै जानुपर्दछ तर, बढ्दो मागको तुलनामा कृषिजन्य बाली/वस्तुको उत्पादन बढ्न सकेको छैन । फलतः मूल्य बृद्धीको क्रम जारी छ । यसरी क्रमिक रूपमा बढिरहेको मागलाई ध्यानमा राखी कृषि उत्पादन बढाउने कार्यमा बढी लगानी गर्नु अत्यन्त आवश्यक हुन्छ । लगानीको अनुपातमा कृषी वस्तुहरूबाट हुने मुनाफा कृषकको चासोको बिषय बनेको छ ।

उत्पादन लागत बाली उत्पादनमा लाग्ने स्थिर र परिवर्तनशील लागतहरूको एकमुष्ट लागत हो । नाफाको सम्बन्धमा किसानहरूले निर्णय गर्दा महत्वपूर्ण पक्षहरूको बारेमा पर्याप्त ज्ञानको आवश्यकता पर्दछ । यस सम्बन्धमा एकपटक उपलब्ध जानकारी वा कागतहरू मार्फत केहि तथ्यहरू बुझेपछि कृषकहरूले उत्पादन सामग्रीको उचित सदुपयोग तथा व्यवस्थापन क्षमता सुधार हुन्छ । उत्पादन लागतको तथ्यांकले किसानहरूलाई कृषि व्यवसायको छनोटको अबधिमा उनीहरूको निर्णय प्रक्रियामा मद्दत गर्न सक्छ । कृषकहरूले विभिन्न बाली/वस्तुको उत्पादनको लागत र अन्य कृषि क्रियाकलापहरूको तुलना गरेर कम लागत लाग्ने र सजिलै व्यवस्थापन (उत्पादनदेखि बजारीकरणसम्म) गर्न उपर्युक्त विभिन्न कृषि मौसम अनुकूल विभिन्न बाली उत्पादनमा हुने तुलनात्मक नाफाको ज्ञान लिन सक्छन ।

रेकर्ड गरिएको तथ्यांकले किसानहरूलाई के रोप्ने, कति रोप्ने, कुन समयमा रोप्ने, कुन प्रजाति रोप्ने कस्तो हावापानीमा रोप्ने, कति सामग्रीहरू प्रयोग गर्ने भन्ने जस्ता विषयमा सल्लाह दिन मद्दत पुऱ्याउछ । किसानहरूले उनीहरूको कृषि जलवायु क्षेत्र अनुकूल रहे नरहेको र उत्पादन बढेर नाफा के-कति भयो भन्ने विषयमा ज्ञान प्राप्त गर्छन । बाली/वस्तुको उत्पादन लागतको तथ्यांकले नीति तथा योजना निर्माताहरूलाई योजना तर्जुमा तथा निर्णयमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न सहयोग पुऱ्याउँछ । फलस्वरूप कृषक एवं समग्र कृषि क्षेत्रको सम्वृद्धी वा हित हुनुका साथै सुशासन स्थापना समेत मद्दत पुऱ्दछ ।

६.२ लाभ लागत अध्ययनको उद्देश्य

- कृषिमा लगानी गरे अनुसार कृषकलाई नाफा नोक्सान के भयो सो को जानकारी लिने ।
- उत्पादन लागतको आधारमा बाली लगाउने/नलगाउने र वैकल्पिक बाली छनोट गर्न निर्णय गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।
- अध्ययनको क्रममा किसानले प्रयोग गर्ने मल, जनश्रम, पशुश्रमको प्रयोग, बालीको उत्पादकत्व तथा उत्पादन मुल्यको सुचनाबाट वर्तमान खेती व्यवस्थापन शैली, त्यसका विशेषता एवम् कमी कमजोरी पहिचान गर्ने ।

६.३ लाभ लागत अध्ययनको औचित्य

लाभ लागतको अध्ययन भएमा भौगोलिक क्षेत्र, बजार र बजारको माग अनुरूप वस्तुको उत्पादन हुने, बाली संघनता कम हुने, किसानहरूमा प्राविधिक ज्ञान सीप बृद्धि हुनु, जोन क्षेत्र र साधारण क्षेत्रमा कृषकहरूले उत्पादित वस्तुको तुलना गरी लेखाजोखा गर्ने, कति कृषि सामग्री प्रयोग गरेका छौं र त्यसबाट के कति उत्पादन भयो लेखाजोखा राख्न सजिलो हुने, आफले उत्पादन गरेका कृषिजन्य वस्तुहरू के कतिमा बिक्री वितरण गर्न ठिक भन्ने बारे जानकारी प्राप्त

गर्न सकिने, कृषकहरू स्वयम् खेति खर्च र उत्पादन खर्च लेखाजोखा गरी नाफा नोक्सानको रेकर्ड तयार गर्न सक्षम हुने र कृषकहरूलाई खेति सम्बन्धि सम्पूर्ण कुराको जानकारी भई जिल्लाको उत्पादन वस्तुबाट मूल्य निर्धारणमा सहयोग पुर्याउने हुँदा हरेक बालीको लाभ लागत तयार हुन आवश्यक छ ।

यसै अनुरूप कृषकहरूलाई बाली छनौट प्रक्रियामा मद्दत पुर्याउन विभिन्न बालीवस्तुहरूको उत्पादन लागत अध्ययन गर्न कृषि ज्ञान केन्द्र, म्याग्दीले यस आ.व. २०८०/८१ मा जिल्लाका विभिन्न ठाउँबाट प्रमुख खाध्यान बालीमा धान, गहुँ, मकै र कोदो तथा तरकारी बालीमा आलु, गोलभेंडा, काँक्रो, च्याउ साथै मसला बालीमा अदुवा, बेसार र फलफूल बालीमा सुन्तला र केरा त्यस्तै गरी मह उत्पादनको क्रममा लाग्ने प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन गरी गरिएको यो लाभ लागत अध्ययनले किसानहरूलाई आफ्नो खेती बालीको लाभ लागतको अवस्था बारे जानकारी दिई बढी फाइदा हुने बाली छनौट गर्दै व्यवसायिकरण तर्फ उन्मुख हुन मद्दत पुर्याउने छ । यस लाभ लागत अध्ययनलाई आधार मानी कृषि ज्ञान केन्द्रले तुलानात्मक लाभ हुने बालीमा लाभ लागतको अनुपात अभै कसरी बढाउन सकिन्छ सोही अनुरूप कार्यक्रम आगामी दिनमा तर्जुमा गर्न पनि सहयोग पुर्याउने छ ।

६.४ अध्ययनको विप्लेषण तथा ब्याख्या

यस उत्पादन लाभ लागतको अध्ययन गर्दा औषत १ रोपनी क्षेत्रफललाई आधार मानी लाभ लागत रेकर्ड तयार गरिएको छ । समय तथा बजेट सीमाका कारण सबै किसानहरूलाई समेट्न नसकिएको तर म्याग्दी जिल्ला प्रतिनिधित्व हुने गरी विभिन्न सूचकहरूको मध्यमबाट अध्ययन गरिएको छ ।

१. जम्मा खर्च:

जम्मा खर्चलाई चालु खर्च र स्थिर खर्चको योगफलका रूपमा लिईन्छ । दुबै खर्चलाई नगद र सामग्रीका रूपमा उत्पादन प्रक्रिया रूपमा समावेश गरी गणना गरिन्छ ।

२. कुल आमदानी:

उत्पादित वस्तुको फर्ममा प्राप्त हुने मूल्यले गुणा गरी आउने योग नै कुल आमदानी हो ।

कुल आमदानी . जम्मा उत्पादन (मे.टन). × प्रति मे.टन (फर्मको मूल्य)

३. लाभलागत अनुपात

लाभलागत अनुपात भन्नाले कुनै पनि बाली उत्पादनमा लाग्ने सम्पूर्ण आमदानी र सम्पूर्ण खर्चबाट प्राप्त हुने सम्बन्धको सूचकलाई बुझाउँछ । यदि लाभलागतको अनुपात एक भन्दा बढि भएमा त्यस्तो बाली उत्पादनको लागी उपयुक्त मान्न सकिन्छ तर अनुपात एक भन्दा कम भएमा त्यस्तो बाली उत्पादन उपयुक्त नहुने वा नोक्सान हुने बुझिन्छ । लाभलागत निम्न अनुसार विश्लेषण गर्न सकिन्छ ।

४. खुद नाफा:

कुल आमदानीबाट कुल खर्च घटाउन बाकी रहने मूल्य नै खुद नाफा हो
कुल आमदानी र कुल खर्च बिचको फरक नै खुद नाफा हो ।

खुद नाफा . कुल आमदानी - कुल खर्च

६.५ खाद्यान्न बालीको लाभ लागत विश्लेषण

६.५.१ धान (Rice)

बैज्ञानिक नाम (Botanical name): *Oryza sativa*

परिवार (Family) : Gramineae

धान संसारको संसारमा ६० प्रतिशतभन्दा बढी जनसंख्यालाई खाद्यान्न उपलब्ध गराउने प्रमुख खाद्यान्न बाली हो । नेपालमा पनि क्षेत्रफल तथा उत्पादन दुवैका हिसाबले धान बालीले खाद्यान्न बालीहरूमा पहिलो स्थान ओगटेको छ । धान एकदलीय, एकबर्षिय घाँस हो जसमा गोलाकार खोक्रा जोडीएका डाँठहरू र डाँठको गाँठामा चौडा पातहरू सोभ्रै जोडीएका हुन्छन् । धानको मुल जरा एक महिनाभित्रमा मरिसक्छ र त्यसपछि सहायक जराहरू निस्कन्छन् । गाँठाहरूको क्रमिक पड्ती एवम् अन्तर गाँठाहरू मिलेर डाँठ बनेको हुन्छ । अन्तर गाँठाहरू खोक्रा रौ नभएमा हुन्छन् । मुल गाँज (सरा) सबैभन्दा तल्लो गाँठाबाट बढ्दछ र यसबाट दोश्रो पड्तीको गाँज र त्यसबाट तेश्रो पड्तीको गाँज निस्कन्छ । धानको बाला डाँठको सबैभन्दा माथिल्लो गाँठाबाट निस्कन्छ ।

पहाड र तराईमा वर्षायाममा धान खेती गरिन्छ । तल्लो पहाड तथा खोचको सिञ्चित क्षेत्रमा चैते धान पनि लगाउने गरिन्छ । धान विश्वका आधा भन्दा बढी जनसंख्या अर्थात् तीन अर्ब ५० करोड मानिसको खाद्यान्नको प्रमुख आधार नै धान हो । ९० प्रतिशतभन्दा बढी धानको उत्पादन र खपत पनि एशियाली मुलुकमा नै हुने गरेको छ । विश्वमा जति धान उत्पादन हुन्छ त्यसको ६-७ प्रतिशत मात्र बिक्री वितरणका लागि बजारमा जान्छ ।

हाल नेपालमा आ.व. २०७९/८० मा १४४७७८७ हेक्टर क्षेत्रफलमा धान खेती भई वार्षिक ५४८६४७२ मेट्रिक टन धान उत्पादन भएको छ भने म्यादीमा आ.व. २०७९/८० मा धानको उत्पादन ३८९० हेक्टर क्षेत्रफलमा लगाई १२०५९ मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व ३.१ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ । विश्वमा एशिया तथा दक्षिण एशियाका देशहरूमा नेपाल धान खेतीमा अग्रणी स्थान छ ।

लाभ लागत अध्ययन

म्यादी जिल्लाको मङ्गला गाँउपालिका र बेनी नगरपालीकाका विभिन्न ठाँउमा १/१ रोपनी क्षेत्रफलमा धान खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुतगरी अनुपात निकालीएको छ । लाभ लागत अध्ययनको लागी छनोट गरिएका धानका जातहरूमा सबभन्दा धेरै लाभ लागत अनुपात शङ्कर धानमा पाइएको छ भने अरू धानका जातहरूमा लाभ लागतको अनुपात १ भन्दा धेरै पाइएकोले ती धानका जात लगाउँदा पनि किसानलाई तुलनात्मक रूपमा फाइदा नै हुने देखिन्छ ।

तालिका नं. १७

बाली : धान जात : गौरीया स्थान: मंगला-२, ताराखेत क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू	
क) चल लागत खर्च						
१	नर्सरी ब्याड व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१०००	१०००	
२	खेत जोत्न	मिनिटिलर	घण्टा	१.५	७००	१०५०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
३	धान रोपन ज्यामी	पुरुष	संख्या	१	१०००	१०००
		महिला	संख्या	२	६००	१२००
४	गोडमेलगर्न ज्यामी	महिला	संख्या	२	६००	१२००
५	रेखदेख तथा बाली कटानी गर्न		संख्या	३	६००	१८००
६	पशुश्रम		हल	१	१०००	१०००
७	पावर टिलर		घण्टा	०	०	०
८	सिंचाइजडान		घण्टा	०	०	०
९	स्प्रेयर		घण्टा	०	०	०
१०	विउ (स्थानीय)		के.जी	२	७५	१५०
११	कम्पोष्टमल		डोको	३०	४०	१२००
१२	रसायनिक मल					
	यूरिया		के.जी	५	२५	१२५
	डि.ए.पी		के.जी	४	५४	२१६
	पोटास		के.जी	०	०	०
१३	विषादी तथा भिटामिन		प्याकेट	०	०	०
१४	विविध खर्च		रूपैया	१	१०००	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)						१०९४१
ख) अचल लागतखर्च						
१	जग्गा कर		रूपैया	१	२०	२०
२	पानी कर		रूपैया	१	२५	२५
३	मर्मतसम्भार खर्च		रूपैया	०	०	०
४	ह्यासकट्टि		रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)						४५
जम्मा लागत खर्च (क+ख)						१०९८६
१	मुख्य उत्पादन	धान	के.जी	१५०	९०	१३५००
२	सह उत्पादन	पराल	भारी	५	३००	१५००
३	जम्मा आमदानी		रूपैया			१५०००
४	खुद नाफा		रूपैया			४०१४
लाभ लागत अनुपात						१.३६

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

तालिका नं. १८

बाली : धान जात: US ३१२ स्थान: बेनी-४, राक्से क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
क) चल लागत खर्च					
१	नर्सरी ब्याड व्यवस्थापन	एकमुष्ट	१	१०००	१०००
२	खेत जोत्न	मिनिटिलर	घण्टा	१	१०००
३	धान रोप्न ज्यामी	पुरूष	संख्या	१	१०००
		महिला	संख्या	२	६००
४	गोडमेल गर्न ज्यामी	महिला	संख्या	४	६००
५	रेखदेख तथा बाली कटानी गर्न		संख्या	३	६००
६	पशुश्रम		हल	१	१०००
७	पावर टिलर		घण्टा	०	०
८	सिंचाइजडान		घण्टा	०	०
९	स्प्रेयर		घण्टा	०	०
१०	विउ		के.जी	२	६००
११	कम्पोष्ट मल		डोको	२०	५०
१२	रसायनिक मल				
	यूरिया		के.जी	५	२५
	डि.ए.पी		के.जी	४	५४
	पोटास		के.जी	१	६०
१३	विषादी तथा भिटामिन		प्याकेट	०	०
१४	विविध खर्च		रूपैया	१	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)					१३००१
ख) अचल लागत खर्च					
१	जग्गा कर		रूपैया	१	२०
२	पानी कर		रूपैया	१	२५
३	मर्मत सम्भार खर्च		रूपैया	०	०
४	हासकट्टी		रूपैया	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)					४५
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					१३०४६

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
१	मुख्य उत्पादन	धान	केजी	२७०	९०	२४३००
२	सह उत्पादन	पराल	भारी	४	३००	१२००
३	जम्मा आमदानी		रूपैया			२५५००
४	खुद नाफा		रूपैया			१२४५४
लाभ लागत अनुपात						१.९५

तालिका नं. १९

बाली : धान जात : बासमती स्थान: बेनी-४, सुर्खेमेला क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
क) चल लागत खर्च						
१	नर्सरी ब्याड व्यवस्थापन		एकमुष्ट	१	८००	८००
२	खेत जोत्न	मिनिटिलर	घण्टा	२	७५०	१५००
३	धान रोपन ज्यामी	पुरुष	संख्या	०	०	०
		महिला	संख्या	३	६००	१८००
४	गोडमेल गर्न ज्यामी	महिला	संख्या	२	६००	१२००
५	रेखदेख तथा बाली कटानी गर्न		संख्या	२	६००	१२००
६	पशुश्रम		हल	१	५००	५००
७	पावर टिलर		घण्टा	०	०	०
८	सिंचाइ जडान		घण्टा	०	०	०
९	स्प्रेयर		घण्टा	०	०	०
१०	विउ (स्थानीय)		के.जी	२	७५	१५०
११	कम्पोष्ट मल		डोको	२०	७०	१४००
१२	रसायनिक मल					
	यूरिया		के.जी	३	३०	९०
	डि.ए.पी		के.जी	२	४५	९०
	पोटास		के.जी	१	६०	६०
१३	विषादी तथा भिटाविमिन		प्याकेट	०	०	०
१४	विविध खर्च		रूपैया	१	१०००	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)						९७९०
ख) अचल लागत खर्च						

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
१	जग्गा कर		रूपैया	१	२०	२०
२	पानी कर		रूपैया	१	२५	२५
३	मर्मत सम्भार खर्च		रूपैया	०	०	०
४	हासकाङ्क		रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)						४५
जम्मा लागत खर्च (क+ख)						९८३५
१	मुख्य उत्पादन	धान	मुरी	१५०	८५	१२७५०
२	सह उत्पादन	पराल	भारी	४	३००	१२००
३	जम्मा आम्दानी		रूपैया			१३९५०
४	खुद नाफा		रूपैया			४११५
लाभ लागत अनुपात						१.४२

६.५.२ गहुँ (Wheat)

बैज्ञानिक नाम (Botanical name): *Triticum aestivum*

परिवार (Family) : Gramineae

गहुँ विश्वको एक प्रमुख अन्न बाली हो। दक्षिण पश्चिम एशियामा उत्पत्ति स्थल मानिएको गहुँ घाँस परिवार अन्तर्गत पर्ने एकवर्षिय बाली हो। यो विश्वका प्राय सबै देशमा खेती गरिन्छ। सन् १९६० दशकको अन्ततिर गरिएको हरित क्रान्तिले गहुँको उत्पादन वृद्धिमा धेरै प्रभावकारी असर पारेको थियो। गहुँ बालीको खेती खास गरेर चिसो हावापानी भएको शितोष्ण तथा समशितोष्ण क्षेत्रमा गरिन्छ। समुन्द्र सतह बाट ३३०० मिटरसम्म गहुँ लगाउन सकिन्छ। गहुँ खेती गर्न कम खनजोत वा सतही छराई गर्ने तरिकाबाट गर्न सकिन्छ।

बिउ उम्रनको लागि २० देखि २५ डिग्री सेल्सियस तापक्रम उपयुक्त मानिन्छ भने पाक्नको लागि औसत तापक्रम १४ देखि १५ डिग्री सेल्सियस हुनुपर्दछ। फुल खेल्ने बेलामा ० डिग्री भन्दा कम तापक्रम भएमा दाना लाग्दैन र बाली पाक्ने बेलामा तापक्रम बढी भएमा (२५ डिग्री भन्दा माथी) छिटो दाना पाक्छ र उत्पादन घट्छ। गाउँघरमा यस्को रोटी, ढिडो, हलुवा, पुरी बनाएर सेवन गर्ने गरिन्छ भने सहर बजारमा यस्को पाउरोटी, केक, बिस्क्यूट, चाउचाउ बनाउन प्रयोग गरिन्छ। गहुँको भुस र दानाहरू पनि गाई भैंसीलाइ खुवाउन प्रयोग गरिन्छ।

नेपालमा आ.ब.२०७९/८० मा ६९७७६२ हेक्टर क्षेत्रफलमा गहुँ खेती भई वार्षिक २०९८४६२ मेट्रिक टन गहुँ उत्पादन हुन्छ भने म्याग्दीमा आ.ब. २०७९/८० मा गहुँ को उत्पादन २४०० हेक्टर क्षेत्रफलमा लगाई ५५४४ मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व २.३१ मेट्रिक टन प्रती हेक्टर रहेको छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनी-४, सुर्खेभेलामा १ रोपनी क्षेत्रफलमा गहुँ खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको गरी अनुपात निकालिएको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

तालिका नं. २०

बाली : गहुँ जात : स्थानीय स्थान: बेनि-४, सुर्खेमेला क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
क) चल लागत खर्च						
१	खेत जोत्न ज्यामी	मिनिटिलर	घण्टा	२	७५०	१५००
२	गहुँ छर्न ज्यामी	महिला	संख्या	१	५००	५००
३	गोडमेल गर्न ज्यामी	महिला	संख्या	०	०	०
४	रेखदेख तथा बाली कटानी गर्न तथा चुट्टने काम	पुरुष	संख्या	०	०	०
		महिला	संख्या	५	५००	२५००
५	पशुश्रम		हल	०	०	०
६	पावरटिलर		घण्टा	०	०	०
७	सिंचाइ जडान		घण्टा	०	०	०
८	स्प्रेयर		घण्टा	०	०	०
९	विउ		पाथी	१.५	१००	१५०
१०	कम्पोष्ट मल		डोको	३०	१००	३०००
११	रासायनिक मल					
	यूरिया		के.जी	२	२५	५०
	डि.ए.पी		के.जी	०	०	०
	पोटास		के.जी	०	०	०
१२	विषादी तथा भिटामिन		प्याकेट	०	०	०
१३	अन्य विविध खर्च		रूपैया	०	०	०
जम्मा चल लागत खर्च (क)						७७००
ख) अचल लागत खर्च						
१	जग्गा कर		रूपैया	१	२५	२५
२	पानीकर		रूपैया	१	२०	२०
३	मर्मतसम्भार खर्च		रूपैया	०	०	०
४	हासकट्टि		रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत (ख)						४५
जम्मा लागत खर्च (क+ख)						७७४५
१	मुख्य उत्पादन	गहुँ	के.जी	१३०	७५	९७५०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
२	सह उत्पादन	नल	भारी	५	२००	१०००
३	जम्मा आमदानी		रूपैया			१०७५०
४	खुद नाफा		रूपैया			३००५
लाभ लागत अनुपात						१.३९

६.५.३ मकै (Maize)

बैज्ञानिक नाम (Scientific name): *Zea mays*

परिवार (Family): Gramineae

मकै विश्वको सबैभन्दा बढी उत्पादन हुने गहुँ र धानपछिको तेस्रो र नेपालको उत्पादनका हिसाबले दोस्रो बाली हो। मकैको उत्पत्ति मेक्सिकोमा भएको मानिन्छ। यो घाँसे परिवार अन्तर्गत पर्दछ। मकै नेपालको प्रमुख अन्नबाली हो। कुल क्षेत्रफलको ७० प्रतिशत भन्दा धेरै मकै खेती पहाडी भेगमा गरिन्छ। यो हिमाल, पहाड, तराई सबै भेगमा उत्पादन हुन्छ। मकैको मैदा वा पिठोलाई गहुँको मैदा, बेसन वा कोदोको पिठोसँग मिसाएर पाउरोटी पकौडा, मिठाइ आदि तयार गरिन्छ। मकैको पिठो सातु तथा भुटेर खाजाको रूपमा खाने चलन छ। मकैबाट ढिँडो, रोटी आदि परिकार तयार गर्न सकिन्छ। स्वादिष्ट सुप बनाउनका लागि हरियो दुधे मकैको पिठो (कर्न पाउडर) प्रयोग हुन्छ। अहिले मकैबाट खाने तेल पनि उत्पादन हुन थालेको छ। हाल नेपालमा आ.ब. २०७९/८० मा ९४०२५६ हेक्टर क्षेत्रफलमा मकै खेती भई वार्षिक २९६९२२२ मेट्रिक टन मकै उत्पादन भएको छ भने म्याग्दीमा आ.ब. २०७९/८० मा मकैको उत्पादन ९५०० हेक्टर क्षेत्रफलमा २९४५० मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व ३.१ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनी-९, तोरीपानीमा र बेनी-४, सुर्खेमेलामा १/१ रोपनी क्षेत्रफलमा मकै खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यसको अनुपात निकालिएको छ। लाभ लागत अध्ययनमा मकैको बिउको लाभ लागत अनुपात ३ भन्दा बढी पाइएको छ र खायन मकैको पनि अनुपात लाभदायिक नै आएको छ।

तालिका नं २१

बाली : मकै (बीउ) जात : मनकामना स्थान: बेनी-९, तोरीपानी क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र. सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
क) चल लागत खर्च						
१	खेत जोत्न	पुरुष	संख्या	१.५	७००	१०५०
२	मकै रोप्न	महिला	संख्या	१	१००	१००
३	गोडमेल गर्न	महिला	संख्या	२	६००	१२००
४	रेखदेख तथा हारभेष्ट गर्न	महिला	संख्या	२	६००	१२००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
५	पशु श्रम		हल	०	०	०
६	सिंचाइ जडान		घण्टा	०	०	०
७	स्प्रेयर		घण्टा	०	०	०
८	विउ		के.जी	३	१३०	३९०
९	कम्पोष्ट मल		डोको	१०	१५०	१५००
१०	रासायनिक मल					
	यूरिया		के.जी	३	३०	९०
	डि.ए.पी		के.जी	२	५५	११०
	पोटास		के.जी	१	६०	६०
११	विषादी तथा भिटामिन		प्याकेट	०	०	०
१२	अन्य विविध खर्च		रुपैया	०	०	०
जम्मा चल लागत खर्च (क)						५७००
ख) अचल लागत खर्च						
१	जग्गा कर		रुपैया	१	२५	२५
२	पानी कर		रुपैया	१	२०	२०
३	मर्मत सम्भार खर्च		रुपैया	१	५००	५००
४	हास कट्टि		रुपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)						५४५
जम्मा लागत खर्च (क+ख)						६२४५
१	मुख्य उत्पादन		के.जी	२७५	८५	२३३७५
२	जम्मा आमदानी		रुपैया			२३३७५
३	खुद नाफा		रुपैया			१७१३०
लाभ लागत अनुपात						३.७४

तालिका नं २२

बाली : मकै जात : स्थानीय स्थान : बेनि-४, सुर्खेमेला क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र. सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
क) चल लागत खर्च						
१	खेत जोत्न		पुरुष	संख्या	१	६००
२	मकै रोपन		महिला	संख्या	१	२००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
३	गोडमेल गर्न	महिला	संख्या	१	५००	५००
४	रेखदेख तथा हारभेष्ट गर्न	महिला	संख्या	२	५००	१०००
५	पशु श्रम		हल	१	५००	५००
६	सिंचाइ जडान		घण्टा	०	०	०
७	स्प्रेयर		घण्टा	४	१००	४००
८	विउ		पाथी	१	४५०	४५०
९	कम्पोष्ट मल		बोरा	४०	१००	४०००
१०	रासायनिक मल					
	यूरिया		के.जी	०	०	०
	डि.ए.पी		के.जी	०	०	०
	पोटास		के.जी	०	०	०
११	विषादी तथा भिटामिन		प्याकेट	१	२५०	२५०
१२	अन्य विविध खर्च		रूपैया	१	१०००	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)						८९००
ख) अचल लागत खर्च						
१	जग्गा कर		रूपैया	१	२०	२०
२	पानी कर		रूपैया	०	०	०
३	मर्मत सम्भार खर्च		रूपैया	०	०	०
४	हास कट्टि		रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)						२०
जम्मा लागत खर्च (क+ख)						८९२०
१	मुख्य उत्पादन		डोको	४०	५००	२०००
२	जम्मा आमदानी		रूपैया			२००००
३	खुद नाफा		रूपैया			११०८०
लाभ लागत अनुपात						२.२४

३.५.४ कोदो (Fingermillet)

बैज्ञानिक नाम (Scientific name): *Eleusine corocana*

परिवार (Family): Gramineae

कोदो नेपालमा धान, मकै र गहुँ पछिको चौथो महत्वपूर्ण बाली हो । यो घाँसे परिवार अन्तर्गत पर्दछ । कोदो नेपालको रैथाने बाली हो । यो खेती गर्न सजिलो र पौष्टिकताले भरिएको अन्न बाली हो । परम्परागत रूपमा कोदोको मुख्यतया

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

ढिँडो, रोटी, रक्सी र पशु आहारमा प्रयोग हुने गरेको पाइन्छ। नेपालमा आदिवासी जनजाति समुदायमा कोदोको सांस्कृतिक महत्व पनि रहेको छ। चाडपर्व तथा पुजाआजामा कोदोको रक्सी चढाउने तथा अतिथि सत्कारमा समेत प्रयोग हुने गर्छ। नेपालमा कोदोको क्षेत्रफल पहिले भन्दा घट्दो क्रममा छ। हाल नेपालमा आ.ब. २०७९/०८० मा २२७९३४ हेक्टर क्षेत्रफलमा कोदो खेती भई बार्षिक ३१०८४७ मेट्रिक टन कोदो उत्पादन भएको छ भने म्याग्दीमा आ.ब. २०७९/०८० मा कोदोको उत्पादन २५०० हेक्टर क्षेत्रफलमा ३०७५ मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व १.२३ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनी-२ मा १ रोपनी क्षेत्रफलमा कोदो खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यस्को अनुपात निकालिएको छ।

तालिका नं २३

बाली : कोदो जात: ओखले १ स्थान: बेनी -२ क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
क) चल लागत खर्च					
१	खेत जोत्न	मिनिटिलर	घण्टा	१	८००
२	कोदो रोप्ने ज्यामी	पुरुष	संख्या	०	०
		महिला	संख्या	३	४००
३	गोडमेल गर्न ज्यामी	महिला	संख्या	२	४००
४	रेखदेख तथा बाली कटानी गर्न		संख्या	२	५००
५	पशुश्रम		हल	०	०
७	सिंचाइजडान		घण्टा	०	०
८	स्प्रेयर		घण्टा	०	०
९	विउ (स्थानीय)		के.जी	१	५०
१०	कम्पोष्ट मल		डोको	१०	५०
११	रासायनिक मल				
	यूरिया		के.जी	४	३०
	डि.ए.पी		के.जी	२	४५
	पोटास		के.जी	१	६०
१२	विषादी तथा भिटामिन		प्याकेट	०	०
१३	विविध खर्च		रूपैया	०	०
जम्मा चल लागत खर्च (क)					४६२०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू	
ख) अचल लागत खर्च						
१	जग्गा कर		रूपैया	१	२०	२०
२	पानीकर		रूपैया	०	०	०
३	मर्मत सम्भार खर्च		रूपैया	०	०	०
४	हासकट्टि		रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)					२०	
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					४६४०	
१	मुख्य उत्पादन	धान	के.जी	१६५	५०	८२५०
२	सह उत्पादन	नल	भारी	५	१००	५००
३	जम्मा आम्दानी		रूपैया			८७५०
	खुद नाफा		रूपैया			४११०
लाभ लागत अनुपात					३.७६	

६.६. तरकारी बालीको लाभ लागत विश्लेषण

६.६.१ आलु (Potato)

बैज्ञानिक नाम (Scientific name): *Solanum tuberosum*

परिवार (Family): Solanaceae

आलु नेपालको चौथो प्रमुख खाद्य बाली हो। पहाडि क्षेत्रमा कैयौ स्थानहरू तथा उच्च पहाडी क्षेत्रहरूमा मुख्य बालीको रूपमा र तराई क्षेत्रमा एक प्रमुख तरकारी बालिका रूपमा यसको खेती गरिन्छ। मौसम अनुसार तराईका समथर फाटदेखि उच्च पहाडी भेगको ४४०० मी. को उचाइसम्म यसको खेति गरिएको पाइन्छ। आलुको उत्पत्ति पेरूमा भएको मानिएको छ।

आलुमा कार्बोहाइड्रेट, पोटोसियम, क्याल्सियम, फस्फोरस, भिटामिनए, बी, फलाम हुन्छ। आलु सेवनले रक्तबाहिनीहरू लामो उमेरसम्म लचिला बनिरहन्छन्। आलुलाई पुरक आहारको रूपमा र रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता भएको खाद्यन्न मानिन्छ। विज्ञका अनुसार आलुको बोक्रा हटाउँदा धेरै पोषण तत्व नष्ट हुन्छ। यो बोक्रा नतासी पकाउदा फाईदाजनक हुन्छ। चोट लागेर रगत जमेर निलो भएको ठाउँमा काँचो आलु पिधेर लगाउँदा राम्रो हुन्छ। घामले डढेको, कालो पोतो, चाउरी परेको छालामा काँचो आलुको रसले राम्रो फाइदा हुन्छ। अपच र एसिडिटी भएमा आलुको जुसले ठिक गर्छ। आलुमा अल्कोलाइड्स नामक औषधि तत्व पनि हुन्छ।

नेपालमा आ.व. २०७९/८० मा २०३८१२ हेक्टर क्षेत्रफलमा लगाई ३४७२२०७ मेट्रिक टन उत्पादन भएको पाइन्छ भने म्याग्दीमा आ.ब २०७९/८० मा आलुको उत्पादन १६५० हेक्टर क्षेत्रफलमा लगाई २५४१० मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व १५ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनी-२, खबरा, बेनी-१०, पात्लेखेत, बेनी-३, भुकभुके, अन्नपूर्ण, खिबाङ्ग, र बेनी-३, मुसुडमा १/१ रोपनी क्षेत्रफलमा आलु खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यस्को अनुपात निकालिएको छ।

तालिका नं २४

बाली : आलु जात : एम.एस ४२.२ स्थान : बेनी-२, खबरा क्षेत्रफल : १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू	
अ) लागत सम्बन्धि						
क) चल लागत खर्च						
१	खेतबारी खनजोत	हाते ट्र्याक्टर	घण्टा	१	७००	७००
२	जग्गा तयारी र आलु रोप्ने ज्यामी	महिला	जना	१	५००	५००
		पुरुष	जना	१	६००	६००
३	गोडमेल गर्ने ज्यामी	महिला	जना	२	५००	१०००
४	रेखदेख तथा हारभेस्ट गर्ने	महिला	जना	२	५००	१०००
५	बीउ आलु		के.जी.	७०	६०	४२००
६	गोठे/कम्पोस्ट मल		डोको	६०	५०	३०००
७	रासायनिक मल					
	युरिया		के.जी	०	०	०
	डी. ए. पी.		के.जी	१०	५५	५५०
	पोटास		के.जी	०	०	०
८	बिषादी/सुकुमत्त्व		एकमुष्ट	०	०	०
९	सिंचाई जडान तथा व्यवस्थापन		एकमुष्ट	०	०	०
१०	ढुवानी खर्च		रूपैयाँ	३	६००	१८००
११	जग्गा भाडा		रूपैयाँ	०	०	०
१२	अन्य खर्च		रूपैयाँ	१	१०००	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)				रूपैयाँ		१४३५०
ख) अचल लागत खर्च						
१	औजार उपकरण खरिद (जस्तै: स्प्रेयर)	स्प्रेयर	रूपैयाँ	१	२५०	२५०
२	मेसिनरी औजार मर्मत सम्भार		रूपैयाँ	०	०	०
३	पानी कर		रूपैयाँ	०	०	०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
४	जग्गा कर	रोपनी	१	२५	२५
	जम्मा अचल लागत (ख)	रूपैयाँ			२७५
	जम्मा लागत खर्च (क+ ख)	रूपैयाँ			१४६२५
आ) उत्पादन तथा मूल्य सम्बन्धि					
१	मुख्य उत्पादनको जम्मा मूल्य	रूपैयाँ	७१०	४०	२८४००
२	उप उत्पादनको मूल्य	रूपैयाँ	०	०	०
	जम्मा आम्दानी	रूपैयाँ			२८४००
	खुद नाफा (जम्मा आम्दानी-जम्मा लागत)	रूपैयाँ			१३७७५
	लाभ लागत अनुपात				१.९४

तालिका नं २५

बाली : आलु जात: स्थानीय स्थान: अन्नपूर्ण, खिबाङ्ग क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
अ) लागत सम्बन्धि					
क) चल लागत खर्च					
१	खेतबारी खनजोत	हाते ट्राक्टर	घण्टा	१	७००
२	जग्गा तयारी र आलु रोप्ने ज्यामी	महिला	जना	१	५००
		पुरुष	जना	१	६००
३	गोडमेलगर्ने ज्यामी	महिला	जना	२	५००
४	रेखदेख तथा हारभेस्ट गर्ने	महिला	जना	१	५००
		पुरुष	जना	१	६००
५	बीउ आलु	के.जी.	१००	६०	६०००
६	गोठे/कम्पोस्ट मल	डोको	५०	३५	१७५०
७	रासायनिक मल				
	युरिया	के.जी	०	०	०
	डी. ए. पी.	के.जी	०	०	०
	पोटास	के.जी	०	०	०
८	बिषादी/सुकुमतत्व	एकमुष्ट	०	०	०
९	सिंचाई जडान तथा व्यवस्थापन	एकमुष्ट	०	०	०
१०	ढुवानी खर्च	रूपैयाँ	१	२०००	२०००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
११	जग्गा भाडा		रुपैयाँ	०	०	०
१२	अन्य खर्च		रुपैयाँ	१	१०००	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)			रुपैयाँ			१४६५०
ख) अचल लागत						
१	औजार उपकरण खरिद (जस्तै: स्प्रेयर)		रुपैयाँ	०	०	०
२	मेसिनरी औजार मर्मत सम्भार		रुपैयाँ	०	०	०
३	पानी कर		रुपैयाँ	०	०	०
४	जग्गा कर		रोपनी	१	२५	२५
जम्मा अचल लागत (ख)			रुपैयाँ			२५०
जम्मा लागत खर्च (क+ ख)			रुपैयाँ			१४६७५
आ) उत्पादन तथा मूल्य सम्बन्धि						
१	मुख्य उत्पादनको जम्मा मूल्य		रुपैयाँ	८००	३०	२४०००
२	उप उत्पादनको मूल्य		रुपैयाँ	०	०	०
जम्मा आम्दानी			रुपैयाँ			२४०००
खुद नाफा (जम्मा आम्दानी-जम्मा लागत)			रुपैयाँ			९३२५
लाभ लागत अनुपात						१.६४

तालिका नं २६

बाली : आलु जात : जनकदेव स्थान : रघुगंगा-६, ठाडाखानी क्षेत्रफल : १ रोपनी

क्र.स	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
अ) लागत सम्बन्धि						
क) चल लागत खर्च						
१	खेतबारी खनजोत	हाते ट्रयाक्टर	घण्टा	१.५	१०००	१५००
२	जग्गा तयारी र आलु रोप्ने ज्यामी	महिला	जना	२	८५०	१७००
		पुरुष	जना	०	०	०
३	गोडमेल गर्ने ज्यामी	महिला	जना	२	८५०	१७००
४	रेखदेख तथा हारभेस्ट गर्ने	महिला	जना	२	८५०	१७००
५	बीउ आलु		के.जी.	८०	६५	५२००
६	गोठे/कम्पोस्ट मल		डोको	५०	५०	२५००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.स	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
७	रसायनिक मल				
	युरिया	के.जी	३	२४	७२
	डी. ए. पी.	के.जी	१.५	६०	९०
	पोटास	के.जी	१	५०	५०
८	बिषादी/सुक्ष्मतत्व	एकमुष्ट	१	२००	२००
९	सिंचाई जडान तथा व्यवस्थापन	एकमुष्ट	०	०	०
१०	ढुवानी खर्च	रूपैयाँ	०	०	०
११	जग्गा भाडा	रूपैयाँ	०	०	०
१२	अन्य खर्च	रूपैयाँ	०	०	०
जम्मा चल लागत खर्च (क)		रूपैयाँ			१४७१२
ख) अचल लागत खर्च					
१	औजार उपकरण खरिद	रूपैयाँ	०	०	०
२	मेसिनरी औजार मर्मत सम्भार	रूपैयाँ	१	१५००	१५००
३	पानी कर	रूपैयाँ	१	१००	१००
४	जग्गा कर	रूपैयाँ	१	२०	२०
जम्मा अचल लागत (ख)		रूपैयाँ			१६२०
जम्मा लागत खर्च (क+ ख)		रूपैयाँ			१६३३२
आ) उत्पादन तथा मूल्य सम्बन्धि					
१	मुख्य उत्पादनको जम्मा मूल्य	रूपैयाँ	१०००	३०	३००००
२	उप उत्पादनको मूल्य	रूपैयाँ	०	०	०
जम्मा आम्दानी		रूपैयाँ			३००००
खुद नाफा (जम्मा आम्दानी-जम्मा लागत)		रूपैयाँ			१३६६८
लाभ लागत अनुपात					१.८४

६.६.२ गोलभेंडा (Tomato)

Scientific Name—*Lycopersicon esculentum*

Family—Solanaceae

नेपालमा गोलभेंडा आलुपछि सबभन्दा धेरै क्षेत्रफल ओगटेको एक उच्च कोटीको तरकारी हो। गोलभेंडा सोलानेसी परिवार अन्तर्गत पर्ने फल समूहको तरकारी बाली हो। गोलभेंडालाई पकाएर, सलाद बनाएर वा प्रशोधन गरेर खानको परीकार तयार पार्न सकिन्छ। गोलभेंडा औषधिको गुणहरूले सम्पन्न शक्तिको श्रोत पनि हो। यसमा पाइने लाइकोपिन क्यान्सर रोग बिरुद्ध लड्न सक्ने क्षमता भएको हुन्छ। गोलभेंडामा भिटामिन ए, बी, सी, इ र खनिजतत्वहरूमा

फस्फोरस, क्याल्सीयम, फलाम आदी पाईन्छ। यस्मा प्रशस्त भिटामिन सी पाइने भएकोले यस्ताई गरिबको सुन्तला पनि भनिन्छ। भिटामिन सी बाहेक यस्मा ए, बी, ई तथा क्याल्सियम पनि पाइन्छ। गोलभेंडा सामान्यतया चिसो सुख्खा र घाम लाग्ने मौसममा राम्रो हुन्छ साथै यसले धेरै तुसारो तथा वर्षा सहन सक्दैन। गोलभेंडा न्यानो तथा गर्मी हावापानी चाहिने बाली हो। गोलभेंडा पहाडमा ग्रीष्म र वर्षा याममा र तराइको लागी हिउदे तरकारी बाली हो र बाली उत्पादनको लागी लामो याम चाहिन्छ। यसको खेतिको लागी उपयुक्त तापक्रमको दायरा २० देखि २४ डिग्री सेन्टिग्रेड हो र १६ डिग्री से. भन्दा कम र २७ डिग्री से. भन्दा बढी उपयुक्त हुदैन। विउ अंकुरणको लागी उपयुक्त तापक्रम १८ डिग्री से. देखि २६ डिग्री से. सम्म हो। तापक्रम ५ डिग्री से. भन्दा तल भएमा बोट मर्दछ। फल लाग्नलाई २५ देखि २८ डिग्री से. सबैभन्दा राम्रो हुन्छ। ३५ डिग्री से. भन्दा माथिको तापक्रममा परागकण सुक्ने भएकोले फल लाग्दैन र फल लाग्ने पनि फलको आकार बिग्रिन्छ। गोलभेंडाको फलमा ३ किसिमका रंग चढ्छन्। १० डिग्री से. भन्दा कम तापक्रममा गोलभेंडाको फलमा रातो र पहिलो रङ चढन सक्दैन। २० देखि २५ डिग्री सेन्टिग्रेडमा रातो र पहिलो दुवै रङको बिकास हुन्छ। तापक्रम ४० डिग्री से. भन्दा माथी गएमा फलमा रातो रङको बिकास रोकिन्छ।

गोलभेंडा खेती मौसमी तथा बेमौसमी दुवै किसिमबाट गर्न सकिन्छ। नेपालमा प्लाष्टिक टनेलभित्र बेमौसमी तरकारी खेतीको शुरूवात आजभन्दा २२-२५ वर्ष अघि क्षेत्रिय कृषि अनुसन्धान केन्द्र लुम्लेको अगुवाईमा भएको हो। हाल विभिन्न पहाडी जिल्लामा किसानहरू सिल्पोलीन तथा युभि प्लाष्टिकको प्रयोग गरी ब्यबसायीक बेमौसमी गोलभेंडा खेती तर्फ आकर्षित भएका छन्। प्लाष्टिक घर निर्माण गर्दा निर्माण गर्ने ठाँउको तापक्रम तथा लगाउने जातमा विचार पुऱ्याउनु पर्छ। यदि उचाइ कम भएको ठाँउ छ भने तापक्रम बढी हुने हुँदा अग्लो घर बनाउनु पर्दछ। बढी उचाइ भएको ठाँउमा प्लाष्टिक घर केही होचो बनाउँदा हुन्छ। घर बनाउदा हावा ओहोरदोहोर गर्ने ठाँउ भएको बनाउनु अत्यावश्यक छ। यसो गर्दा तापक्रममा नियन्त्रित भई रोग तथा किराहरूको प्रकोपलाई न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ।

म्याग्दी जिल्लामा आ.ब. २०७९/८० मा गौलभेंडाको उत्पादन ९० हेक्टर क्षेत्रफलमा १३६८.९० मेट्रिक टन रहेको छ। म्याग्दीमा गौलभेंडाको उत्पादकत्व १५.२१ मेट्रिक टन प्रति रहेको छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनी २, खबरामा टनेलमा र खुल्ला जमिनमा गोलभेंडा खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यस्को अनुपात निकालीएको छ। गोलभेंडा खेती गर्दा टनेल निर्माण गर्दाको पहिलो वर्ष लाभ लागत कम भएता पनि दोश्रो वर्षमा ३ भन्दा बढी पाइएको छ। त्यस्तै गरी खुल्ला जमिनमा गरेको गोलभेंडा खेतीमा पनि लाभ लागत २ भन्दा बढी पाइएको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

तालिका नं २७

बाली : टमाटर जात: सिर्जना (टनेलमा) स्थान: बेनी २, खबरा टनेलमा १४४ वर्गमिटर क्षेत्रफलमा

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
			पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
क) चल लागत खर्च								
१) नर्सरी ब्याड व्यवस्थापन खर्च								
१.१	खेत जोत्ने तथा तयारी खर्च	जना	१	८५०	८५०	१	८५०	८५०
१.२	बीउ खरिद	पाकेट	१	८००	८००	१	८००	८००
१.३	विषादी तथा भिटामिन खरिद	एकमुष्ट	१	५००	५००	१	५००	५००
१.४	रासायनिक तथा कम्पोष्ट मल	एकमुष्ट	१	३००	३००	१	३००	३००
जम्मा (१)					३२५०			३२५०
२) बलि लगाउने तथा हुर्काउने खर्च								
२.१	खेत जोत्ने तथा तयारी खर्च	घण्टा	१	८००	८००	१	८००	८००
२.२	टमाटर रोप्न र ड्याड बनाउन ज्यामी	जना	१	८००	८००	१	८००	८००
२.३	गोठे तथा कम्पोष्ट मल	डोको	३०	५०	१५००	३०	५०	१५००
२.४	रासायनिक मल							
	यूरेया	के.जी	५	२५	१२५	५	२५	१२५
	डी.ए.पी	के.जी	८	५५	४४०	८	५५	४४०
	पोटास	के.जी	५	४५	२२५	५	४५	२२५
२.५	गोडमेल गर्न ज्यामी	जना	२	८००	१६००	२	८००	१६००
२.६	विषादी तथा सुक्ष्मतत्व	एकमुष्ट	१	१०००	१०००	१	१०००	१०००
२.७	सिंचाई तथा अन्य खर्च	जना	१	८००	८००	१	८००	८००
जम्मा (२)					७२९०			७२९०
३) बाली हारभेष्ट तथा कटानी पछिको खर्च								
३.१	बाली टिप्न	जना	४	८००	३२००	४	८००	३२००
३.२	हुवानी खर्च	एकमुष्ट	१	४०००	४०००	१	४०००	४०००
३.३	यन्त्र उपकरण मर्मत सम्भार खर्च	एकमुष्ट	१	५००	५००	१	५००	५००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
			पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
३.४	अन्य खर्च	एकमुष्ट	१	१५००	१५००	१	१५००	१५००
जम्मा (३)					९२००			९२००
जम्मा चल लागत खर्च (१+२+३)					१९७४०			१९७४०
ख) अचल लागत खर्च								
१	प्लाष्टिक घर निर्माण	वटा	२	५०००	१००००	०	०	०
२	थोपा सिंचाई सेट	सेट	१	७०००	७०००	०	०	०
३	अन्य उपकरण खरिद	बास	३०	३००	९०००	०	०	०
४	जग्गा कर	रूपैया	०	०	०	०	०	०
५	ह्रासकट्टि	रूपैया	०	०	०	१	५००	५००
जम्मा अचल लागत खर्च					२६०००			५००
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					४५७४०			२०२४०
१	मुख्य उत्पादन	केजी	१२००	६०	७२०००	११५०	६५	७४७५०
२	जम्मा आम्दानी				७२०००			७४७५०
३	खुद नाफा				२६२६०			५४५१०
लाभ लागत अनुपात					१.५७			३.६९

तालिका नं २८

बाली : टमाटर जात : सिर्जना स्थान : बेनी २, खबरा क्षेत्रफल : १ रोपनी

खुल्ला जमिनमा (१ रोपनी क्षेत्रफलमा)

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
क) चल लागत खर्च					
१) नर्सरी ब्याड व्यवस्थापन खर्च					
१.१	खेत जोत्ने तथा तयारि खर्च	जना	१	८५०	८५०
१.२	वीड खरिद	पाकेट	२	१०००	२०००
१.३	विषादी तथा भिटामिन खरिद	एकमुष्ट	२	४००	८००
१.४	रासायन तथा कम्पोष्ट मल	एकमुष्ट	१	५००	५००
जम्मा					४९५०
२) बलि लगाउने तथा हुर्काउने खर्च					
२.१	खेत जोत्ने तथा तयारि खर्च	घण्टा	२	८००	१६००
२.२	टमाटर रोप्न र ड्याड बनाउन ज्यामी	जना	१	८००	८००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
२.३	गोठे तथा कम्पोष्ट मल	डोको	५०	५०	२५००
२.४	रसायनिक मल				
	यूरेया	के.जी	८	२५	२००
	डी.ए.पी	के.जी	११	५५	६०५
	पोटास	के.जी	८	४५	३६०
२.५	गोडमेल गर्न ज्यामी	जना	५	८००	४०००
२.६	विषादी तथा सुक्ष्मत्व	पाकेट	४	२५०	१०००
२.७	सिंचाई तथा अन्य खर्च	जना	१	५००	५००
जम्मा					११५६५
३) बाली हारभेष्ट तथा कटानी पछिको खर्च					
३.१	बाली टिप्न	जना	४	८००	३२००
३.२	ढुवानी खर्च	एकमुष्ट	१	४०००	४०००
३.३	यन्त्रउपकरण मर्मत सम्भार खर्च	एकमुष्ट	१	५००	५००
३.४	अन्य खर्च	एकमुष्ट	०	०	०
जम्मा					७७००
जम्मा चल लागत खर्च					२३४१५
ख) अचल लागत खर्च					
१	जग्गा कर	रूपैया	१	२५	२५
२	मर्मत सम्भार खर्च	रूपैया	०	०	०
३	हासकट्टी	रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च					२५
जम्मा लागत खर्च					२३४४०
१	मुख्य उत्पादन	केजी	१४००	५०	७००००
२	जम्मा आम्दानी				७००००
३	खुद नाफा				४६५६०
लाभ लागत अनुपात					२.९८

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

तालिका नं २९

बाली : टमाटर जात : अमिता, डालिमा स्थान : बेनी-२, खबरा खुल्ला जमिनमा (१ रोपनी क्षेत्रफलमा)

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
क) चल लागत खर्च					
१) नर्सरी ब्याड व्यवस्थापन खर्च					
१.१	नर्सरी ब्याड तयारि खर्च	एकमुष्ट	१	८००	८००
१.२	वीउ खरिद	पाकेट	२	१०००	२०००
१.३	विषादी तथा भिटामिन खरिद	एकमुष्ट	२	४००	८००
१.४	कम्पोष्ट मल	के.जी	१	७०	७०
जम्मा					३६७०
२) बलि लगाउने तथा हुर्काउने खर्च					
२.१	खेत जोत्ने तथा तयारि खर्च	घण्टा	३	८००	२४००
२.२	टमाटर रोपन र ड्याड बनाउन ज्यामी	जना	१	८००	८००
२.३	गोठे तथा कम्पोष्ट मल	डोको	१००	५०	५०००
२.४	रासयेनिक मल				
	यूरेया	के.जी	०	०	०
	डी.ए.पी	के.जी	१५	५५	८२५
	पोटास	के.जी	०	०	०
२.५	गोडमेल गर्न ज्यामी	जना	७	६००	४२००
२.६	विषादी तथा सुक्ष्मतत्व	पाकेट	०	०	०
२.७	सिंचाई तथा अन्य खर्च	जना	०	०	०
जम्मा					१३२२५
३) बाली हारभेष्ट तथा कटानी पछिको खर्च					
३.१	बालि टिप्न	जना	३	८००	२४००
३.२	ढुवानी खर्च	एकमुष्ट	१	५०००	५०००
३.३	यन्त्रउपकरण मर्मत सम्भार खर्च	एकमुष्ट	१	५००	५००
३.४	अन्य खर्च	एकमुष्ट	०	०	०
जम्मा					७९००
जम्मा चल लागत खर्च					२४७९५
ख) अचल लागत खर्च					
१	जग्गा कर	रूपैया	१	२५	२५

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
२	मर्मत सम्भार खर्च	रुपैया	०	०	०
३	हासकट्टी	रुपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च					२५
जम्मा लागत खर्च					२४८२०
१	मुख्य उत्पादन	केजी	१०००	५०	५००००
जम्मा आम्दानी					५००००
खुद नाफा					२५१८०
लाभ लागत अनुपात					२.०१

६.६.३ काँक्रो (Cucumber)

Scientific name: *Cucumis sativus*

Family: Cucurbitaceae

काँक्रो नेपालको एक महत्वपूर्ण लहरे बाली हो। यसको उत्पत्ती नेपालको पहाडी क्षेत्रमा भएको विश्वास गरिएको छ। यसको खेती गर्मी तथा न्यानो मौसमको आवश्यकता पर्दछ। यसको खेती नेपालका परापूर्वकालदेखि नै गर्दै आएको पाइन्छ। सलादको रूपमा काँचै, चिरापारी नून खुर्सानी दली खाने तरकारी खाने अचार बनाई पनि गरिन्छ। नेपालमा यसको खेती मौसमी बालीको रूपमा चैत्र बैशाखमा लगाई भाद्र आश्विनसम्म फल लिने गरिन्थ्यो भने हाल व्यवसायिक रूपमा यसको वर्षेभरि गर्न सुरु गरिएको छ।

काँक्रोमा पानीको मात्रा ९६ प्रतिशत हुन्छ, मानिसको शरीरमा पानी आपूर्ति गर्न काँक्रो सबैभन्दा महत्वपूर्ण हुन्छ। सूर्यको किरणद्वारा उत्पन्न हुने समस्याका लागि काँक्रो लाभदायी हुन्छ। यसको बोक्रामा नै म्याग्नेसियम, पोट्यासियम र सिलिकनजस्ता तत्व हुन्छन्। यसले शरीरमा भएको हानिकारक तत्वलाई प्रभावकारी रूपमा बाहिर निकाल्छ। मृगौलाको पत्थरीमा यो निकै लाभकारी मानिन्छ। काँक्रो एन्टिअक्सिडेन्टले भरिपूर्ण हुन्छ। यसमा पाइने भिटामिन ए, बि र सिले रोग प्रतिरोधी क्षमतामा वृद्धि गर्छ र यसमा पाइने फाइबर र पानीले खाना पचाउन सहयोग गर्छ। काँक्रोमा पाइने सिलिका कपाल, नड र छालाका लागि महत्वपूर्ण मानिन्छन्, त्यसैले काँक्रो सौन्दर्यता बढाउने खाद्यपदार्थ हो। यसमा पाइने उच्च एन्टिअक्सिडेन्टले जोर्नी दुखाईलाई कम गर्न मद्दत गर्छ। यसले युरिक एसिडको लेभललाई पनि घटाउँछ। यसले इन्सुलिन उत्पादनका लागि प्याडक्रियाजलाई सहयोग गर्छ, त्यसैले काँक्रो मधुमेहका रोगीका लागि उपयोगी हुन्छ। म्याग्दी जिल्लामा आ.ब. २०७९/८० मा काँक्रोको उत्पादन ७७.२८ हेक्टर क्षेत्रफलमा ११५८.२५ मेट्रिक टन रहेको छ। म्याग्दीमा काँक्रोको उत्पादकत्व १४.९ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनी-२, खबरामा १ रोपनी क्षेत्रफलमा काँक्रो खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यसको अनुपात निकालिएको छ। काँक्रो खेती गर्दा लाभ लागतको अनुपात ४ भन्दा बढी पाइएको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

तालिका नं ३०

बाली : काक्रो जात: भक्तपुर लोकल

स्थान : बेनी-२, खबरा

क्षेत्रफल : १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर	जम्मा
क) चालु खर्च					
१	जमिनको तयारी मिनिटिलर	घन्टा	२	१०००	२०००
२	बिरूवा रोप्ने ज्यामी	जना	२	६००	१२००
३	थाक्राका लागी बास	वटा	१६	२००	३२००
४	बिउ	प्याकेट	३	३५०	१०५०
५	प्राञ्चारिक मल	डोको	१००	६०	६०००
६	रासायनिक मल				
	युरिया	के.जी	३	३०	९०
	डि ए पि	के.जी	२	६५	१३०
	पोटास	के.जी	१	५०	५०
७	सुक्ष्म खाद्य तत्व	ल.स	१	२०००	२०००
८	स्प्रेयर खरिद	संख्या	१	२००	२००
९	गोडमेल तथा रेखदेख	जना	२	५००	१०००
१०	बाली संरक्षण	ल.स	१	५००	५००
११	सिंचाइ व्यवस्थापन	ल.स	१	५००	५००
जम्मा चल लागत खर्च (क)					१७९२०
ख) स्थिर खर्च					
१	जग्गा कर	रूपैया	१	२०	२०
२	पानी कर	रूपैया	१	१००	१००
३	मर्मत सम्भार खर्च	रूपैया	०	०	०
४	हास कट्टी	रूपैया	०	०	०
जम्मा स्थिर खर्च (ख)					१२०
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					१८०४०
१	मुख्य उत्पादन	के.जी	१६००	५५	८८०००
२	जम्मा आम्दानी	रूपैया			८८०००
खुद नाफा		रूपैया			६९९६०
लाभ र लागत अनुपात					४.९

६.६.४ च्याउ (Mushroom)

च्याउ एक प्रकारको दुसी हो । यो पौष्टिक रूपमा एकदमै स्वादिलो र गुणकारी हुन्छ । च्याउलाई सेतो तरकारी (White vegetable) वा हाडरहित तरकारी (Boneless Vegetable Meat) पनि भनिन्छ । च्याउमा प्रोटीन, भिटामिन (ए, बि, सि) मिनरल, क्याल्सियम, फस्फोरस इत्यादि पाइन्छ । च्याउमा कम चिल्लो पदार्थ, कार्बोहाइड्रेट पाइने भएकोले मुटुको बिरामी र मधुमेहको बिरामीको लागि अत्यन्त राम्रो मानिन्छ । धेरै मात्रामा रेसा पाइने हुनाले पाचन क्षमतालाई पनि बढाउँछ । हामीले खाने च्याउको भागलाई फलनायक (Fruiting body) भनिन्छ । च्याउमा हरितकण हुँदैन र यसले आफ्नो खाना आफैँ बनाउन सक्दैन । त्यसैले च्याउ खेती गर्दा खानाको स्रोत उपलब्ध गराउनुपर्दछ ।

नेपालमा विषालु जङ्गली च्याउदेखि विभिन्न खानयोग्य च्याउहरू पाइन्छन् । नेपालमा अहिले निम्नलिखित खानयोग्य च्याउहरूको खेती गरिँदै आएको छ ।

- गोब्रे च्याउ (White button mushroom)
- कन्ये च्याउ (Oyster mushroom)
- मृगे च्याउ (Shitake mushroom)
- पराले च्याउ (Paddy straw mushroom)
- भुटकी वा सफेरा (Puff balls)
- सडाँका वा भुँइफोर (Termitomyces spp.)
- गुच्छी च्याउ (Morcellas spp.)

नेपालमा बढी मात्रामा व्यवसायीक रूपमा गोब्रे र कन्ये च्याउ उत्पादन गरिन्छ भने अहिले आएर सिताके च्याउको व्यवसायिक रूपमा खेती विभिन्न ठाउँमा फस्टाउँदै गएको छ ।

१. गोब्रे च्याउ खेती गर्ने तरिका

क. खेती गर्ने ठाँउ

अरू बाली जस्तो च्याउलाई माटोमा लगाइदैन । च्याउ खेती गर्नको लागि उचित तापक्रम सापेक्षिक आर्द्रता र हावाको प्रवाह भएको छुट्टै घर वा कुनै टनेल बनाइन्छ । घर निर्माणका लागि भन्दा कम लागत लाग्ने हुनाले आजभोली च्याउ खेती गर्नका लागि टनेल परालको छाप्रो आदिको प्रयोग गर्न थालिएको छ ।

ख. खेती गर्ने समय

प्रायः नेपालको तराई भू-भागदेखि लिएर उच्च पहाडी क्षेत्रमा गोब्रे च्याउको खेती गर्न सकिन्छ तर त्यसका लागि उपयुक्त समय छान्नु जरूरी हुन्छ ।

तालिका नं ३१ विभिन्न क्षेत्रमा च्याउलाई लगाउने र च्याउ बाली लिने समय

भौगोलिक क्षेत्र	लगाउने समय	उत्पादन लिने समय
पहाडी क्षेत्र	आषाढ श्रावण	असोज देखि मङ्सिर
तराई क्षेत्र	कार्तिक अन्त्यतिर	पौष माघ

ग. कम्पोस्टको तयारी

च्याउलाई खानेकुरा प्रदान गरेर यसलाई विकास गर्न प्रयोग हुने माध्यमलाई कम्पोस्ट भनिन्छ ।

घ. खेती गर्ने कोठाको सरसफाइ

च्याउ खेती गर्ने कोठाको कुना कप्चेरा सबै सफा गर्नुपर्दछ । कोठालाई विसंक्रण गर्नको लागि दुसिनाशक विषादी २५ ग्राम बेभिस्टिन प्रति लिटर पानीमा मिसाएर छर्न सकिन्छ ।

ङ. ब्याड बनाउने तरिका

पाकेको कम्पोस्टलाई कोठाको वा टनेलको करिब ७ इन्च जति मज्जाले थिचेर राखिन्छ ।

च. बिउ छर्ने तरिका

ब्याडमा च्याउको बिउ छरिन्छ । बिउ छर्ने बेलामा ब्याडमाथी बिउ राखिन्छ त्यसको २ इन्च माथि कम्पोस्ट राखिन्छ र फेरी बिउ राखिन्छ । १००० के.जी. परालबाट बन्ने कम्पोस्टमा ५ के.जि. च्याउको बिउ लगाइन्छ । बिउलाई छरिसकेपछि ब्याडलाई प्लास्टिकले छोपिन्छ । बिउलाई हातले समाल्नु अगाडि विसंक्रण गर्नुपर्छ ।

छ. ब्याडमा केसिड गर्ने तरिका

कुनै अध्यारो कोठामा ब्याडमा बिउ छरिन्छ तब २० दिनको अन्तराल पश्चात ब्याड सबै ढुसिले भरिन्छ । यस्तो ब्याडलाई १-२ इन्च बाक्लो गरि माटोले छोप्ने प्रक्रियालाई केसिंग भनिन्छ । केसिंग गर्ने करिब ७-११ इन्चमुनिको दोमट वा चिम्टाइलो माटो निकालिन्छ । यसरी निकालिएको १०० के जी माटोको लागी करिब २ के.जि. चुना मिसाइन्छ । त्यसपछि माटामा फर्माकिन र पानी २:३ को अनुपातमा मिसाइन्छ । जबसम्म फर्माकिनको गन्ध हट्दैन तबसम्म माटोलाई छोपेर राखिन्छ ।

ज. तापक्रम व्यवस्थापन

च्याउ रोपेको करिब ११ दिनसम्म तापक्रम २५° से राखिन्छ भने सापेक्षिक आर्द्रता ८०% हुनुपर्दछ । च्याउ रोपेको ११ दिन पश्चात १४-१५° से तापक्रममा राख्न सकिन्छ ।

झ. च्याउ टिप्ने तरिका

केसिङ गरेको करिब ३ हप्ता पश्चात च्याउ उम्रेर कनिका जस्तो देखिन्छ । त्यसको एक हप्तामै टिप्न लायक हुन्छ । जसलाई करिब ३ महिनासम्म टिप्न सकिन्छ । १००० के जि परालबाट करिब २५० केजिसम्म च्याउ उत्पादन गर्न सकिन्छ । च्याउ टिप्दा कुनै पनि भाग माटामा नछुट्ने गरी टिप्नुपर्दछ ।

२. कन्ये च्याउ खेती प्रविधि

नेपालमा बढी मात्रामा उत्पादन गरीने च्याहरूमध्ये कन्ये च्याउ एक हो । कन्ये च्याउ खेती गर्दा सामान्यतया २० देखि ३०० से सम्मको तापक्रम आवश्यक पर्दछ । च्याउलाई गुम्साउँदा केहि मात्रामा बढी तापक्रम र फल्ले बेलामा केही कम तापक्रम आवश्यक पर्दछ । त्यस्तै यो च्याउ ७० देखि ८५ प्रतिशतसम्म सापेक्षिक आर्द्रता भएमा राम्रो मानिन्छ । त्यस्तो अवस्था सिर्जना गर्न सकेमा च्याउलाई जुनसुकै ठाँउमा जतिबेला पनि लगाउन सकिन्छ ।

क. च्याउ खेती गर्ने ठाँउ छनोट

बजारबाट नजिक भएको, कुखुरा र बङ्गुर पालनबाट केही टाढा रहेको राम्रो हावाको सञ्चार भएको ठाँउ उपयुक्त हुन्छ ।

ख. खेती गर्ने कोठा र त्यसको सरसफाइ

च्याउ खेती गर्न पक्की घर वा कच्ची पोलिथीनको टनेल वा छाप्रो प्रयोग गर्न सकिन्छ । कोठा एकदम सफा र संक्रामक जीवाणुरहित हुनुपर्छ । च्याउलाई गुम्साउँदा अध्यारो कोठा र फलाउँदा अलि खुला रूपमा फैलाउनुपर्छ ।

ग. परालको तयारी

कन्ये च्याउ सामान्यतया परालमा राख्ने गरिन्छ । परालमा बिउ राख्नुभन्दा अगाडि बाफले वा रसायनले विसंक्रमण गर्नुपर्छ ।

घ. बिउ रोप्ने

च्याउको बिउलाई बोलीचालीको भाषामा स्पन भनिन्छ । तयार भएको पराललाई चिसो हुन दिएपछि १२ इन्चको प्लाष्टिकको भोलामा राख्दै च्याउको बिउ राख्नुपर्छ । ३०० ग्राम च्याउको बिउ १६ के.जी. परालमा राखिन्छ । बिउ राखिसकेपछि धागोले हावा नछिर्ने गरी प्लाष्टिकलाई बाधिन्छ ।

ङ. च्याउलाई गुम्साउने

बिउ राखेर पराल खाँदेर पोको पारेको प्लाष्टिकलाई बाधिँएको पोकालाई अँध्यारो कोठामा २५° से तापक्रममा करिब ३ हप्ता जती राखिन्छ । यस अवधीमा सबै पराललाई दुसीले ढाकेको हुन्छ । प्लाष्टिक काटेर हटाएपछि पोकालाई च्याउ फलाउने कोठामा राखिन्छ ।

च. च्याउलाई फलाउने

यस्को लागी पनि विसंक्रमण गरेको कोठा हुनुपर्छ । च्याउका पोकाहरूलाई एक अर्कालाई नछुने गरी राख्नुपर्दछ । च्याउ फल्ने कोठामा सापेक्षिक आर्द्रता बढी चाहिने हुनाले दिनमा ३-४ पटकसम्म पानी छर्कनुपर्छ । कोठामा राखेको ३-४ दिनसम्ममा कनीका जस्ता च्याउहरू देखिन थाल्दछन् र त्यसको ४-५ दिनमा पूर्ण च्याउ फल्छ ।

३. सिताके (मृगो) च्याउ खेती गर्ने तरिका

सिताके च्याउको वैज्ञानिक नाम लेन्टिनुला एडोड्स हो । मृगको छाला जस्तो यसको रङ्ग भएकाले यसलाई नेपालीमा मृगो च्याउ भनिएको हो । यसको खेती चिनबाट सुरु भएको हो । उत्पादनको दृष्टिकोणले यो संसारको दोस्रो ठूलो च्याउ हो ।

सिताके च्याउ खेति प्रविधि

यसको खेती दुई तरिकाबाट गर्न सकिन्छ ।

- काठको मुढामा गरिने खेती (Natural Log Cultivation)
- ब्यागमा गरिने खेती (Synthetic Cultivation)

काठको मुढामा गरिने खेति

खेतीका लागि प्रयोग हुने मृगे च्याउको नशलहरूलाई तीन समूहमा विभाजन गरिएको छ ।

- २० डिग्री सेन्टिग्रेड वा माथिको तापक्रममा फल्ने
- १०-१५ डिग्री सेन्टिग्रेड तापक्रममा फल्ने
- १० डिग्री सेन्टिग्रेड वरिपरिको तापक्रममा फल्ने

यसरी फरक-फरक नशलको प्रयोग गरेर बर्षेभरि यसको खेति गर्न सकिन्छ ।

काठको छनौट

मुढाका लागि विभिन्न किसिमका चौंडा पात भएका कडा किसिमका काठ हुने रूखहरू प्रयोग भएको पाइन्छ । सुरूमा जापानमा सि (shi-castanopsis) प्रजातिको रूखहरू प्रयोग हुने हुँदा च्याउको नाम सिताके रहन गएको हो । यद्यपी अहिले धेरै जसो बाँज (oak) का प्रजातिहरू प्रयोग हुने गरेको पाइन्छ । नेपालमा गरिएका केहि प्रारम्भिक अध्ययन अनुसार उतिस, सौर, लाकुरी, धाले कटुस आदि खेतीको लागि उपयुक्त देखिएको छ ।

एक मीटर लम्बाई र ९-१८ से.मि. गोलाई भएको मुढा साथै १५-२० वर्ष पुरानो रूख उपयुक्त हुन्छ । मुढा पत्भर पछि र नयाँ कोपिलाहरू पलाउनुअघि काट्नु पर्दछ । मुढा बोक्रसहितको हुनु पर्दछ । मुढा काटिसकेपछि २०-२५ दिन सम्म रूखको छहारी वा स्याउला वा परालले छोपेर सुकाउनु पर्दछ । रूखमा चिस्यानको मात्रा ४०-४५ प्रतिशत र पी.यच.४.५-५.५ हुनु हानिकारक दुसीहरूको संडक्रमण हुन्छ र चिस्यान २० प्रतिशत भन्दा कम भएमा माईसेलियमको विकास नै हुँदैन ।

स्पन् र स्पनिङ्ग

स्पनिङ्गको लागि काठको धुलोमा आधारित स्पन् वा काठको ठेडीमा विकास गरिएको (वुड प्लग) स्पन्को प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

वुड प्लग स्पन्को लागि मुढामा पार्ने प्वालको नाप जत्रै (३८३ से.मि.) साना वेलनाकार काठका टुक्राहरू काटेर रातभरी पानीमा भिजाउनु पर्दछ । त्यसपछि काठका टुक्राहरू छानेर बोतल वा जारमा प्याक गरि कम्तिमा एक घण्टा विसडक्रमण गर्नु पर्दछ । सेलाएपछी बोतललाई माईसेलियल प्लगले निवेशन गरेर टुक्राहरू पुरै माईसेलियमबाट नढाकुन्जेल्सम्म ओथारो राख्नु पर्दछ ।

काठको मुढामा प्वाल पार्ने तरिका

बर्मा वा ड्रिलिङ्ग मेशिन प्रयोग गरेर मुढामा उपयुक्त तरिकाले प्वाल पारिन्छ । १.०-१.५ से.मी. डायमिटर र १.५-२.० से.मी गहिरो प्वाल सबभन्दा उपयुक्त हुन्छ । प्वाल बोक्रभित्र काठमा कम्तिमा १ से.मी गहिरो र २०-३० से.मी. को फरकमा हुनु पर्दछ । एउटा हारदेखि अर्को हारको दुरी ५-६ से.मी. र एउटा हारका प्वालहरू अर्को हारका प्वालहरू अर्को हारका प्वालहरूको बिचमा हुनु पर्दछ ।

काठको मुढामा प्वाल परिसकेपछि काठको धुलोमा तयार गरिएको स्पन् वा बुड प्लग स्पन्ले प्वाल पुरे कोरा मैनले टाल्नु पर्दछ । स्पनिङ्गको लागि काठको धुलोमा तयार स्पन् भन्दा बुड प्लग स्पन् सजिलो हुन्छ तर महँगो हुन्छ ।

काठको धुलोमा तयार गरिएको स्पन्ले प्वाल पुर्दा धेरै थिच्नु हुँदैन अर्थात खुकुलो गरी पुर्नु पर्दछ । दुबै खालको स्पन् ४-१० डिग्री सेन्टिग्रेडमा अधिकतम ६ महिनासम्म भण्डारण गर्न सकिन्छ । स्पनिङ्ग जहिले पनि छहारीमा गर्नु पर्दछ ।

स्पनिङ्गपछि मुढाको हेरचाह

काठको प्रजाति, मुढाको नाप, च्याउको नशल, स्पनको मात्रा, चिस्यान, तापक्रम आदिको आधारमा स्पनरन पूरा हुन ६-१८ महिनासम्म लाग्न सक्दछ । स्पनिङ्ग गरिसकेको मुढामा छिटो र राम्रो माईसेलियम विकासको लागि दुई वटा कुरामा विशेष ध्यान दिनु पर्दछ ।

- मुढामा भएको चिस्यान
- मुढा वरिपरीको तापक्रम

छिटो र राम्रो माईसेलियम विकासको लागि आवश्यक अनुकूलतम अवस्थाहरू (तापक्रम १८-२७ डिग्री सेन्टिग्रेड, सापेक्षिक आर्द्रता ५०-७० प्रतिशत र उचित मात्रामा हावा सञ्चालन) मिलाउन मुढा राख्ने उपयुक्त ठाउँ र चाड लगाउने उपयुक्त विधिको छनौटमा राम्रोसँग ध्यान दिनु पर्दछ ।

- ठाउँ छनौट गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू
- केहि मात्रामा घाम छिर्न सक्ने आंशिकरूपमा छहारी र उच्च सापेक्षिक आर्द्रता भएको हुनुपर्ने
- जमिन उत्तरी गोलार्द्धमा दक्षिण पूर्व तिर दक्षिणी गोलार्द्धमा उत्तरपूर्वतिर ढल्केको हुनु पर्ने
- राम्रो निकास भएको बलौटे माटो हुनु पर्ने

मुढा चाँड लगाउँदा तीन तरिकाबाट लगाउन सकिन्छ ।

तालिका ३२. मुढा चाड लगाउने विभिन्न विधिहरू

चाड लगाउने विधि	फाईदा	वेफाईदा
क्रिस्क्रस	सजिलो	माथिल्लो मुढा चाँडै सुक्ने भएकोले हेरफेर गरिराख्नु पर्ने
X-आकर	हावा राम्रोसँग संचालन हुनसक्ने	धेरै हावा चल्ने ठाउँमा मुढा धेरै चाँडो सुक्ने
एकातिर ढल्केको	जमिनको अवस्था र मौसम अनुसार मिलाउन सक्ने	मुढा बढी सुक्ने कुरामा विशेष ध्यान दिनु पर्ने

मुढाको चाड लागिसकेपछि चाडमा चिस्यानको मात्रा कायम राख्न जुटको बोरा वा गुन्डी वा स्याउला वा प्वाल परेको प्लास्टिक सीटले छोप्नु पर्दछ । यसरी चाडलाई लामो समयसम्म छोप्दा बोक्रामाथि अनावश्यक दुसीहरूको विकास हुने भएकोले १ अथवा २ महिनापछि पुरानो चाडलाई भत्काएर अर्को नयाँ चाड लगाउनु पर्दछ । मुढाको अत्यधिक सुख्खा वा ओसिलो अवस्था बाहेक चाडको खासै हेरचाह गरि राख्नुपर्दैन । मौसम धेरै आर्द्र भएको बेला मुढामा अनावश्यक दुषीहरू आफैँ उम्रिन्छन् । यस्तो अवस्थामा मुढालाई बाहिर फिँजाउन पर्दछ र जमेको पानीलाई तर्काउनु पर्दछ । मुढा धेरै नै सुख्खा भएको खण्डमा स्पन् पनि सुख्खा भएर खुम्चन्छ । यस्तो अवस्थामा मुढामा पानी छर्किन सकिन्छ । अनुकूलतम अवस्थामा करिब २० दिनपछि सेतो मईसेलियमको वृद्धि सुरु हुन्छ । सुरुमा वृद्धि विस्तारै भएपनि (करिब ४०-५० दिन) पछि मुढाको भित्रीभाग (Cambium) सम्म फैलदछ जुन मुढाको दुई छेउमा हरेर थाहा पाउन सकिन्छ ।

बाली व्यवस्थापन

धेरै जसो मृगे च्याउको नशलको फ्रुटीङ्गको लागि कम तापक्रमको भट्टका, उच्च आर्द्रता र यथेष्ट मात्रामा प्रकाश चाहिन्छ। मुढा भरि दुसी फैलिसकेपछि फ्रुटीङ्गको लागि छुट्टै ठाउँ वा छाप्रोमा सार्नु पर्दछ जहाँ सबै अनुकूलतम अवस्थाहरू मिलाउन सकिन्छ। छाप्रोमा आर्द्रता धेरै र वायु संचालन कम हुनु पर्दछ।

दुई तरिकाबाट फ्रुटीङ्गको लागि प्रेरित गर्न सकिन्छ।

- मुढामा चिसो पानी छर्केर
- मुढालाई जलाशयमा डुबाएर

मुढालाई जलाशयमा डुबाउँदा गर्मिमा पानीको तापक्रम १५-१८ डिग्री सेन्टिग्रेड र जाडोमा १०-१५ डिग्री सेन्टिग्रेड हुनु पर्दछ। गर्मी याममा मुढालाई २४ घण्टा र जाडो याममा २-३ दिनसम्म डुबाएर उपचार गर्नु पर्दछ। मुढालाई उपचार गरिसकेपछि छाप्रोभित्र उपयुक्त तरीकले चाड लगाउन। X- आकारमा लगाएको चाड सबभन्दा उपयुक्त मानिन्छ। छाप्रोभित्र तापक्रम १५-२० डिग्री सेन्टिग्रेड र सापेक्षिक आर्द्रता ८०- ९० प्रतिशत हुनु पर्दछ। १०-१५ दिनभित्र च्याउ परिपक्व हुन्छ। एउटा मुढामा एक बर्षमा औसतमा ३ पटकसम्म च्याउ टिप्न सकिन्छ। मुढामा च्याउ टिप्ने विधिकै पानीको उपचार गर्नु हुदैन। ३०-४० दिनपछि मात्र पानीको उपचार गरेर मुढामा फेरी च्याउ उमार्न सकिन्छ। यसरी मुढामा ३-८ बर्षसम्म च्याउ फल्न सक्दछ।

मुढामा मृगे च्याउ उत्पादकत्व ३-५ प्रतिशतसम्म पिइएको छ भने यसको औसत उत्पादकत्व करिब १५-२० प्रतिशत रहेको छ। ताजा च्याउको लागि छाता ५०-६० प्रतिशत खुलेको बेला र सुक्खा उत्पादनको लागि छाता ७०-८० प्रतिशत खुलेको बेला टिप्न सकिन्छ। कम तापक्रममा विस्तारै विकास भएको च्याउको छाता बाक्लो, डाँठ छोटो र गुणस्तरीय हुन्छ भने वर्षा याममा वा उच्च तापक्रममा र आर्द्रतामा विकास भएको च्याउको छाता पातलो, डाँठ लामो र कम गुणस्तरको हुन्छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनि-४, सुर्खेमेलामा १४४ वर्ग मिटर क्षेत्रफलमा सिताके च्याउ खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभ र मंगला-१, भर्चुलामा ७ वटा टनेल ५० वर्ग मि. को ७ वटा टनेलमा कन्ये च्याउखेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यस्को अनुपात निकालीएको छ। च्याउखेती गर्दा स्थायी टनेल निर्माण गर्दाको पहिलो बर्षलाभ लागत १ भन्दा कम भएतापनी दोश्रो बर्षमा अनुपात बढेको पाइएको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

तालिका नं ३३

बाली : च्याउ जात : कन्ये च्याउ स्थान : मंगला-१, भर्चुला क्षेत्रफल : ७ टनेल (५० वर्गमि)

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर	जम्मा (पहिलो बर्ष)	जम्मा (दोस्रो बर्ष)
क) चालु खर्च						
१	पराल काट्ने, पखाल्ने, बफाउने, बल तयार गर्न ज्यामी	जना	८४	५००	४२०००	४२०००
२	पराल	भारी	४५०	४००	१८००००	१८००००
३	बिउ	पोका	२५२०	५०	१२६०००	१२६०००
४	प्लाष्टिक (पोकाको लागि)	संख्या	४५	४००	१८०००	१८०००
५	सुक्ष्म खाद्य तत्व	ल.स	०	०	०	०
६	बाली संरक्षण	ल.स	०	०	०	०
७	सिंचाई गर्न ज्यामी	जना	२०	५००	१००००	१००००
८	अन्य व्यवस्थापन खर्च	ल.स	०	०	०	०
जम्मा चल लागत खर्च (क)					३७६०००	३७६०००
ख) स्थिर खर्च						
१	स्थायी टनेल निर्माण (५० वर्गमि)	संख्या	७	७००००	४९००००	०
२	पराल काट्ने मेशिन	संख्या	१	४५०००	४५०००	०
३	जग्गा कर	रूपैया	१	१००	१००	१००
४	पानी कर	रूपैया	१	२००	२००	२००
५	मर्मत सम्भार खर्च	एकमुष्ट	१	५०००	५०००	५०००
६	ह्रास कट्टी	एकमुष्ट	१	४५००	-	४५००
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)					५४०३००	९६००
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					९१६३००	३८५६००
१	मुख्य उत्पादन	के.जी	३७८०	दृण	७५६०००	७५६०००
२	जम्मा आमदानी	रूपैया			७५६०००	७५६०००
३	खुद नाफा	रूपैया			-१६०३००	३७०२००
लाभ र लागत अनुपात					०.८३	१.९५

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

तालिका नं ३४

बाली : च्याउ जात : सिताके च्याउ स्थान : बेनि-४, सुर्खेमेला क्षेत्रफल : ७२वर्ग मि

क्र.स	विवरण	इकाई	परिमाण	दर	जम्मा (पहिलो बर्ष)	जम्मा (दोस्रो बर्ष)
क) चालु खर्च						
१	स्थायी टनेल निर्माण (७२ वर्ग मि)	संख्या	२	४००००	८००००	०
२	रूख काट्ने र मुढा तयार गर्ने ज्यामी	जना	२०	१०००	२००००	०
३	मुढाको ढुवानी खर्च	एकमुष्ट	१	९३००	९३००	०
४	मुढामा बीउ रोप्ने (drilling, sowing and sealing)	जना	६०		०	०
५	सिंचाई रेखदेख गर्न ज्यामी	जना	२०	५००	१००००	१००००
६	बीउ	के.जी	६५	५००	३२५००	०
७	मैन	पोका	३०	२०	६००	०
८	रूख	संख्या	६५	१००	६५००	०
९	च्याउ टिप्न ज्यामी	संख्या	२०	५००	१००००	१००००
१०	अन्य व्यवस्थापन खर्च	एकमुष्ट	०	०	०	०
जम्मा चल लागत खर्च (क)					१६८९००	२००००
ख) स्थिर खर्च						
१	जग्गा कर	रूपैया	१	२०	२०	२०
२	पानी कर	रूपैया	१	१००	१००	१००
३	मर्मत सम्भार खर्च	रूपैया	०	०	०	०
४	ह्रास कट्टी	रूपैया	०	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)					१२०	१२०
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					१६९०२०	२०१२०
१	मुख्य उत्पादन	के.जी	पहिलोवर्ष: ८० दोस्रो वर्ष: १७५	६५०	५२०००	११३७५०
२	जम्मा आमदानी	रूपैया			५२०००	११३७५०
३	खुद नाफा	रूपैया			-११७०२०	९३६३०
लाभ लागत अनुपात					०.३१	५.७

६.७. मसलाबालीको लाभ लागत विश्लेषण

६.७.१ अदुवा (Ginger)

Scientific name: *Zingiber officinale*

Family: Zingiberaceae

अदुवा खेती नेपालको मध्य पहाडी क्षेत्रमा साना कृषकहरूको आमदानीको मुख्य स्रोतको रूपमा लिएको छ। अदुवा खेतीमा संलग्न कृषकहरूको खुद आमदानी धान, मकै, गहुँ र अन्य तरकारीखेति गर्ने कृषकहरूको तुलनामा निकै राम्रो छ। अदुवाको निर्यातको अवस्था अन्य बालीको तुलनामा राम्रो छ। उत्पादनको हिसाब हेर्दा नेपाल विश्वको चौथो प्रमुख उत्पादक राष्ट्रमा पर्दछ। हाल नेपालमा अदुवा ताजा, सुकाएर (सुठो) तथा प्रशोधन गरी तिनवटा अवस्थामा निर्यात गरिदै आएको छ। अदुवा एक वर्षिय नगदे तथा मसलाबाली हो। यसलाई विशेष गरी मसलाको रूपमा प्रयोग गर्ने गरिन्छ। नेपालमा उत्पादित ८० प्रतिशत अदुवा ताजा रूपमा नै भारतमा निर्यात गरिन्छ भने बाँकी बीउका रूपमा र सुकाएर (सुठो बनाएर) प्रयोग गरिन्छ।

हाल नेपालमा आ.ब. २०७९/८० मा २३८२९ हेक्टर क्षेत्रफलमा अदुवा खेती भई वार्षिक ३०९५३३ मेट्रिक टन अदुवा उत्पादन भएको छ भने म्याग्दीमा आ.ब. २०७९/८० मा अदुवा उत्पादन ४० हेक्टर क्षेत्रफलमा ४३० मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व १०.७५ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ।

लाभलागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको मंगला-३, बरंजामा १ रोपनी क्षेत्रफलमा अदुवा खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको गरी अनुपात निकालिएको छ। लाभ लागतको अनुपात ७.४ पाइएको छ।

तालिका नं ३५

बाली : अदुवा जात : स्थानीय स्थान : मंगला-३, बरंजा क्षेत्रफल : १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू	
क) चल लागत खर्च						
१	खेत जोत्न	हलगोरू	पुरुष	१	६००	६००
२	अदुवा रोप्न	महिला	संख्या	२	५००	१०००
३	गोडमेल गर्न	महिला	संख्या	०	०	०
४	रेखदेख तथा हारभेष्ट गर्न	महिला	संख्या	२	५००	१०००
५	पशु श्रम		हल	१	६००	६००
७	सिंचाइ जडान		घण्टा	०	०	०
८	स्प्रेयर	ज्यामी	जना	०	०	०
९	अदुवाको विउ		के.जी	२००	२००	४००००
१०	कम्पोष्ट मल		डोको	५	५०	२५०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
११	रासायनिक मल				
क	यूरिया	के.जी	०	०	०
ख	डि.ए.पी	के.जी	०	०	०
ग	पोटास	के.जी	०	०	०
१२	विषादी तथा भिटामिन	एकमुष्ट	०	०	०
१३	अन्य विविध खर्च (खाजा खर्च)	रूपैया	१	१०००	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)					४४४५०
ख) अचल लागत खर्च					
१	जग्गा कर	रोपनी	१	२०	२०
२	पानी कर	रूपैया	०	०	०
३	मर्मत सम्भार खर्च	रूपैया	०	०	०
४	ह्रास कट्टि	रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)					२०
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					४४४७०
१	मुख्य उत्पादन	के.जी	१५००	२२०	३३००००
२	जम्मा आमदानी	रूपैया			३३००००
३	खुद नाफा	रूपैया			२८५५३०
लाभ लागत अनुपात					७.४

६.७.२ बेसार (Turmeric)

Scientific name: *Curcuma longa*

Family: Zingiberaceae

बेसार नेपालमा लगाइने एक महत्वपूर्ण मसलाबाली हो। यसको उत्पत्ती दक्षिण एसियाका देशहरूमा भएको पाईन्छ। बेसार्मा पाईने प्रमुख तत्व कुरकुमिन, एक प्रकारको रङ हो। बेसार्को गानोमा सरदर १.८ देखि ५.४% कुरकुमिन पाईन्छ। भारत, पाकिस्तान, हाईटी जमाइका, चाइना र पेरू बेसारका प्रमुख उत्पादक देश हुन। बेसार मुख्यतया उष्ण हावापानिमा हुने बाली हो र समुन्द्र सतह देखि करीब १२०० मिटर उचाई सम्म यसको खेती गर्न सकिन्छ। यसको खेती सिंचित एवं असिंचित हल्का कालो देखि दोमट र रातो माटोमा गर्न सकिने भए पनि पानी नजम्ने बलौटो दोमट माटो यसको लागि उपयुक्त हुन्छ।

हाल नेपालमा आ.ब. २०७९/८० मा ९०२२ हेक्टर क्षेत्रफलमा बेसार खेती भई वार्षिक ९०४२८ मेट्रिक टन बेसार उत्पादन भएको छ भने म्याग्दीमा आ.ब. २०७९/८० मा बेसारको उत्पादन ३२ हेक्टर क्षेत्रफलमा २३१ मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व ७.२२ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको मंगला-३, बरंजामा १ रोपनी क्षेत्रफलमा बेसारखेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको गरी अनुपात निकालिएको छ । लाभ लागतको अनुपात १०.८१ पाइएको छ ।

तालिका नं ३६

बाली : बेसार जात : स्थानीय स्थान : मंगला-३, बरंजा क्षेत्रफल : १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण		इकाई	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
क) चल लागत खर्च						
१	खेत जोत्न	मिनिटेलेर	घण्टा	१.५	७००	१०५०
२	बेसार रोपन	महिला	संख्या	२	५००	१०००
३	गोडमेल गर्न	महिला	संख्या	०	०	०
४	रेखदेख तथा हारभेष्ट गर्न	महिला	संख्या	२	५००	१०००
५	पशु श्रम		हल	०	०	०
७	सिंचाइ जडान		घण्टा	०	०	०
८	स्प्रेयर	ज्यामी	जना	१	१००	१००
९	बेसार विउ		के.जी	१५०	२००	३००००
१०	कम्पोष्ट मल		डोको	१०	५०	५००
११	रासायनिक मल					
क	यूरिया		के.जी	०	०	०
ख	डि.ए.पी		के.जी	०	०	०
ग	पोटास		के.जी	०	०	०
१२	विषादी तथा भिटामिन		एकमुष्ट	१	३००	३००
१३	अन्य विविध खर्च (खाजा खर्च)		रूपैया	१	१०००	१०००
जम्मा चल लागत खर्च (क)						३४९५०
ख) अचल लागत खर्च						
१	जग्गा कर		रोपनी	१	२०	२०
२	पानी कर		रूपैया	०	०	०
३	मर्मत सम्भार खर्च		रूपैया	०	०	०
४	ह्रास कट्टि		रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)						२०
जम्मा लागत खर्च (क+ख)						३४९७०

क्र.सं.	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
१	मुख्य उत्पादन	के.जी	१८००	२१०	३७८०००
२	जम्मा आम्दानी	रूपैया			३७८०००
३	खुद नाफा	रूपैया			३४३०३०
लाभ लागत अनुपात					१०.८१

६.८ फलफूल बालीको लाभ लागत विश्लेषण

६.८.१ सुन्तला (Mandarian Orange)

Scientific name: *Citrus reticulata*

Family: Rutaceae

सुन्तला नेपालको राष्ट्रिय फलफूल हो। साधारणतया नेपालको हावापानी र भौगोलीक अवस्था अनुसार ७०० देखि १५०० मिटरको उचाइसम्म व्यवसायिक रूपमा सुन्तला खेती गर्न सकिन्छ तर कुनै कुनै पकेट क्षेत्रमा पाइने सुक्ष्म जलवायुका कारण यो भन्दा तल वा माथी खेती गर्न सकिन्छ। हिउँदमा तुषारो पर्दा पानी नजम्ने र तापक्रम शुन्य भन्दा तल नजाने ठाँउमा राम्रो उत्पादन लिन सकिन्छ। वार्षिक वर्षा करीब १००० मि.मि. भएको सबभन्दा राम्रो हो तर ९००-१८०० मि.मि. सम्म वर्षा हुने स्थानमा पनि खेती गर्न सकिन्छ। कम पानी पर्ने तथा पानीको वितरण राम्रो नभएका स्थानहरूमा सिंचाई ब्यवस्था राम्रो हुनु पर्दछ। धेरै तातो वा चिसो हावा चल्ने स्थानहरू यसको खेतीको लागि राम्रो मानिदैन। फूल फुल्ने र फूल लाग्ने बेलामा बढी हावा चल्ने भएमा फूल सुकाउने, भर्ने, परागसेचन हुन नदीई फल नलाग्ने तथा लागेको फलपनि भर्ने जस्ता समस्या देखा पर्दछन्।

नेपालमा सुन्तलाजात फलफूल खेती परापूर्वकाल देखि मध्य पहाडी जिल्लाहरूमा हुदै आएकोमा हाल आएर तराईको जिल्लाहरूमा पनि ब्यवसायिक खेती हुदै आएको छ। यस्तै सुन्तला हुने कतिपय पकेट क्षेत्रमा १०० वर्ष भन्दा बढि उमेरका सुन्तलाका बोटहरू पाइन्छन्। सुन्तला जातमा फलको वोक्रामा सा-सानो तेलले भरिएको छिद्रहरू हुन्छ जुन काँचो अवस्थामा हरियो भई पछि फल विकास हुदै जाँदा आ-आफ्नो जातीय गुण अनुसारको वोक्राको रंग परिवर्तन हुदै जान्छ। फल भित्र १२ वटासम्म केम्राहरू हुन्छ। केम्राहरू भित्र सा-साना बिजुहरू हुन्छ। नेपालमा स्थानीय, उन्नत तथा हाईब्रीड किसिमका जातहरू पाईन्छन् तर बढी खेती गरिएका जातहरू भने स्थानीय नै छन्। उपलब्ध जातहरूमा खोकु स्थानीय, ओक्रित्सुवासे, मियागावावासे, योशिदा पोकान, मरकट, फिउट्रेल अर्ली, थाई तेन्जारीन, किन्नो आदि हुन।

म्याग्दीमा आ.ब. २०७९/८० मा सुन्तलाजात फलफुल कुल ८७८ हेक्टर क्षेत्रफलमा लागेकोमा ४९६ हेक्टर उत्पादनशील क्षेत्रफल रहेको छ र उत्पादन ४३६८ मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व ८.८ मेट्रिक टन प्रती हेक्टर रहेको छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लामा सुन्तला खेति व्यवसायिक रूपले गर्ने किसानहरूलाई छनोट गरी १/१ रोपनी क्षेत्रफलमा सुन्तला खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यस्को अनुपात निकालीएको छ। सुन्तलाको बिजु बेर्ना रोपेको पहिलो ५ वर्षसम्म वानस्पतिक वृद्धि र विकासको समय भएको हुँदा फल नलाग्ने

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

भएकोले रोपेको छैटौ वर्षदेखि लागत र लाभ अनुपात निकालिएको छ । रोपेको छैटौ वर्षदेखि दश वर्षसम्म लाभ लागत अनुपात न्यूनतम ५ र बिरूवा रोपेको ११ देखि १५ वर्षसम्म अधिकतम लाभ लागतको अनुपात २० सम्म पाइएको छ । यसैगरी १६ वर्षभन्दा माथि उमेरका बिरूवाको लाभ लागत उत्पादन २ सम्म पाइएको छ । यसरी सुन्तला व्यवसायिक रूपमा खेती गर्दा दीर्घकालीन रूपमा अत्यन्त लाभदायक देखिन्छ ।

तालिका नं ३७

बाली:सुन्तला जात:स्थनीय स्थान:मरेक क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
अ) लागत सम्बन्धि								
क) चालु खर्च								
१	रेखाङ्कन गर्न ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
२	खाडल खन्ने ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
३	गोडमेल गर्ने ज्यामी	जना	२	७००	१४००	२	७००	१४००
४	रेखदेख तथा हारभेस्ट गर्न	जना	०	०	०	०	०	०
५	बिरूवा रोप्ने ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
६	बिरूवा खरिद	संख्या	२३	५०	११५०	०	०	०
७	कम्पोस्ट मल	डोको	२०	१००	२०००	४०	१००	४०००
८	रसायनिक मल							
	युरिया	के.जी	१.६	२२	३५	२	२२	४४
	डी ए पी	के.जी	१.६	५३	८५	२	५३	१०६
	पोटाश	के.जी	१.६	५५	८८	२	५५	११०
९	सुष्म तत्व		०	०	०	०	०	०
१०	बाली संरक्षण							
	निलो तुथो र चुना	के.जी	०	०	०	०	०	०
	बिसादी	एकमुष्ट	०	०	०	०	०	०
	YELLOW TRAP	प्याकेट	०	०	०	०	०	०
११	सिचाई जडान		०	०	०	०	०	०
१२	काँटछाँट गर्न ज्यामी	जना	२	१०००	२०००	२	१०००	२०००
१३	अन्य खर्च		०	०	०	०	०	०
१४	जग्गा भाडा	रूपैया	०	०	०	०	०	०
जम्मा चल खर्च क					१०९५८			७६६०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
ख) स्थिर खर्च								
१	औजार उपकरण (सिकेचर, आरी, क्रेट,आदि)	एकमुष्ट	१	२००००	२००००	०	०	०
२	स्प्रेयेर	रूपैया	१	६०००	६०००	०	०	०
३	मेसिनरी औजार मर्मत सम्भार	रूपैया	०	०	०	१	३०००	३०००
४	पानि कर	रूपैया	०	०	०	०	०	०
५	जग्गा कर	रूपैया	१	३६	३६	१	३६	३६
जम्मा अचल लागत (ख)		रूपैया			२६०३६			३०३६
जम्मा लागत खर्च (क+ ख)		रू			३६९९४			१०६९६

आ) उत्पादन तथा मूल्य सम्बन्धि						
उत्पादनशिल बोटको संख्या : ३२			प्रति के जी औसत बिक्रीमूल्य रू ७०			
क.सं	वर्ष	पहिलो वर्ष	२-५ वर्ष	६- १० वर्ष	११-१५ वर्ष	१५ वर्ष भन्दा माथि
१	उत्पादन (के.जी/बोट)	०	०	६०	२००	३००
२	औसत उत्पादन (केजी/रोपनी)	०	०	१३८०	४६००	६९००
३	जम्मा आमदानी रू.	०	०	९६६००	३२२०००	४८३०००
	चालु खर्च	११४०८	७६६०	९१९२	११०३०.४	१३२३६.५
	स्थिर खर्च	२६०३६	३०३६	५०००	७०००	१००००
	जम्मा खर्च	३७४४४	१०६९६	१४१९२	१८०३०	२३२३७
	नाफा/नोक्सानी	-३७४४४	-१०६९६	८२४०८	३०३९७०	४५९७६४
	लाभ लागत अनुपात			६.८१	१७.८६	२०.७९

तालिका नं ३८

बाली : सुन्तला जात:स्थनीय स्थान: बास्कना क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
अ) लागत सम्बन्धि								
क) चालु खर्च								
१	रेखाडकन गर्न ज्यामी	जना	१	६००	६००	०	०	०

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रु	जम्मा रु	परिमाण	दर रु	जम्मा रु
२	खाडल खन्ने ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
३	गोडमेल गर्ने ज्यामी	जना	१	७००	७००	२	७००	१४००
४	रेखदेख तथा हारभेस्ट गर्न	जना	०	०	०	७	०	०
५	विरूवा रोप्ने ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
६	बिरूवा खरिद	संख्या	३०	५०	१५००	०	०	०
७	कम्पोस्ट मल	डोको	३०	१००	३०००	५०	१००	५०००
८	रसायनिक मल							
	युरिया	के.जी	२.१	२२	४६.२	३	२२	६६
	डी ए पी	के.जी	६.३	५३	१११.३	३	५३	१५९
	पोटाष	के.जी	३.८	५५	८८	२.५	५५	१३७.५
९	सुक्ष्म तत्व		०	०	०	०	०	०
१०	बाली संरक्षण		०	०	०	०	०	०
	निलो तुथो र चुना	के.जी	०	०	०	३	६००	१८००
	बिषादी	एकमुष्ट	०	०	०	०	०	०
	YELLOW TRAP	प्याकेट	०	०	०	०	०	०
११	सिचाई जडान		०	०	०	०	०	०
१२	काँटछाँट गर्न ज्यामी	जना	१	१०००	१०००	२	१०००	२०००
१३	अन्य खर्च		०	०	०	०	०	०
१४	जग्गा भाडा	रूपैया	०	०	०	०	०	०
जम्मा चल खर्च					९८४६			१०५६३
ख) स्थिर खर्च								
१	औजार उपकरण (सिकेचर, आरी, क्रेट,आदि)	एकमुष्ट	१	४६०००	४६०००	०	०	०
२	स्प्रयेर	रूपैया	१	६०००	६०००	०	०	०
३	मेसिनरी औजार मर्मत सम्भार	रूपैया	०	०	०	१	३०००	३०००
४	पानि कर	रूपैया	०	०	०	०	०	०
५	जग्गा कर	रूपैया	१	३६	३६	१	३६	३६

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
	जम्मा अचल लागत (ख)	रूपैया			५२०३६			३०३६
	जम्मा लागत खर्च (क+ ख)	रू			६१८८२			१३५९९

आ) उत्पादन तथा मूल्य सम्बन्धि

उत्पादनशिल बोटको संख्या : ३२			प्रति के जी औसत बिक्रीमूल्य रू ७०			
क.स	वर्ष	पहिलो वर्ष	२-५ वर्ष	६- १० वर्ष	११-१५ वर्ष	१५ वर्ष भन्दा माथि
१	उत्पादन (के.जी/बोट)	०	०	५०	१५०	२५०
२	औसत उत्पादन (केजी/रोपनी)	०	०	१५००	४५००	७५००
३	जम्मा आम्दानी रू.	०	०	१५००००	४५००००	७५००००
	चालु खर्च	९८४६	१०५६३	१२६७६	१५२१०.७	१८२५२.९
	स्थिर खर्च	५२०३६	३०३६	५०००	७०००	१००००
	जम्मा खर्च	६१८८२	१३५९९	१७६७६	२२२११	२८२५२.९
	नाफा / नोक्सानी	-६१८८२	-१३५९९	१३२३२४	४२७७८९	७२१७४७.१
	लाभ लागत अनुपात			८.४९	२०.२६	२६.५५

तालिका नं ३९

बाली : सुन्तला जात : स्थनीय स्थान : मरेक क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं.	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर	जम्मा	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
अ) लागत सम्बन्धि								
क) चालु खर्च								
१	रेखाङ्कन गर्न ज्यामी	जना	१	८५०	८५०	०	०	०
२	खाडल खन्ने ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
३	गोडमेल गर्ने ज्यामी	जना	२	६००	१२००	३	६००	१८००
४	रेखदेख तथा हारभेस्ट गर्न	जना	०	०	०	०	०	०
५	विरूवा रोप्ने ज्यामी	जना	१	७००	७००	०	०	०
६	विरूवा खरिद	संख्या	२५	४०	१०००	०	०	०
७	कम्पोस्ट मल	डोको	२५	८०	२०००	५०	८०	४०००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर	जम्मा	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
८	रसायनिक मल							
	युरिया	के.जी	०	०	०	०	०	०
	डी ए पी	के.जी	०	०	०	०	०	०
	पोटास	के.जी	०	०	०	०	०	०
९	सुक्ष्म तत्व		०	०	०	०	०	०
१०	बाली संरक्षण							
	निलो तुथो रचना	के.जी	०	०	०	०	०	०
	बिषादी	एकमुष्ट	०	०	०	०	०	०
	Yellow Trap	प्याकेट	०	०	०	०	०	०
११	सिचाई जडान			०	०	०	०	०
१२	काँटछाँट गर्न ज्यामी	जना	१	१०००	१०००	२	१०००	२०००
१३	अन्य खर्च		०	०	०	०	०	०
१४	जग्गा भाडा	रूपैया	०	०	०	०	०	०
जम्मा चल खर्च क					८१५०			७८००

ख) स्थिर खर्च

१	औजार उपकरण (सिकेचर, आरी, क्रेट, आदि)	एकमुष्ट	१	१०००	१०००	१	२००००	२००००
२	स्प्रेयर	रूपैया	०	०	०	०	०	०
३	मेसिनरी औजार मर्मत सम्भार	रूपैया	०	०	०	०	०	०
४	पानी कर	रूपैया	०	०	०	०	०	०
५	जग्गा कर	रूपैया	१	२०	२०	१	२०	२०
जम्मा अचल लागत (ख)		रूपैया			१०२०			२००२०
जम्मा लागत खर्च (क+ ख)		रू			९१७०			२७८२०

आ) उत्पादन तथा मूल्य सम्बन्धि

उत्पादनशिल बोटको संख्या : २५			प्रति केजी औसत बिक्री मूल्य रू ८५			
क.सं	वर्ष	पहिलो वर्ष	२-५ वर्ष	६- १० वर्ष	११-१५ वर्ष	१५ वर्ष भन्दा माथि
१	उत्पादन (के.जी/बोट)	०	०	४०	१००	२००
२	औसत उत्पादन (केजी/रोपनी)	०	०	१०००	२५००	५०००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

३	जम्मा आमदानी रू	०	०	८५००	२१२५००	४२५०००
	चालु खर्च	८१५०	७८००	९३६०	११२३२	१३४७८.४
	स्थिर खर्च	१०२०	२००२०	६०००	८०००	१२०००
	जम्मा खर्च	९१७०	२७८२०	१५३६०	१९२३२	२५४७८.४
	नाफा/नोक्सानी	-९१७०	-२७८२०	६९६४०	१९३२६८	३९९५२१.६
लाभ लागत अनुपात				५.५३	११.०५	१६.६८

तालिका नं ४०

बाली : सुन्तला जात : स्थनीय स्थान : मरेक क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र.सं	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
अ) लागत सम्बन्धि								
क) चालु खर्च								
१	रेखाङ्कन गर्न ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
२	खाडल खन्ने ज्यामी	जना	३	७००	२१००	०	०	०
३	गोडमेल गर्ने ज्यामी	जना	२	६००	१२००	३	६००	१८००
४	रेखदेख तथा हारभेस्ट गर्न	जना	०	०	०	०	०	०
५	विरूवा रोप्ने ज्यामी	जना	२	७००	१४००	०	०	०
६	विरूवा खरिद	संख्या	३०	५०	१५००	०	०	०
७	कम्पोस्ट मल	डोको	३०	८०	२४००	५०	८०	४०००
८	रासायनिक मल							
	युरिया	के.जी	१.५	२२	३३	२.७	२२	५९.४
	डी ए पी	के.जी	१.५	५३	७९.	२.७	५३	१४३.१
	पोटास	के.जी	२	५५	८२.५	२.१	५५	११५.५
९	सुक्ष्म तत्व		०	०	०	०	०	०
१०	बालि संरक्षण		०	०	०	०	०	०
	निलोतुथो र चुना	के.जी	०	०	०	०	०	०
	बिषादी	एकमुष्ट	०	०	०	०	०	०
	YELLOW TRAP	प्याकेट	०	०	०	०	०	०
११	सिचाई जडान		०	०	०	०	०	०
१२	काटछाट गर्न ज्यामी	जना	२	१०००	२०००	२	१०००	२०००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रू	जम्मा रू	परिमाण	दर रू	जम्मा रू
१३	अन्य खर्च		०	०	०	०	०	०
१४	जग्गा भाडा	रूपैया	०	०	०	०	०	०
जम्मा चल खर्च (क)					१२१९५			८११८
ख) स्थिर खर्च								
१	औजार उपकरण (सिकेचर, आरी, क्रेट,आदि)	एकमुष्ट	१	४५०००	४५०००	०	०	०
२	स्प्रयेर	रूपैया	१	६०००	६०००	०	०	०
३	मेसिनरी औजार मर्मत सम्भार	रूपैया	१	३०००	३०००	१	३०००	३०००
४	पानी कर	रूपैया	०	०	०	०	०	०
५	जग्गा कर	रूपैया	१	२५	२५	१	२५	२५
जम्मा अचल लागत (ख)		रूपैया			५४०२५			३०२५
जम्मा लागत खर्च (क+ ख)		रू			६६२२०			१११४३

आ) उत्पादन तथा मूल्य सम्बन्धि

उत्पादनशिल बोटको संख्या:		३०	प्रति के जी औसत बिक्री मूल्य रू			७०
क.स	वर्ष	पहिलो वर्ष	२-५ वर्ष	६- १० वर्ष	११-१५ वर्ष	१५ वर्षभन्दा माथि
१	उत्पादन (के.जी/बोट)	०	०	६०	१५०	२८०
२	औसत उत्पादन (केजी/रोपनी)	०	०	१८००	४५००	८४००
३	जम्मा आम्दानी रू.	०	०	१२६०००	३१५०००	५८८०००
	चालु खर्च	१२१९५	८११८	९७४१.६	११६८९.९	१४०२७.९
	स्थिर खर्च	६६२२०	१११४३	५०००	७०००	१००००
	जम्मा खर्च	७८४१५	१९२६१	१४७४२	१८६९०	२४०२८
	नाफा / नोक्सानी	-७८४१५	-१९२६१	१११२५८	२९६३१०	५६३९७२
लाभ लागत अनुपात				८.६	१६.८५	२४.४७

६.८.२ केरा (Banana)

Scientific name: *Musa paradisiaca*

Family: Musaceae

विश्वमा खेती गरिएका विभिन्न फलफूलहरू मध्ये केरा धेरै प्रचलनमा आउने एक महत्वपूर्ण फल हो। यसको उत्पत्ति एसिया महादेशको उष्ण प्रदेशिय क्षेत्र खासगरी भारत इन्डोनेसिया फिलिपिन्स र थाइल्यान्डमा भएको मानिन्छ। संसारमा सबैभन्दा धेरै केरा उत्पादन गर्ने देशहरूमा भारत, चिन, मेक्सिको, ब्राजिल, इन्डोनेसिया, फिलिपिन्स, कोस्टारिका, थाइल्यान्ड आदि पर्छन्। नेपालमा मुख्यतया तराई क्षेत्रका साथसाथै भित्री मधेश र पहाडका बँसिहरूमा केरा खेती गरिन्छ। घरायसी प्रयोजनको लागि नेपालमा धेरै पहिलेदेखि नै केरा खेती गर्ने पाइएता पनि हाल आएर व्यवसायिक केरा खेती प्रति कृषकहरूको आकर्षण बढ्दै गएको पाइन्छ। हाल नेपालमा चितवन, नवलपरासी, बाँके, मोरङ, सुनसरी लगायतका जिल्लाहरूमा व्यवसायिक केरा खेती भईरहेको छ। नेपालमा क्षेत्रफलका हिसाबले आँप र सुन्तलाजात फलफूलपछि केरा तेश्रो स्थानमा पर्छ भने उत्पादनका हिसाबले आँपपछि दोश्रो स्थानमा पर्छ।

केरा छिटो बढ्ने र छिटो उत्पादन दिने रूख नभई बहुबर्षिय भारपात (Herb) हो। हामीले खाने केरा मुसा समूहमा पर्दछ। मुसा समूहका केराका जातहरू

- होचा जात : *Musa paradisiaca*
- अग्लो जात : *Musa sapientium*
- तरकारी खाने जात : *Musa cavendishi*

केराको गानो नै मुख्य काण्ड हो। गानोमा भएका आखलाहरूबाट नयाँ बिरूवा (Sucker) बन्ने गर्दछन्। गानोको वरिपरि भएका छोटो र मसिना त्यान्द्राहरूले जमिनबाट खाद्यतत्व सोस्ने काम गर्दछन्। केराका पातहरू घुमाउरो पारामा एक अर्कासँग टाँसिएर रहेका हुन्छन् र यसबाट नै केराको थाम बनेको हुन्छ तसर्थ केराको थाम वास्तविक काण्ड वा डाँठ होइन र यसलाई भुटो काण्ड (Pseudostem) पनि भन्ने गरिन्छ। केराको बिरूवा रोपेको ७-८ महिनापछि जमिनमुनी रहेको गानाको बीच भागमा फुलको मुनाको विकास हुन्छ र सोहि मुना बढ्दै गएर ९-१२ महिनापछि थामको टुप्पोबाट बुझ्को रूपमा बाहिर निस्केर घरी बन्दछ। केराको घरीमा रहेका फलहरूको भुप्पोलाई हाता वा काइँयो भनिन्छ, १ वटा फललाई कोसा भनिन्छ। एउटा थाममा एकमात्र घारी पसाउँदछ। केराको जात हावापानी तथा मलजल उपलब्धताको आधारमा घारी पसाएको ३-६ महीनामा केरा परिपक्व भई पाक्दछ भने रोपेको १२-१८ महिनामा पहिलो उत्पादन लिन सकिन्छ। केराबाट काँचै पाकेपछि र प्रशोधन गरेपछि विभिन्न परिकारहरू बनाउन सकिन्छ। काँचो फल तथा बुझ्कोलाई अचार तथा तरकारी बनाउन सकिन्छ। पाकेको फललाई ताजा फलको रूपमा खाइन्छ भने काँचो तथा पाकेका फलहरू प्रशोधन गरी चिप्स, वाइन, जुस आदी बनाउन सकिन्छ। पाकेको केरामा ७१% भाग खानयोग्य हुन्छ। केराको रेसाबाट कपडा, कार्डबोर्ड, भोला, डोरी, कार्पेट पनि बनाउने गरिएको छ। यसरी केराको औद्योगिक क्षेत्रको विकासमा पनि उत्तिकै महत्व रहेको छ। म्यादीमा आ.व. २०७९/८० मा केरा कुल ८५ हेक्टर क्षेत्रफलमा लागेकोमा ८० हेक्टर उत्पादनशील क्षेत्रफल रहेको छ र उत्पादन ६०० मेट्रिक टन रहेको छ भने उत्पादकत्व ७.५ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर रहेको छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको बेनपा २ खबरामा १ रोपनी क्षेत्रफलमा केरा खेती गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यसको अनुपात निकालिएको छ। केरा खेती गर्दाको लाभ लागत अनुपात ३ भन्दा बढी पाइएको छ।

तालिका नं ४१

बाली: केरा जात : स्थानीय हजारि स्थान: बेनी २, खबरा क्षेत्रफल: १ रोपनी

क्र. सं.	विवरण	इकाई		दुई वर्ष अवधि		
				परिमाण	दर रू	जम्मा रू
क) चल लागत खर्च						
१	खाडल खन्ने ज्यामी	पुरूष	जना	२	८५०	१७००
२	बिरूवा लगाउने ज्यामी	पुरूष	संख्या	१	८५०	८५०
३	गोडमेल गर्न ज्यामी	महिला	संख्या	२	५००	१०००
४	रेखदेख तथा हारभेष्ट गर्न	महिला	संख्या	२	५००	१०००
५	स्प्रेयर ज्यामी	ज्यामी	जना	१	८५०	८५०
६	बिरूवा खरिद		वटा	६०	७०	४२००
७	कम्पोष्ट मल		डोको	२०	५०	१०००
८	रसायनिक मल					
	यूरिया		के.जी	४	२५	१००
	डि.ए.पी		के.जी	११	५५	६०५
	पोटास		के.जी	८	४५	३६०
९	किटनाशक विषादि		प्याकेट	३	२५०	७५०
१०	जग्गा भाडा		बर्ष	१	५०००	५०००
११	बजार सम्म ढुवानी		एकमुष्ट	१	५०००	५०००
१२	अन्य विविध खर्च		रूपैया	०	०	०
जम्मा चल लागत खर्च (क)						२२४१५
ख) अचल लागत खर्च						
१	जग्गा कर		रूपैया	०	०	०
२	मर्मत सम्भार खर्च		एकमुष्ट	१	१०००	१०००
३	हास कट्टि		रूपैया	०	०	०
जम्मा अचल लागत खर्च (ख)						१०००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	विवरण	इकाई	दुई वर्ष अवधि			
			परिमाण	दर रू	जम्मा रू	
जम्मा लागत खर्च (क+ख)					२३४१५	
१	मुख्य उत्पादन		घरी	५०	१५००	७५०००
२	जम्मा आमदानी	७५०००				
३	खुद नाफा	५१५८५				
लाभ लागत अनुपात					३.२१	

६.९. मौरीको लाभ लागत विश्लेषण

Scientific name: *Apis species*

Family: Apidae

प्रकृतिका पाइने विभिन्न किराहरूमध्ये मौरी अत्यन्त सामाजिक एवं लाभदायक किरा हो। यसले कुनै पनि जीवलाई हानी नगरी आफ्नो आहारा खोजेर खान्छ। प्रत्यक्ष फाइदाहरूमा मौरीले बनाउने र खोजेर घरमा ल्याउने चिजहरू जस्तै मह,मैन, चोप, कुट, शाही खुराक पर्दछन् भने अप्रत्यक्ष रूपमा परागसेचनमा ठुलो सहयोग पुऱ्याउदछ।

पुष्परस संकलन गर्ने किराहरू मौरी समूहमा पर्दछन, जस्तै भँवरा (Bumble bee) मौरी (Honeybee) र पुत्का मौरी (Stingless bee) गरिन्छ। मुख्यतया नेपालमा ५ जातका मौरी पाइन्छन।

सेरेना मौरी (*Apis cerena*)

विशेषत एसियामा पाइने हुनाले यस मौरीलाई एसियाली मौरी भनिन्छ। यो शान्त स्वभावको घरपालुवा मौरी हो। यसलाई मुढेघार झ्यालको खोपा वा आधुनिक घरमा पाल्न सकिन्छ। यी मौरीहरू मध्यपहाडी भागमा पाइन्छन। समुन्द्र सतहदेखि ३००० मिटरसम्म पाइने यी मौरीको एउटा गोलामा २० देखि ३० हजारको संख्यामा हुन्छन्। यि मौरीको आधुनिक घरबाट प्रति बर्ष २०-२५ किलो मह निकाल्न सकिन्छ र परम्परागत मुढे घरबाट ४-५ किलो मह निकाल्न सकिन्छ।

युरोपियन मौरी (*Apis mellifera*)

सेरेना भन्दा ठुलो र बढी गर्मी रूचाउने मेलीफेरा मौरी समुन्द्री सतहबाट १५०० मिटरसम्म पाइन्छ। एउटा स्वस्थ गोलामा ५० देखि ७० हजारसम्म मौरीहरू पाइन्छन्। यस मौरीको घरबाट प्रति वर्ष ८० १०० किलो मह उत्पादन हुन्छ। सेरेना मौरी भन्दा यस मौरीमा हुल निर्यास र गृहत्याग कम देखिन्छ।

खागो मौरी (*Apis dorsata*)

यो जङ्गली मौरी हो। समुन्द्री सतहबाट १००० मिटरसम्म यो मौरी पाउन सकिन्छ। यसको गोलाघरको बरन्डा रूखको हाँगा घरको छत वा पानी ट्याङ्कीमा पाइन्छ। यो मौरी रिसाहा हुने हुँदा नियन्त्रण गरेर पाल्न सकिदैन। यस मौरीको घरबाट ३०-५० किलो मह उत्पादन हुन्छ।

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

भिर मौरी (*Apis laboriosa*)

समुन्द्री सतहबाट १२००-३००० मिटरसम्म पाइने यो मौरी खागो मौरीभन्दा बढी शान्त र बढी मह १०० किलो प्रतिगोला दिने हुन्छ। यस मौरीले भीर पहराहरूमा ठुलो चाका बनाउँछ। यसलाई घरमा पाल्न सकिदैन। हेर्दा खागो मौरी जस्तै देखिए तापनि यस मौरीको रङ खागो मौरी भन्दा कालो हुन्छ।

कठ्यौरी मौरी (*Apis florea*)

यो पनि जङ्गली मौरी हो। समुन्द्री सतहबाट १०००-१२०० मिटरसम्मको उचाइमा यो मौरी पाइन्छ। यो मौरीको गोला हत्केला जत्रो एकदमै सानो हुन्छ। यो मौरीबाट ओसत १ किलो मह मात्र उत्पादन हुन्छ।

लाभ लागत अध्ययन

म्याग्दी जिल्लाको मंगला १, भर्चुलामा मौरी पालन गर्दा हुने अनुमानित उत्पादन लागत र लाभलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरी त्यस्को अनुपात निकालिएको छ। मौरी पालन गर्दा को पहिलो वर्षलाभ लागत अनुपात १ भन्दा बढी पाइएको छ भने दोस्रो वर्ष ३ भन्दा बढी पाइएको छ।

तालिका नं ४२

मौरी जात : सेरेना स्थान: मंगला १, भर्चुला

क्र.सं.	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रू.	जम्मा रू.	परिमाण	दर रू.	जम्मा रू.
क) लागत खर्च								
१	मौरी घर खरिद (गोला सहित)	संख्या	५	१००००	५००००	०	०	०
२	खालि मौरीघार खरिद	संख्या	५	४०००	२००००	१०	४०००	४००००
३	रेखदेख	जना	१०	५००	५०००	१५	५००	७५००
४	चास्नीका लागि चिनी खरिद	के.जी.	३	१००	३००	५	१००	५००
४	चरणका लागि तोरीको वीउ खरिद	के.जी.	०	०	०	०	०	०
५	आवश्यक सामग्री खरिद (पञ्जा, घुम्ती)	एकमुष्ट	१	३०००	३०००	१	५००	५००
६	मह मदानी	वटा	०	०	०	०	०	०
७	धुवा दानी	वटा	०	०	०	०	०	०
८	अन्य विविध खर्च	रूपैया	१	१०००	१०००	१	१०००	१०००
जम्मा लागत खर्च (क)					७९३००			४९५००

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	विवरण	इकाई	पहिलो वर्ष			दोस्रो वर्ष		
			परिमाण	दर रु.	जम्मा .रु	परिमाण	दर रु.	जम्मा रु
१	मुख्य उत्पादन : मौरी गोला	वटा	५	१००००	५००००	१०	१००००	१०००००
२	मह उत्पादन	के.जी.	२०	२०००	४००००	४५	२०००	९००००
३	जम्मा आमदानी	रूपैया			९००००			१९००००
४	खुद नाफा	रूपैया			१०७००			१४०५००
लाभ लागत अनुपात								
					१.३५			३.८४

६.१०. निष्कर्ष

म्याग्दी जिल्लाका विभिन्न ठाउँबाट प्रमुख खाद्यान्न बालीमा धान, गहुँ,मकै, कोदो तथा तरकारी बालीमा आलु, गोलभेंडा, काँक्रो, च्याउ साथै तरकारी बालीमा अदुवा, बेसार र फलफूल बालीमा सुन्तला र केरा त्यस्तै गरी मह उत्पादनको क्रममा लाग्ने विभिन्न व्यवसायीक किसानहरूसँग प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन गरी गरिएको यो लाभ लागत अध्ययनले किसानहरूलाई आफ्नो खेती बालीको लाभ लागतको अवस्थाबारे जानकारी दिई बढी फाइदा हुने बाली छनौट गरी बढी नाफा आर्जन गरी व्यवसायिकरण तर्फ उन्मुख हुन किसानलाई सहयोग पुऱ्याउने छ ।

अबका दिनमा उत्पादनमा मात्र नभई प्रशोधनमा, भण्डारण गर्न किसानलाई सरकारी तथा गैह्र सरकारी स्तरबाट प्रोत्साहन गर्नुपर्ने र उत्पादित वस्तुको बजारीकरणमा सहयोग गरी निर्यात प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने देखिन्छ । लाभ लागत अनुपातबाट बाली वस्तुको न्यूनतम समर्थन मूल्य तय गरी कृषकहरूको लगानी सुनिश्चित गर्नुपर्ने देखिन्छ । औसत लाभ लागत दर १ देखि माथि देखिएमा व्यवसायमा फाईदा भएको पुष्टि हुन्छ । आगामी दिनमा कृषकहरूले पुरानो बीउ प्रयोग नगरी नयाँ उन्नत जातको खेती, उत्पादन तथा खेती प्रविधि सम्बन्धि तालिम, प्रशस्त मात्रामा मल तथा बाली व्यवस्थापन गरी अहिलेको उत्पादन क्षमता बढाउनु पर्ने देखिन्छ ।

बाली कटानी सम्बन्धी विवरण

आ.व. २०८०/०८१ ऋष कटिङ विवरण

क्र. सं.	कृषकको नाम	ठेगाना	सम्पर्क	बाली	जात	क्षेत्रफल (बर्ग मिटर)	काचो तौल (कै.जी.)	सुकेको तौल (कै.जी.)
१	लक्ष्मी खत्री	बेनी-४, राक्से	९८४७७४५०७६	धान	बास्मती	५८२	३.९	३.५
२	लक्ष्मी पौडेल	बेनी-४, राक्से	९८४७६११७०९	धान	पोखरेली जेठोबुढो	५८२	५.५	४.९
३	थम प्रसाद पौडेल	मंगला-२, ताराखेत	९८४७७९३७१५	धान	गोरीया जात	५८२	२.१	१.७
४	श्री कृष्ण पौडेल	मंगला-२, ताराखेत	९८६३२३७०७५	धान	काला नमक	५८२	३.८	३.५
५	विनोद भट्टचन्द्र	मंगला-२, ताराखेत	९८५७६४०२७८	धान	काला नमक	५८२	२.६	२.१
६	सत्यरूपा बानिया	बे.न.पा.-४, तुलोखोला		धान	बास्मती	५८२	४.१	३.६
धान बालीको औसत उत्पादकत्व: ३.२ मे.टन/हे								
७	कलिमाया पौडेल	मंगला-२, ताराखेत	९८६५४३७२४८	मकै	हाइब्रिड	५८२	११.२	५.२
८	कविता कुवर	बेनी-४, तुलो खोला	९८४७६८३४२१	मकै	मनकामना १	५८२	८.४	४.८
९	हरिकला घर्ति	बेनी-३, भकिम्ली	९८६१८९४५७६	मकै	मनकामना ३	५८२	९.८	४.६
मकै बालीको औसत उत्पादकत्व: ४.८ मे.टन/हे								
१०	राम घर्ति मगर	बे.न.पा.-३, दुधेखोला	९८६९१९०१३५	कोदो	भोपे कोदो	५८२	२.५	२.१
११	भक्ति लाल सुवेदी	बे.न.पा.-३, डाडाखानी	९८४७७३१५७८	कोदो	भोपे कोदो	५८२	२.३	१.९
१२	लाल बहादुर पुन	बे.न.पा.-३, भकिम्ली	९८५७६४११९७	कोदो	भोपे कोदो	५८२	२.२	१.७

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र. सं.	कृषकको नाम	ठेगाना	सम्पर्क	बाली	जात	क्षेत्रफल (वांग मिटर)	काचो तौल (केजी)	सुकेको तौल (के.जी.)
कोदो बालीको औसत उत्पादकत्व: १.९ मे.टन/हे								
१३	शेर बहादुर सुवेदी	बे.न.पा.-९, घतान	९८६७७७१२३५	गहुँ	गौतम	५८२	४.१	३.२
१४	कृष्ण सुवेदी	बे.न.पा.-९, घतान	९८६७६६१८३०	गहुँ	गौतम	५८२	३.४	२.९
१५	गणेश चोखाल	बे.न.पा.-९, नेप्टेचौर	९८४६८३४१३०	गहुँ	गौतम	५-८२	३.१	२.५
गहुँको बालीको औसत उत्पादकत्व: २.८ मे.टन/हे								
१६	मनसुभी सापकोटा	मंगला गा.पा.-४, बरंजा		क्रि	स्थानीय	५८२	४.५	२.८
१७	तुल बहादुर घर्ति मगर	बे.न.पा.-३, भकिम्ली	९८६१८९४५७६	क्रि	स्थानीय	५८२	३.९	२.१
१८	जया बुढाथोकी	मंगला गा.पा.-४, बरंजा	९८६०२६७६४१	क्रि	स्थानीय	५८२	३.१	२.५
जौ बालीको औसत उत्पादकत्व: २.५ मे.टन/हे								
१९	बेलढुङ्गा कृषक समूह	बेनी-३, भकिम्ली	९८४७७९८०५७	आलु	रोजिता	५८२	२१.३	
२०	उत्पादन कृषि फलफुल तथा पशुपंक्षी कृषक समूह	रघुगंगा-६, ठाडाखानी	९८६६५४१०३१	आलु	स्थानीय	५८२	१९.१	
२१	लगनशिल कृषि फलफुल तथा पशुपंक्षी कृषक समूह	रघुगंगा-६, ठाडाखानी	९७४१८१८७९५	आलु	स्थानीय	५८२	१९.१	
२२	गाईखर्क तरकारी तथा जडीबुटी कृषक समूह	धौलागिरी-४, मुदी	९८४३६७८६५६	आलु	स्थानीय	५८२	१८.६	

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	कृषकको नाम	ठेगाना	सम्पर्क	बाली	जात	क्षेत्रफल (वाग मिटर)	काचो तौल (केजी)	सुकेको तौल (के.जी.)
२३	मालिका बिउ आलु उत्पादन पकेट संचालक समिति	मंगला-२, हिदी	९८४७६५०९३२	आलु	स्थानीय	५८२	१७.२	
२४	मुसुङखानी अर्गानिक तरकारी जडीबुटी तथा पशुपंक्षी कृ.स.	बेनी-३ मुसुङ	९८४३४५९१८१	आलु	स्थानीय	५८२	१८.४	
२५	स्वर्गश्रम अर्गानिक कृषक समूह	बेनी-३ मुसुङ	९८६६४०४७३७	आलु	स्थानीय	५८२	१८.७	
२६	लालीगुराँस तरकारी बीउ उत्पादन कृषक समूह	अन्नपूर्ण-६ खिवाड	९८६७६८६६८६	आलु	स्थानीय	५८२	१८.५	
२७	भुकभुके कृषि पशुपंक्षी तथा जडीबुटी कृषक समूह	बेनी-३ भकिम्ली	९८४७६३७५९४	आलु	स्थानीय	५८२	१६.०	
२८	दर्मिजा कृषि तथा पशुपंक्षी समूह	रघुगंगा-४ दर्मिजा	९८६३५१२९२८	आलु	स्थानीय	५८२	२०.२	
२९	प्रगतिशिल महिला अन्य बचत तथा कृषि सहकारी	धौलागिरी-७ ताकम	९८४७७०८५१३	आलु	स्थानीय	५८२	१७.५	
३०	पौलस्य झन्डपीडित पशुपंक्षी कृषि समूह	बेनी-५ भिरमुनी	९८४७६४२५४३	आलु	स्थानीय	५८२	१५.०	
३१	हातेमलो कृषक समूह	धौलागिरी-७ ताकम	९८६०८४२३४३	आलु	स्थानीय	५८२	१६.१	
बर्खे आलुको औसत उत्पादकत्व: १८.५ मे.टन/हे								
३२	धापुङ महिला कृषक समूह	मंगला-४ धापुङ्ग	९८४७४४८२५५	आलु	एम एस ४२.३	५८२	२१.८	
३३	नमस्ते कृषि सहकारी सस्था लिमिटेड	बेनी-७	९८६३०४४८९२	आलु	जनकदेव	५८२	१७.०	

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	कृषकको नाम	ठेगाना	सम्पर्क	बाली	जात	क्षेत्रफल (वांग मिटर)	काचो तौल (केजी)	सुकेको तौल (के.जी.)
३४	लगनशिल आमा समूह	मंगला-२ ताराखेत	९८१२७८३६३४	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	१७.६	
३५	मिलिजुली तरकारी तथा जडिबुटि समूह	धौलागिरी-४ खिवाड	९८६७७०३८१८	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	१८.३	
३६	कुडुले अर्गानिक ताजा तरकारी उत्पादन कृषि समूह	बेनी-५ कुडुले	९८४७६४२८९२	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	१७.२	
३७	गुप्तेश्वर कृषक समूह	मंगला-१ खानीगाउ	९८४७४४८०८२	आलु	एम एस ४२.३	५८२	१८.१	
३८	चुच्चेदुङ्गा कृषि तथा पशुपन्छि समूह	बेनी-९ तोरीपानी	९८४६५१२२७९	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	१७.१	
३९	फुलवारी कृषक तथा पशुपन्छि कृषक समूह	मालिका-४ फुलबारी	९८६३७९५५२९	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	१९.६	
४०	नँया गाउँ कृषि तथा पशुपन्छि समूह	बेनी-५ नँयागाउ	९८१३९१३३३४	आलु	एम एस ४२.३	५८२	१७.९	
४१	पौरखी कृषि तथा पशुपन्छि पालन समूह	बेनी-६	९८४७६०२०२०	आलु	एम एस ४२.३	५८२	१७.८	
४२	डाँडाखेत कृषि तथा पशुपन्छि कृषक समूह	बेनी-४ डाँडाखेत	९७४५९८३२६७	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	१७.५	
४३	श्री पर्वतीय आलु तथा ताजा तरकारी उत्पादक कृ.स.	बेनी-१० पात्लखेत	९८४७७५९४३८	आलु	स्थानीय	५८२	२६.५	
४४	ठुलोखोला महिला कृषक समूह	बेनी-४ ठुलोखोला	९८६७७४२०७३	आलु	स्थानीय	५८२	१९.४	
४५	भगवती कृषक समूह	बेनी-४ राक्से	९८४७७४५०७६	आलु	स्थानीय	५८२	१८.१	

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका

क्र.सं.	कृषकको नाम	ठेगाना	सम्पर्क	बाली	जात	क्षेत्रफल (वाग मिटर)	काचो तौल (के.जी.)	सुकेको तौल (के.जी.)
४६	अम्बोट आमा समूह	बेनी-२ अम्बोट	९८६६३५१४३३	आलु	एम एस ४२.६	५८२	१८.३	
४७	इच्छा महिला कृषक समूह	बेनी-९	९८४७६४८८८५	आलु	स्थानीय	५८२	१८.५	
४८	नमुना अर्वाड दह कृषक समूह	मंगला-३ अर्भाड	९८६७६३१४४३	आलु	एम एस ४२.६	५८२	१९.३	
४९	श्री गणेश आमा समूह	बेनी-२ खवरा	९८६६३२९२६२	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	२०.१	
५०	व्यासी जडिबुटी तथा कृषि समूह	धौलागिरी-६ मराड	९८६४४३७३४४	आलु	कुफ्री ज्योती	५८२	१९.५	
हिउदे आलुको औसत उत्पादकत्व: १८.९४ मे.टन/हे								
५१	नमस्ते कृषि सहकारी सैस्था लिमिटेड	बेनी-७	९८६३०४४८९२	आलु	जनकदेव	५८२	१६.५	
५२	बेलढुङ्गा कृषक समूह	बेनी-३ भकिम्ली	९८४७७९८०५७	आलु	जनकदेव	५८२	२४.४	
वीउ आलुको औसत उत्पादकत्व: २०.४५ मे.टन/हे								